

BI Norwegian Business School - campus Oslo

GRA 19204

Master Thesis in Accounting and Auditing

Thesis Master of Science

Nedskrivninger

En sammenlignende studie av IFRS for SMEs, GRS og ny NRS

Navn: Marielle Pertold Just, Li Shen

Start: 01.01.2018 09.00

Finish: 03.09.2018 12.00

Marielle Pertold Just
Li Shen

Masteroppgave ved Handelshøyskolen BI

– Nedskrivninger – En sammenlignende studie av IFRS for SMEs, GRS og ny NRS

Eksamenskode og navn:
GRA19204 – Masteroppgave i Regnskap og Revisjon

Studieprogram:
Master i Regnskap og Revisjon

Veileder:
Hans Robert Schwencke

Utleveringsdato:
01.01.2018

Innleveringsdato:
29.08.2018

Stuedsted:
BI Oslo

«Denne oppgaven er gjennomført som en del av Master i Regnskap & Revisjon ved Handelshøyskolen BI. Dette innebærer ikke at Handelshøyskolen BI går god for de metoder som er avendt, de resultater som er fremkommet, eller de konklusjoner som er trukket»

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på vår toårige masterutdannelse i Regnskap & Revisjon ved Handelshøyskolen BI i Oslo.

Gjennom masterstudiet fattet vi fort interesse for temaet nedskrivninger og bestemte oss dermed for å velge en sammenligningsstudie mellom IFRS for SMEs, GRS og ny NRS, avgrenset til temaet nedskrivninger. Helt siden IFRS for SMEs ble godkjent av IASB i 2009 har det vært mye oppmerksomhet rundt standarden og det har blitt lagt ned mye arbeid i en eventuell implementering i Norge.

Arbeidet med oppgaven har vært både interessant og utfordrende. Det har vært en spennende og lærerik prosess som er med på å avslutte to fantastiske studieår.

Vi vil først og fremst rette en takk til vår veileder Hans Robert Schwencke som har kommet med gode innspill og tilbakemeldinger gjennom prosessen. Vi ønsker også å takke Tine Svae, Anne-Cathrine Bernhoft, Torstein Ytterdal og Elisabet Ekberg som stilte opp til intervju og som kom med verdifulle innspill til oppgaven. Vi vil også rette en stor takk til familie og venner som har støttet oss i utfordrende perioder. Til slutt vil vi rette en stor takk til hverandre som har klart å være venner gjennom denne krevende og utfordrende, men lærerike prosessen.

Oslo, 29. august 2018.

Marielle Pertold Just

Li Shen

Sammendrag

I 2014 sendte Norsk RegnskapsStiftelse ut et høringsutkast til en ny regnskapsstandard for øvrige foretak basert på IFRS for SMEs, innenfor rammen av dagens gjeldende regnskapslov. Formålet med vår studie har vært å analysere forskjeller mellom IFRS for SMEs «as-is», GRS og ny NRS, begrenset til temaet nedskrivninger. Vi har i løpet av studien gjennomført en kritisk analyse av ny NRS innenfor vårt tema, og kommer i konklusjonen frem til at vi er positive til ny NRS, gitt at den oppfattes som mer rettslig bindende enn dagens standarder utgitt av Norsk RegnskapsStiftelse. Vi kommer også med forslag til forbedringer innenfor ny NRS.

For å svare på studiens forskningsspørsmål har vi gjennomgått regelverkene IFRS for SMEs og GRS med tilhørende forarbeider, høringsutkastet til ny NRS, fagartikler, intervjuer og relevante bøker. Gjennomgang av litteratur og gjennomførte intervjuer tilsier at en overgang til ny NRS innenfor temaet nedskrivninger ikke nødvendigvis innebærer store forskjeller for regnskapsprodusentene.

Masteroppgaven består av seks kapitler, hvor vi i oppgavens første kapittel starter med å gjennomgå innledning, problemstilling og avgrensning av oppgaven. Kapittel to tar kort for seg hvilke metoder som foreligger og hvilke metoder vi har benyttet for å besvare oppgavens problemstilling. Kapittel tre er en generell gjennomgang av IFRS for SMEs, GRS og ny NRS, hvor vi i tillegg drøfter spørsmålet om rettslig bindende. Kapittel fire er en gjennomgang av nedskrivningsprosessen basert på IFRS for SMEs, GRS og ny NRS. Kapittel fem er en kritisk analyse av ny NRS. Oppgavens siste kapittel, kapittel seks, inneholder oppsummering og konklusjon på vårt syn om ny NRS innenfor temaet nedskrivninger.

Våre funn viser at det foreligger forbedringspotensial knyttet til veiledningen og presiseringer på noen punkter innenfor nedskrivningsdelen av ny NRS. På sikt mener vi IFRS for SMEs «as-is» bør implementeres.

Innholdsfortegnelse

Forord	II
Sammendrag	III
Innholdsfortegnelse	IV
Forkortelser	VI
Tabell- og Figuroversikt	VI
1.0 Innledning	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema og oppgave	1
1.2 Problemstilling	3
1.3 Avgrensning	4
1.4 Struktur	4
2.0 Metode	6
2.1 Metodeteori	6
2.2 Empiri	7
2.2.1 Primærdata	7
2.2.2 Sekundærdata	8
2.2.3 Intervju	8
2.2.3.1 Intervjuobjekter	9
3.0 Grunnleggende om IFRS for SMEs, GRS og ny NRS	11
3.1 IFRS for SMEs	11
3.1.1 Plikt til å utarbeide årsregnskap	12
3.1.2 Kvalitetskrav	12
3.2 God regnskapsskikk	13
3.2.1 Plikt til å utarbeide årsregnskap	13
3.2.2 Kvalitetskrav	13
3.3 Ny NRS	14
3.4 Regnskapets formål og brukerne	15
3.5 Resultatorientert vs. balanseorientert	16
3.6 Er standardene fra NRS rettslig bindende?	16
3.7 Vil ny NRS bli rettslig bindende?	17
4.0 Nedskrivningsreglene under IFRS for SMEs og GRS	19
4.1 Hva er formålet med nedskrivninger?	19
4.2 Hva er forskjellen på nedskrivninger og avskrivninger?	19
4.3 Nedskrivninger generelt	20
4.4 Nedskrivningsprosessen under IFRS for SMEs og GRS	21

4.4.1	<i>Trinn 1 – Indikasjon på verdifall</i>	22
4.4.2	<i>Trinn 2 – Definere kontantgenererende enhet</i>	24
4.4.3	<i>Trinn 3 – Goodwill og allokering av goodwill</i>	26
4.4.4	<i>Trinn 4 - Beregning av gjenvinnbart beløp</i>	33
4.4.4.1	<i>Virkelig verdi fratrukket salgsutgifter (netto salgsverdi)</i>	33
4.4.4.2	<i>Bruksverdi</i>	35
4.4.4.2.1	<i>Fremtidige kontantstrømmer</i>	36
4.4.4.2.2	<i>Diskonteringsrente</i>	41
4.4.5	<i>Trinn 5 - Nedskrivning av kontantgenererende enheter</i>	44
4.5	<i>Reverseringer</i>	46
4.6	<i>Noteopplysninger</i>	48
5.0	Kritisk analyse av ny NRS	52
5.1	<i>Veiledning</i>	52
5.2	<i>Videreutvikling</i>	55
5.3	<i>Sammenlignbarhet</i>	56
5.4	<i>Kost-nytte</i>	57
5.5	<i>Avskrivning vs. Nedskrivning</i>	58
6.0	Konklusjon	61
	Referanseliste	63
	Vedlegg 1 Intervju med Tine Svae, Finanstilsynet	68
	Vedlegg 2 Intervju med Anne-Cathrine Bernhoft, EY	79
	Vedlegg 3 Intervju med Torstein Ytterdal, PwC	90
	Vedlegg 4 Intervju med Elisabet Ekberg, KPMG	102

Forkortelser

BC	Basis for conclusions
FASB	US Financial Accounting Standards Board
GRS	Norsk god regnskapsskikk. Omfatter norske regnskapsstandarder og enkelte krav i regnskapsloven
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standard Board
IFRIC	International Financial Reporting Interpretation Committee
IFRS for SMEs	International Financial Reporting Standards for Small and Medium Entities
IFRS	International Financial Reporting Standards
KGE	Kontantgenererende enhet
NFF	Norges Finansanalytikers Forening
NGAAP	Norwegian Generally Acceptable Accounting Principles
NRS	Norsk RegnskapsStandard
RSKL	Lov om årsregnskap av 1998
RSS	Regnskapsstandardstyret
SMEIG	Small and Medium-sized Entities Interpretation Group
WACC	Weighted Average Cost of Capital

Tabell- og Figuroversikt

Figur 1 - Sannsynligheter og kontantstrømmer	37
Figur 2 - Bruksverdiberegning	40
Tabell 1 - Terminalverdi-komponenter	40
Tabell 2 - WACC-komponenter	42

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema og oppgave

I norsk og global økonomi har det i løpet av det siste tiåret vært flere hendelser som har påvirket verdiene i balansen og årsresultatet til både børsnoterte og ikke-børsnoterte selskaper. Den kraftige reduksjonen i oljeprisen mot slutten av 2014 medførte at verdier i milliardklassen forduftet fra selskapers balanse på verdensbasis, og det er fortsatt mulig å oppdage ringvirkninger fra oljekrisen i 2017-regnskapene til både norske børsnoterte og ikke-børsnoterte selskaper. I tilfeller hvor et selskaps eiendeler i løpet av kort tid blir vesentlig redusert skyldes dette ofte gjennomførte nedskrivninger. Tema for vår oppgave er derfor *nedskrivninger* hos norske foretak, med hovedvekt på God regnskapskikk (GRS), IFRS for SMEs og ny Norsk Regnskapsstandard (ny NRS).

I 2008 vedtok Norsk RegnskapsStiftelse, heretter kalt NRS, at løsningene i IFRS for SMEs skulle tas i betraktning ved utvikling av GRS. Stiftelsen mente på daværende tidspunkt at IFRS for SMEs på sikt skulle være grunnlaget for norske regnskapsstandarder enten gjennom ren oversettelse, konvergering eller implementering. Fire år senere, i 2012, besluttet NRS å legge IFRS for SMEs til grunn for utarbeidelse av en selvstendig regnskapsstandard for øvrige foretak. Enkelte kritikere hevdet det ville være naturlig å utsette arbeidet med ny NRS til det kommende nye regnskapsdirektivet ble implementert i norsk rett, men stiftelsen mente arbeidet med opprydning og gjennomgang av de gjeldende norske regnskapsstandardene måtte igangsettes. I 2014 publiserte NRS høringsutkast til ny NRS for øvrige foretak basert på IFRS for SMEs, med enkelte nasjonale tilpasninger. (Norsk RegnskapsStiftelse, 2014, s. 5-6)

Norges regnskapsregulering begrenses først og fremst av norsk lov og EU-direktivene. Med bakgrunn i EØS-avtalen plikter Norge å følge EU-direktivene, og EUs bestemmelser blir derfor gjeldende i Norge gjennom regnskapsloven som kun Stortinget har myndighet til å endre. Den 26. juni 2013 vedtok EU direktiv 2013/34/EU, heretter kalt *det konsoliderte regnskapsdirektivet*, som erstattet direktiv 78/660/EU *årsregnskapet for visse selskapsformer* og direktiv 83/349/EU *konsoliderte regnskapet med senere endringer*. Noen av hovedformålene med det

nye direktivet var å forenkle samt redusere administrativ byrde, i tillegg til å øke klarheten og sammenlignbarheten av finansregnskap. (Regjeringen, 2013)

Med bakgrunn i det nye direktivet ble det opprettet et regnskapslovutvalg som skulle ta sikte på å gjennomføre de kommende EØS-reglene som svarte til EUs regnskapsdirektiv (Regjeringen, 2015). Mandatet til utvalget var å utrede modernisering og forenkling av regnskapslovgivningen. I tillegg til dette skulle regnskapslovsutvalget blant annet vurdere hvilke endringer som krevdes for å gjennomføre det nye regnskapsdirektivet, vurdere hvorvidt det i større utstrekning kunne åpnes for eller kreves løsninger som fulgte av internasjonale regnskapsstandarder og vurdere endringer utover det som var nødvendig for å gjennomføre direktivet. Videre ble det spesifisert at formålet med regnskapslovgivningen var å gi et mest mulig effektivt bidrag til norske regnskapspliktige, og at en kost-nytte betraktning skulle tas med i vurderingen. (Regjeringen, 2014)

I utredningene NOU 2015: 10 og NOU 2016: 11 foreslo utvalget at norsk regnskapsregulering burde tilpasses internasjonal regulering, og at de nye regnskapsstandardene burde utarbeides med utgangspunkt i IFRS for SMEs (Stenheim & Schwencke, 2016). Lovutvalgets forslag innebar også adgang til enkelte avvik fra IFRS for SMEs, noe som åpnet for en nasjonal tilpasning.

Finansdepartementet fulgte opp noen av forenklingsforslagene i lovforslaget i Prop. 160L (2016-2017). Uttalelser i proposisjonen skapte usikkerhet om videre fremdrift og departementets retning i arbeid med en ny regnskapslov. Med bakgrunn i denne usikkerheten besluttet styret i NRS 23. juni 2017 å stanse arbeidet med ny NRS (Norsk RegnskapsStiftelse, 2018c).

I mars 2018 besluttet styret i NRS at Regnskapsstandardstyret (RSS) skulle gjenoppta arbeidet med ny NRS der arbeidet skulle skje innenfor rammen av gjeldende regnskapslov. Arbeidet skulle ta utgangspunkt i høringsutkastet som ble publisert april 2014 og det skulle tas hensyn til senere endringer i IFRS for SMEs (2015), relevante lovendringer og høringskommentarer (Norsk RegnskapsStiftelse, 2018b). I juni 2018 ble det imidlertid avholdt et nytt styremøte i NRS, hvor det ble

bedt om en fornyet vurdering av hvorvidt RSS skulle gjenoppta arbeidet med ny NRS (Norsk RegnskapsStiftelse, 2018a).

Videre arbeid med ny NRS er på bakgrunn av overnevnte uklar. I oppgaven tar vi derfor utgangspunkt i IFRS for SMEs «as-is» da regelverket gir oss et tilstrekkelig sammenligningsgrunnlag mot GRS. Vi vil i tillegg drøfte høringsutkastet til ny NRS i de tilfeller det foreligger særnorske løsninger sammenlignet med IFRS for SMEs «as-is».

1.2 Problemstilling

I sammenheng med vår oppgave vil det være aktuelt å gå nærmere inn på hvordan IFRS for SMEs og ny NRS vil utgjøre endringer på nedskrivning av anleggsmidler og tilhørende noter. Oppgaven kan derfor anses som en kritisk analyse av ny NRS innenfor temaet nedskrivninger, sammenlignet med IFRS for SMEs og GRS. I oppgaven vil vi henviser til full IFRS der vi mener det er hensiktsmessig med en strengere regulering eller mer veiledning.

I denne utredningen fokuseres det på nedskrivningsreglene i IFRS for SMEs, GRS og ny NRS for gruppen øvrige foretak. I IFRS for SMEs finnes det ikke tydelige grenser på om foretak skal defineres som små, øvrige eller store basert på størrelser som for eksempel inntekt, eiendeler, ansatte eller andre faktorer (IFRS for SMEs P10). IFRS for SMEs 1.2 kategoriserer foretak som små og mellomstore foretak dersom de ikke har offentlig ansvarlighet samt ikke publiserer årsregnskap for eksterne brukere.

Det finnes ingen definisjon av øvrige foretak i regnskapsloven, men i rskl. §§ 1-5 og 1-6 defineres henholdsvis små og store foretak. Foretakene som ikke faller inn under definisjonen av små eller store foretak, benevnes som øvrige foretak (Schwencke, Haugen, Baksaas, Stenheim & Avlesen-Østli, 2018, s. 105). Det er likevel verdt å merke seg at flere store foretak i form av eksempelvis omsetning og/eller antall ansatte rapporterer etter GRS dersom de ikke er børsnotert, og at dette også gjelder for allmennaksjeselskap.

Målet med denne utredningen, innenfor temaet nedskrivninger, er å:

- Analysere forholdet mellom IFRS for SMEs, GRS og ny NRS
- Gjennomføre en kritisk analyse av ny NRS
- Gi en anbefaling om hvorvidt vi mener det er gunstig å erstatte dagens standard med ny NRS

1.3 Avgrensning

Ettersom IFRS for SMEs ikke er innført i Norge har vi valgt å utelate regnskapsinformasjon fra selskaper som benytter IFRS for SMEs i andre jurisdiksjoner. Bakgrunnen for dette er at RSS tentativt har besluttet enkelte særnorske løsninger i ny NRS basert på IFRS for SMEs, og at nasjoner som har implementert regelverket har gjennomført nasjonale tilpasninger.

Oppgaven begrenses til relevante nedskrivningsbestemmelser med tilhørende noter innenfor GRS, NRS (F) *Nedskrivning av anleggsmidler*, ny NRS og IFRS for SMEs. Henvisninger til IAS 36 *Verdifall på eiendeler*, IFRS 3 *Virksomhetssammenslutninger* og tilhørende basis for conclusions vil forekomme i de tilfeller vi mener det er hensiktsmessig.

I utredningen avgrenser vi oss til øvrige foretak og store foretak utenfor børs. Små foretak som faller under rskl. § 1-6 ekskluderes da de kan benytte NRS 8 *God Regnskapskikk for Små foretak*.

1.4 Struktur

Vi har valgt å dele oppgaven vår inn i kapitler. I det første kapitlet introduserer vi bakgrunn for valg av tema og problemstilling, i tillegg til å opplyse om oppgavens avgrensninger.

I kapittel to gjennomgår vi metoden vi har brukt for å besvare oppgavens problemstilling, samt hvordan vi har innhentet og analysert relevant informasjon. I denne delen av oppgaven blir også intervjuobjektene presentert.

I oppgavens tredje kapittel gjennomgår vi det grunnleggende om IFRS for SMEs, GRS og ny NRS, samt formålet med finansiell rapportering. Vi drøfter

kvalitetskravene knyttet til de nevnte regnskapsspråkene, hvem regnskapsbrukerne er og hvorfor vi har nedskrivningsregler, da vi mener dette er essensielt med tanke på oppgavens problemstilling. Vi kommenterer også hvorvidt standardene fra NRS er rettslig bindende.

For å kunne svare på problemstillingen vi har valgt, mener vi det er viktig å danne det teoretiske grunnlaget ved å ha en oversikt over forskjeller og likheter mellom nedskrivningsreglene innenfor IFRS for SMEs og GRS. Vi gjennomgår derfor de to regelverkene i detalj i oppgavens fjerde kapittel ved å dele nedskrivningsprosessen inn i fem deler. I de tilfeller ny NRS ikke samsvarer med IFRS for SMEs «as-is» blir dette drøftet, og vi kommer i denne delen av oppgaven med egne meninger og forslag til forbedringer knyttet til nedskrivningsbestemmelsene i ny NRS. Punkter som blir gjennomgått er blant annet nedskrivningsindikatorer, gjenvinnbart beløp, bruksverdi, virkelig verdi fratrukket salgsutgifter (netto salgsverdi), behandling av goodwill ettersom denne posten behandles spesielt ved nedskrivninger, innregning og måling av tap ved verdifall, reversering av tidligere verdifall og noteopplysningskrav. Henvisninger til IAS 36 og tilhørende basis for conclusions forekommer i de tilfeller vi mener det er hensiktsmessig.

Etter det teoretiske grunnlaget er gjennomgått drøfter vi funnene vi har gjort i oppgavens fjerde kapittel, og gjennomfører en kritisk analyse av ny NRS. Kapittel fem er oppgavens analysedel hvor vi gjennomgår temaer som veiledning, videreutvikling, sammenlignbarhet, kost-nytte betraktningen, og avskrivninger vs. nedskrivninger.

I oppgavens siste kapittel, kapittel seks, konkluderer vi med hvorvidt vi mener ny NRS er hensiktsmessig, begrenset til nedskrivninger. Vi vil også drøfte hvorvidt vi mener ny NRS vil heve kvaliteten på opplysningene som gis i de tilfeller nedskrivninger har blitt gjennomført. Til slutt kommenterer vi hva vi anser som den mest gunstige utviklingen av norske regnskapsstandarder i tiden som kommer.

2.0 Metode

I dette kapitlet vil vi starte med å redegjøre metodeteori før vi forklarer hvilke metoder vi har benyttet for å besvare oppgavens problemstilling. Som nevnt i *1.2 Problemstilling* er oppgavens primære problemstilling å sammenligne nedskrivningsreglene innenfor IFRS for SMEs, GRS og ny NRS, og vurdere hvorvidt en eventuell innføring av ny NRS vil påvirke nedskrivninger hos foretakene som i dag rapporterer etter GRS. I tillegg til dette vil vi vurdere hvorvidt de ulike regelverkene gir tilstrekkelig beslutningsnyttig informasjon til regnskapsbrukerne. Videre vil vi redegjøre for empiri og hvilke data vi har ansett som hensiktsmessig å innhente og analysere for vår oppgave og problemstilling. Til slutt vil vi presentere intervjuobjektene og hvorfor disse fagpersonene kan bidra med informasjon til vår oppgave.

2.1 Metodeteori

Sosiologen Vilhelm Aubert sin definisjon av metode blir ofte sitert og lyder som følger «En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Aubert, 1985, s. 196; Dalland, 2017, s. 51). Metode benyttes for å undersøke, og er et redskap for å samle inn informasjonen til undersøkelser. Metodetyperne som kan benyttes er kvantitativ, kvalitativ eller juridisk metode.

Kvantitativ metode innebærer å samle inn og registrere data i form av tall (Johannessen, Christoffersen & Tufte, 2011, s. 104). En slik tilnærming er hensiktsmessig å velge ved problemstillinger som handler om å beskrive omfang eller hyppighet av et fenomen og er så klar at den lar seg struktureres på forhånd. Metoden er god dersom man ønsker å gå i bredden og undersøker mange enheter for å generalisere, det vil si trekke en konklusjon om en populasjon basert på et utvalg (Jacobsen, 2000, s. 118-121).

Kvalitativ metode skal fange opp meninger og opplevelser gjennom ord, det kan verken tallfestes eller måles (Dalland, 2017, s. 52-53). Kvalitativ metode er hensiktsmessig dersom man skal undersøke fenomener som man ikke kjenner særlig godt, og som det er forsket lite på, og for å forstå fenomenene man

undersøker grundigere (Johannessen et al., 2011, s. 34). Fordelen med kvalitative tilnærminger er at de fleksible, problemstillingen kan endres etter hvert som man får vite mer. Ulempen med slik tilnærming er at man sitter for tett og at man kan risikere å påvirke eller bli påvirket av eksempelvis intervjuobjektet (Jacobsen, 2000, s. 115-117).

Juridisk metode er et verktøy for hvordan man skal gå frem for å løse rettsspørsmål som avgjøres av rettsregler. En *rettsregel* er en juridisk rett eller plikt som om nødvendig kan fastslås av en domstol eller en annen offentlig myndighet (Minde, 2017, s. 13, 17). For å komme fram til rettsregelen må *rettskildeprinsippene* anvendes. Disse prinsippene deles i tre; relevans-, slutnings og vektprinsippene. *Relevansprinsippet* angir rettskilder som kan benyttes, eksempelvis lovtekst, lovforarbeider og rettspraksis. *Slutningsprinsippet* omhandler hvordan de enkelte rettskildene skal tolkes. *Vektprinsippet* går ut på hvordan man skal avveie de ulike tolkningsresultatene opp mot hverandre for å finne et felles meningsinnhold. (Boe, 2012, s. 81-86)

Vår masteroppgave baserer seg på både kvalitativ og juridisk metode. Formålet er å sammenligne regnskapsspråkene IFRS for SMEs, GRS og ny NRS for å finne områder de skiller fra hverandre, avgrenset til temaet nedskrivninger. I en juridisk besvarelse skal man som regel presentere eller løse en tvist på bakgrunn av *gjeldende rett*, som man uttrykker for *de lege lata* på latinsk. I andre tilfeller kan det være hensiktsmessig å komme med egne betraktninger om hvordan rettsreglene *bør være*, på latinsk *de lege ferenda* (Minde, 2017, s. 69). I vår oppgave vil det være relevant å kommentere gjeldende rett og hvilke konsekvenser det vil gi for regnskapsbrukerne og regnskapsprodusentene ved en eventuell implementering av ny NRS. Vi vil også kommentere hva som etter vårt syn bør være gjeldende rett.

2.2 Empiri

2.2.1 Primærdata

Primærdata er informasjon som forskeren samler inn for første gang. Fordelen med primærdata er at den gir høy verdi ettersom man kan skreddersy innsamlingen av informasjon for en spesiell problemstilling. Ulempen er at innsamling av slik data kan være dyr og/eller tidskrevende. Primærdata er informasjon man samler inn ved

bruk av metoder som observasjoner, eksperimenter, spørreskjemaer og intervjuer (Ghauri & Grønhaug, 2010, s. 99-100). I vår oppgave vil primærdata hovedsakelig bestå av intervjuer med fagpersoner.

2.2.2 *Sekundærdata*

Sekundærdata er data som er innsamlet av andre. Typiske sekundærdata som vil være relevant for vår oppgave kommer i stor grad fra artikler skrevet av fagpersoner i anerkjente revisjonsselskap, Finanstilsynet og nettsiden til IASB. I tillegg til dette har vi innhentet informasjon fra lovene, lovforarbeidene, standardene, høringsutkastet og forslaget til ny regnskapslov. Fordelen med innsamling av slik data er at de er billige og/eller tidssparende. Ulempen er imidlertid at disse dataene er innsamlet for andre formål og kan i verste fall ikke passe vår problemstilling (Ghauri & Grønhaug, 2010, s. 90-98).

Informasjonen vi har innhentet til oppgaven anses å komme fra pålitelige kilder. For de ikke-børsnoterte selskapene som blir brukt som eksempler i oppgaven har vi bestilt og innhentet årsrapporter fra Proff.no. Da årsrapportene er revidert og allment tilgjengelig anses informasjonen som pålitelig. Informasjonen vi har innhentet fra årsrapportene til de utvalgte selskapene omhandler selve nedskrivningen og tilhørende noteopplysninger. I denne delen av oppgaven har vi fokusert på noteopplysningene som gis fra selskap som rapporterer etter GRS, og deretter vurdert hvorvidt de overholder noteopplysningskravene. I tillegg til dette har vi vurdert hvor relevant informasjonen som gis er, og hvorvidt det er rom for forbedring. Informasjonen vi har innhentet kommer fra notene som gjelder varige driftsmidler og immaterielle eiendeler, herunder goodwill.

Ettersom vi kun har undersøkt et lite utvalg av selskaper som rapporterer etter GRS er det viktig å påpeke at våre funn ikke er representative med tanke på å trekke en endelig konklusjon på hva som vil være beste løsning for alle selskaper.

2.2.3 *Intervju*

Kvalitative intervjuer er en fleksibel metode som kan brukes i flere sammenhenger og som muliggjør innsamling av fyldige og detaljerte beskrivelser. Intervjuene kan

være mer eller mindre strukturert, det vil si tilrettelagt på forhånd. De kan deles inn i tre kategorier; strukturerte, semi-strukturerte og ustrukturerte.

Strukturerte intervjuer innebærer å ha et fast oppsett, der spørsmålene og rekkefølgen er fastlagt på forhånd. De kan ligne spørreskjemaer, som er kvantitative, forskjellen er imidlertid at spørsmålene i de kvalitative intervjuene er stort sett åpne slik at intervjuobjektene kan gi mer utfyllende svar enn ved kvantitative spørreskjemaer.

Semi-strukturerte intervjuer, også kalt intervjuer basert på intervjuguide. En slik guide er ikke et spørreskjema, men en liste over temaer og generelle spørsmål som skal gjennomgås i løpet av intervjuet. Slike intervjuer er mer fleksible, noe som resulterer i at forskeren kan få dekket eller utdypet forskjellige temaer.

Ved *ustrukturerte intervjuer* vil ikke spørsmålene og rekkefølgen på spørsmålene være tilrettelagt på forhånd. Framgangsmåten er veldig fleksibel slik at forskeren kan være åpen for individuelle forskjeller og det som skjer i løpet av intervjuet, og tilpasse spørsmålene etter forholdene selv om det er et tema som ligger til grunn. (Johannessen et al., 2011, s. 143-147)

Vi gjennomførte fire intervjuer med fagpersoner med god kunnskap innenfor oppgavens tema. Intervjuene vi baserte oss på var semi-strukturerte intervjuer, hvor vi sendte inn en intervjuguide til intervjuobjektene om hvilke temaer og spørsmål som skulle gjennomgås i løpet av intervjuet. Vi la også til rette for at intervjuobjektene kunne fremme sine kunnskaper og meninger, samtidig som vi kunne komme med oppfølgingsspørsmål. Det var viktig for oss å få frem deres synspunkt og meninger om IFRS for SMEs, som resulterer i flere synspunkt og meninger enn kun våre egne. Vi mener det styrker oppgaven vår.

2.2.3.1 Intervjuobjekter

Personene vi har valgt å intervjuer har ulike bakgrunn, og tanken bak dette er at vi ønsker som nevnt, ulike synspunkt og meninger. Vi har intervjuet fagpersoner og revisorer, hvor noen har utgitt bøker eller artikler om tema, mens andre har flere års erfaring innenfor revisjon eller finansiell rapportering.

Vi har intervjuet følgende personer:

Tine Svae er tilsynsrådgiver i Finanstilsynet. Svae har jobbet i Finanstilsynet siden 2008 og er statsautorisert revisor med nærmere 17 års erfaring fra revisjonsbransjen.

Anne-Cathrine Bernhoft er statsautorisert revisor, autorisert finansanalytiker og leder fagavdelingen regnskap i EY. Hun var medlem av RSS og er i tillegg forfatter og medforfatter av lærebøker og en rekke fagartikler. Bernhoft var også medlem av IFRS for SMEs arbeidsgruppen oppnevnt av RSS i 2009.

Torstein Ytterdal er direktør i PwC og har nærmere 10 års erfaring innen revisjon. Ytterdal er statsautorisert revisor og siviløkonom.

Elisabet Ekberg er statsautorisert revisor og partner i KPMG. Ekberg er leder i RSS og vært med på utredningene NOU 2015:10 og NOU 2016:11 gjennom regnskapslovutvalget.

3.0 Grunnleggende om IFRS for SMEs, GRS og ny NRS

I dette kapittelet skal vi gjennomgå grunnleggende om IFRS for SMEs, GRS og ny NRS. Vi vil også redegjøre for hvem som plikter å utarbeide regnskap og hva som er formålet med finansiell rapportering. Formålet med dette kapittelet er å danne grunnlag for videre analyse og drøftelse av vår problemstilling.

3.1 IFRS for SMEs

Standarden IFRS for SMEs skal anses som et stand-alone dokument (selvstendig standard). Det innebærer at de rapporteringspliktige ikke trenger å kjenne til løsningene i full IFRS for å kunne benytte IFRS for SMEs. I 2007 publiserte IASB exposure draft (eksponeringsutkast), og i hørings svarene fremkom det at 60 % ville fjerne kryssreferansene til full IFRS (IFRS for SMEs BC82). Argumentasjonen var at et stand-alone dokument skulle være lettere å forstå og bruke, i tillegg ville det være for krevende for målgruppen små og mellomstore foretak å ha kjennskap til full IFRS. Kryssreferansene ble deretter fjernet, men IASB innførte et kildehierarki for tolkninger i de tilfeller IFRS for SMEs ikke var regulert. IFRS for SMEs 10.4-10.6 viser kildehierarkiet, og pkt. 10.4 krever at foretakets ledelse skal velge en regnskapsmessig løsning som gir relevant og pålitelig informasjon. Ledelsen kan også velge løsninger fra IFRS for SMEs som behandler lignende problemstillinger (IFRS for SMEs 10.5a). IFRS for SMEs 10.5b sier at det skal tas hensyn til de kriteriene for innregning og måling som følger av IFRS for SMEs seksjon 2. Seksjon 2 angir et balanseorientert perspektiv hvor definisjoner av eiendeler og forpliktelser er avgjørende for innregningen, men det gis lite veiledning knyttet til måling. Videre presiserer pkt. 10.6 at man «kan» benytte seg av full IFRS.

Som følge av at IFRS for SMEs skal anses som et stand-alone dokument, er det gjort en rekke forenklinger i forhold til full IFRS. En sentral forenkling er begrepet «undue cost or effort», som blir særlig aktuelt ved virkelig verdi-vurderinger. Eksempler på «undue cost or effort» finner vi blant annet i IFRS for SMEs 11.32, hvor det fremkommer at dersom et pålitelig estimat av virkelig verdi ikke lenger er tilgjengelig for en eiendel som vanligvis er målt til virkelig verdi (eller at virkelig verdi ikke er tilgjengelig uten «undue cost or effort»), skal balanseført verdi bli målt til senest pålitelig virkelig verdi-estimat.

I full IFRS er kravet for å unngå hovedregelen «impracticable», som i realiteten skal tolkes som hvorvidt det er mulig med en virkelig verdi-vurdering eller ikke (IAS 8.5). I full IFRS tar man derfor ikke hensyn til kostnadsperspektivet, noe som vil være vesentlig ved virkelig verdi-vurderinger etter IFRS for SMEs. Ettersom «undue cost or effort» ikke er definert i verken IFRS for SMEs eller i basis for conclusions vil det også her være rom for tolkning og skjønn, men det er nærliggende å anta at det ved flere anledninger vil være mulig å bruke historisk kost dersom kostnadene eller anstrengelsene ved å finne den virkelige verdien overstiger nytten av selve virkelig verdi-vurderingen (IFRS for SMEs 2.14B). Det betyr at gjeldende praksis kan videreføres ved en eventuell ny norsk regnskapsstandard (Stenheim & Schwencke, 2016). Det er likevel viktig å være klar over at unntaket kun gjelder der det er spesifisert (IFRS for SMEs 2.14A).

3.1.1 *Plikt til å utarbeide årsregnskap*

IFRS for SMEs har ingen konkrete bestemmelser for hvilke foretak som må utarbeide regnskap. Standarden kan adopteres av hvilken som helst nasjon i verden, og overlater dermed reglene rundt regnskapsplikten til nasjonal lovgivning (IFRS for SMEs BC78). For selskap som rapporterer etter IFRS for SMEs kreves balanse, resultatregnskap, selskapsregnskap, konsernregnskap, kontantstrømoppstilling, oppstilling av endringer i egenkapital, totalresultat og noter (IFRS for SMEs 3.17).

3.1.2 *Kvalitetskrav*

I det konseptuelle rammeverket finnes det to fundamentale kvalitetskrav som ligger til grunn ved utarbeidelse, bruk og tolkning av regnskapsstandardene. I IFRS for SMEs seksjon 2 finnes det ikke et hierarki av kvalitetskravene, men vi mener at *relevans* og *pålitelighet* er de fundamentale kvalitetskravene. Det fremkommer også andre kvalitetskrav i IFRS for SMEs som er til for å understøtte nettopp kvalitetskravene relevans og pålitelighet. Årsregnskapet må oppfylle disse kvalitetskravene for å kunne gi beslutningsnyttig informasjon.

Informasjon er *relevant* når den er egnet til å påvirke brukernes økonomiske beslutninger ved å hjelpe dem med å vurdere tidligere, nåværende eller framtidige hendelser eller ved å bekrefte eller korrigere tidligere vurderinger. Informasjonen anses *pålitelig* når den ikke inneholder vesentlige feil og er objektiv (IFRS for

SMEs 2.7). I tillegg til de fundamentale kvalitetskravene bør årsregnskapet oppfylle ytterligere kvalitetskrav som er forståelighet, vesentlighet, substans foran form, forsiktighet, fullstendighet, sammenlignbarhet og rettidighet (IFRS for SMEs 2.4, 2,6, 2,8 – 12).

3.2 God regnskapsskikk

3.2.1 Plikt til å utarbeide årsregnskap

Etter rskl. § 1-2 og bokføringsloven § 2 skal alle selskap i Norge som driver virksomhet føre regnskap. Felles for alle selskap er at de plikter å utarbeide balanse, resultatregnskap, kontantstrømoppstilling og noter, men det foreligger ikke noe krav om totalresultat. Selskapene kan utarbeide en oppstilling av endringer i egenkapital hvis ønskelig. I henhold til rskl. § 3-2 plikter også morselskap å utarbeide konsernregnskap i tillegg til selskapsregnskap. Små foretak kan unnlate å utarbeide kontantstrømoppstilling og konsernregnskap dersom kriteriene oppfylles, men ettersom vår oppgave er avgrenset til øvrige foretak drøftes ikke dette videre.

3.2.2 Kvalitetskrav

Verken regnskapsloven eller standardene utdyper hvilke kvalitetskrav regnskapet skal tilfredsstille slik som både full IFRS og IFRS for SMEs gjør. God regnskapsskikk og rettvise bilde er to overordnede kvalitetskrav til årsregnskapet (Baksaas & Stenheim, 2015).

God regnskapsskikk er hjemlet i rskl. § 4-6 og representerer en rettslig standard. Slike standarder kjennetegnes ved at det i begrenset grad er mulig å fastsette rekkevidden og innholdet i standarden ved bare å lese lovteksten og forarbeidene. Standarden er knyttet opp mot en forutsetning at innholdet i standarden skal formes gjennom praksis, teori og samfunnsutvikling. En rettslig standard brukes der det er nødvendig med en dynamisk regulering på et lavere detaljeringsnivå enn det som reguleres av lov og forskrift. De rettslige standardene består av to kriterier, utbredelseskriteriet «skikk» og kvalitetskriteriet «god». Det første kriteriet betyr at regnskapsmessige løsninger som tilfredsstill kriteriet skikk, er allment akseptert av regnskapsprodusenter og/eller er utbredte løsninger. Det andre kriteriet innebærer å ha regnskapsmessige løsninger som er fastsatt av et uavhengig,

objektivt og faglig kompetent organ for at de regnskapsmessige løsninger er kvalitetsmessig gode (Stenheim & Madsen, 2016). Kvalitetskravet «god» er viktigere enn utbredelseskravet «skikk» (Baksaas & Stenheim, 2015).

Rettvisende bilde er hjemlet i rskl. § 3-2a og denne bestemmelsen er en representasjon av en norsk gjennomføring av EU-kravet om å gi «true and fair view» jf. EUs 4. direktiv art. 2 og 7. direktiv art. 16. Regnskap som tilfredsstillende god regnskapsskikk vil vanligvis også tilfredsstillende kravet til å gi et rettvisende bilde (Handeland, 2017, note 106). Rettvisende bilde innebærer ikke alltid at det er tilstrekkelig å avlegge et regnskap som er i samsvar med konkrete lovbestemmelser og regnskapsstandarder. Rettvisende bilde omhandler at regnskapet gir en tro gjengivelse av den underliggende virksomheten, gjerne forstått som at regnskapet gir en kvalitetsmessig god avbildning av underliggende økonomiske forhold. I henhold til rskl. § 7-1 skal det gis tilleggsopplysninger hvis nødvendig for at årsregnskapet skal gi et rettvisende bilde. Videre er det nødvendig å ha med et utdypende notekrav dersom kravet om å gi et rettvisende bilde har ført til at foretaket har overstyrt en bestemmelse i rskl. kapittel 4-7, men det er ikke kjent om slik overstyring gjennomføres i praksis. (Schwencke et al., 2018, s. 132)

3.3 Ny NRS

Høringsutkastet til ny NRS ble utarbeidet i 2014 og er en standard basert på IFRS for SMEs innenfor rammene av dagens gjeldende regnskapslov. Ny NRS vil derfor være sammenfallende med GRS når det gjelder plikt til å utarbeide årsregnskap. Standarden er også sammenfallende med kvalitetskravene i IFRS for SMEs samt kravet om rettvisende bilde.

I ny NRS foreslås det i pkt. 3.17 å utarbeide balanse, resultatregnskap, oppstilling av totalresultat, oppstilling av endringer i egenkapital, kontantstrømoppstilling og noter. En foreslått særnorsk løsning vil være at det i ny NRS kun tillates å ha separate oppstillinger av resultatregnskap og av totalresultat. I IFRS for SMEs er det valgfritt hvorvidt foretak ønsker å ha resultatregnskap og totalresultat i en oppstilling eller i to separate (IFRS for SMEs 3.17).

3.4 Regnskapets formål og brukerne

Formålet med årsregnskapet er å gi beslutningsnyttig informasjon, det er informasjon som har et potensial å endre den oppfatning foretakets interessenter har av foretaket. Årsregnskapet skal gi økonomisk informasjon om foretakets virksomhet. Det skal gi interessentene relevant og pålitelig informasjon om foretakets økonomiske resultat, stilling og utvikling. Informasjonen brukes gjerne til verdsetting, eller som grunnlag for prognoser, eller kontroll og oppfølging av foretaket (Schwencke et al., 2018, s. 95).

Brukerne av den finansielle informasjonen vil være alle som har en interesse i det aktuelle selskapet, og eksempler kan være analytikere, offentlige myndigheter, kunder, leverandører, investorer og långivere. IASB anser imidlertid eksisterende og potensielle investorer som de primære brukerne av regnskapet, men poengterer at regnskapsbrukere tilhørende små og mellomstore selskaper kan ha andre informasjonsbehov enn regnskapsbrukerne tilhørende børsnoterte selskaper (Konseptuelt rammeverk OB2; IFRS for SMEs BC45).

Hvilken type informasjon regnskapsbrukerne er opptatt av vil i stor grad avhenge av hvem de er. Långivere vil fokusere på selskapets finansielle stilling, hvorvidt selskapet er egnet til å betjene et lån eller om de holder seg innenfor de lånevilkår som er satt. For investorer vil både den kvalitative og kvantitative regnskapsinformasjonen være relevant, da de er opptatt av å maksimere avkastning og dermed også ha innsikt i hvordan ledelsen forvalter, eller har planer om å forvalte, selskapets kapital. IASB kommenterer at regnskapsbrukerne tilhørende små og mellomstore selskaper kan ha større interesse for blant annet kortsiktige kontantstrømmer og informasjon som vanligvis ikke blir presentert hos børsnoterte selskaper. Bakgrunnen for dette er at aksjonærer, styremedlemmer og leverandører tilhørende små og mellomstore selskaper i større grad involverer personlige eiendeler slik at selskapet kan få bankfinansiering (IFRS for SMEs BC45).

For regnskapsbrukerne er det også viktig å være klar over muligheter for manipulasjon når det gjelder nedskrivninger. Dette kan forekomme ved enten «big-bath accounting» eller «income-smoothing», og det kan derfor være av interesse for regnskapsbrukerne hvorvidt det har skjedd et lederskifte i det aktuelle selskapet den

siste tiden. Manipulasjon av regnskap er utenfor vår problemstilling og tema vil derfor ikke bli drøftet videre i oppgaven.

3.5 Resultatorientert vs. balanseorientert

Dagens gjeldende regnskapslov med sine grunnleggende regnskapsprinsipper er en representasjon av et resultatorientert rammeverk. Prinsippene opptjenings- og sammenstillingsprinsippet avgjør når inntekter og kostnader skal resultatføres. Balansen blir dermed i noen grad residual som fastsettes etter det som er innregnet som resultatposter.

IFRS for SMEs er et balanseorientert regelverk. Det innebærer at det er definisjonene for eiendeler og forpliktelser som er avgjørende for om en hendelse eller en transaksjon skal inn i balansen, det medfølger at resultatet blir en residual av balansepostene. IASB mener formålet med IFRS-regnskaper er at de skal være beslutningsnyttige for brukere som skal ta økonomiske beslutninger. Det betyr at regnskapene må tilfredsstille kvalitetskravene relevans og pålitelighet. IASB har derfor hatt en preferanse for virkelig verdimåling.

Det er viktig å understreke at verken GRS, som den blir uttrykt i regnskapsloven og regnskapsstandardene, eller IFRS er rene resultat- eller balanseorienterte rammeverk. Begge regelverkene har innslag av både resultat- og balanseorientering. GRS er i noen grad balanseorientert, fordi NRS har harmonisert de norske standardene mot IFRS i lang tid. (Stenheim & Baksaas, 2017)

3.6 Er standardene fra NRS rettslig bindende?

Etter rskl. § 4-6 skal utarbeidelse av årsregnskap foretas i samsvar med god regnskapsskikk. I regnskapsloven er det derimot lite veiledning når det kommer til nedskrivninger. I rskl. § 5-3 (3) fremkommer det at anleggsmidler skal nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. NRS har utarbeidet standarden NRS (F) *Nedskrivning av anleggsmidler*, og det fremkommer i punkt 5.1 at virkelig verdi praktiseres som gjenvinnbart beløp. Standarden gir derimot ingen forklaring på hva som ligger i vilkåret «forbigående». Hva som ligger i begrepet «forbigående» gir ikke lovteksten eller standarden noe videre forklaring på, og vi må derfor inn i regnskapslovens forarbeider NOU 1995:30.

For å få en bedre forståelse av hva som ligger i vilkåret «forbigående» har regnskapslovens forarbeider NOU 1995:30 punkt 4.3.2. utarbeidet en beskrivelse av begrepet. Det fremkommer at et verdifall skal anses som permanent før en nedskrivning gjennomføres. Det danske regnskapslovutvalget oppfatter varig som riktig og hensiktsmessig oversettelse av det engelske ordet «permanent» (NOU 2015: 10, 2015, s. 116). Videre følger det av lovkommentar fra Schwencke at dersom de regnskapspliktige følger NRS (F) *Nedskrivning*, vil bestemmelsen om «forbigående» i lovteksten ha svært begrenset rettslig betydning (Schwencke, 2017, Note 236).

Et annet spørsmål man også kan stille seg er hvorvidt standardene fra Norsk RegnskapsStiftelse er rettslig bindende. Standarder utgitt av Norsk RegnskapsStiftelse har ikke fullverdig status når de benevnes som «foreløpig», og de er heller ikke bindende der regnskapspraksis er annerledes enn standardens ordlyd, og denne regnskapspraksisen kan karakteriseres som kvalitetsmessig god i henhold til prinsippet om god regnskapsskikk (Schwencke et al., 2018, s. 1129). NRS (F) *Nedskrivning* har hatt status som foreløpig siden 2009, og Ekberg påpeker i intervju at det uheldig med foreløpig status på regnskapsstandarder da det kan føre til slurvete praksis (Ekberg, 2018).

3.7 Vil ny NRS bli rettslig bindende?

Hvorvidt ny NRS vil bli rettslig bindende er per dags dato vanskelig å ha en formening om. Schwencke poengterer på veiledningsmøte at han mener det er åpenbart at ny NRS ikke vil bli rettslig bindende slik det er foreslått i NOU 2015: 10 og NOU 2016: 11, og at bakgrunnen for dette er høringskommentarer i regnskapsmiljøet (Schwencke, 2018). Basert på informasjon gitt på veiledningsmøte antar vi derfor at ny NRS ikke vil få forskriftstatus og at andre metoder må benyttes slik at standarden oppfattes som mer bindende enn dagens standarder utgitt av NRS.

Ny NRS er som nevnt tidligere basert på IFRS for SMEs. Det finnes flere ulike metoder som kan benyttes for å implementere internasjonale standarder i nasjonal lovgivning, og et eksempel kan være å akseptere IASB som standardsetterne. Ved bruk av denne metoden vil fremtidige endringer i IFRS automatisk vedtas, og

regulatorisk godkjenning vil dermed ikke være nødvendig. Andre mulige metoder kan være å konvergere nasjonale standarder helt eller delvis, eller åpne for bruk av standarder utgitt av IASB. (Zeff & Nobes, 2010)

Dersom ny NRS skal oppfattes som rettslig bindende kan mulige løsninger være å gi klare føringer i forarbeidene om at standarden skal anses som god regnskapsskikk og/ eller representere rettvise bilde. Dette er mulige metoder som kan benyttes ved implementering av ny NRS basert på dagens regnskapslov, og etter vår mening vil standardens rettslige status være avgjørende for overholdelsen blant de rapporteringspliktige. Det vil derfor være kritisk å komme opp med et forslag som gjør at ny NRS basert på IFRS for SMEs anses som en bindende standard.

4.0 Nedskrivningsreglene under IFRS for SMEs og GRS

4.1 *Hva er formålet med nedskrivninger?*

Som nevnt i 3.2 *Regnskaps formål og brukerne* er formålet med årsregnskapet er å gi beslutningsnyttig informasjon. Beslutningsnyttig informasjon er informasjon som innehar et potensial til å endre oppfatningen foretakets interessenter har av foretaket.

I det konseptuelle rammeverket fremkommer det ved flere anledninger at det fundamentale ved finansiell informasjon er at det blir representert på en relevant og pålitelig måte (Konseptuelt rammeverk QC5). Et eksempel på en slik tilnærming var da IASB valgte å gå bort i fra avskrivninger på goodwill til fordel for nedskrivninger innenfor full IFRS, da de mente det var en vanskelig oppgave å fastsette en bestemt økonomisk levetid på en slik immateriell eiendel. Avgjørelsen ble begrunnet med at en bedre og mer pålitelig løsning ville være å teste for verdifall, og en årlig nedskrivningstest ble derfor implementert sammen med IAS 36. Innenfor IFRS for SMEs og GRS er det imidlertid ikke krav om årlig nedskrivningstest av goodwill, men dette er noe vi kommer tilbake til under punkt 5.5 *Avskrivning vs. nedskrivning*.

Formålet med nedskrivningsreglene er derfor å sikre at et foretaks eiendeler ikke regnskapsføres til et beløp som er høyere enn deres gjenvinnbare beløp, og at nedskrivningene som gjennomføres ikke er for store. Gjenvinnbart beløp kan videre defineres som den høyeste verdien av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi (IFRS for SMEs 27.11). Beløpet gir derfor uttrykk for hva som utgjør den potensielle verdien ved en rasjonell vurdering av eiendelen, og er avgjørende for hvorvidt en økonomisk rasjonell eier velger å selge eller beholde eiendelen for videre bruk (Stenheim, 2010).

4.2 *Hva er forskjellen på nedskrivninger og avskrivninger?*

Med bakgrunn i vår problemstilling er det viktig å påpeke forskjellen mellom nedskrivninger og avskrivninger. I rskl. § 5-3 (2) fremkommer det at anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid skal *avskrives* etter en fornuftig avskrivningsplan. Avskrivninger kan derfor ses på som en forholdsmessig fordeling

av kostpris, enten lineært eller etter saldo. Ettersom goodwill er et anleggsmiddel betyr det at goodwill som hovedregel avskrives etter GRS, noe som ikke er tillatt under full IFRS. Etter rskl. § 7-14 (3) skal ikke goodwill avskrives over en periode lenger enn fem år, med mindre det kan begrunnes. Utgangspunktet innenfor IFRS for SMEs er at goodwill skal avskrives over en periode på maksimalt ti år (IFRS for SMEs punkt 19.23a). IFRS for SMEs åpner derfor opp for en lengre avskrivningsperiode på goodwill enn GRS, noe som kan medføre hyppigere nedskrivninger da det vil ta lenger tid å gjennomføre goodwillavskrivninger. Innenfor ny NRS foreligger det en særnorsk løsning når det gjelder avskrivningsperiode på goodwill. Avskrivningsperioden begrenses til fem år med mindre en lengre periode kan begrunnes, og samsvarer derfor med rskl. § 7-14 (3) (ny NRS 19.28N).

Videre følger det av rskl. § 5-3 (3) at anleggsmidler skal *nedskrives* til virkelig verdi ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. Nedskrivning blir derfor en måling av virkelig verdi, praktisert som gjenvinnbart beløp, basert på indikasjoner på verdifall under balanseført verdi. Nedskrivningsplikten innenfor GRS oppstår derfor kun i de tilfeller hvor det blir identifisert et verdifall på bakgrunn av interne eller eksterne indikasjoner. Videre veiledning til nedskrivninger innenfor GRS finner vi i den foreløpige standarden NRS (F) *Nedskrivning*. Hvorvidt standarden er rettslig bindende eller ikke er noe vi diskuterer i punkt 3.6 *Er standardene fra NRS rettslig bindende?*. Innenfor IFRS for SMEs vil nedskrivningsplikten oppstå etter samme vurderingskriterier som GRS, altså ved indikasjon på verdifall. Eventuelle endringer i henhold til ny NRS blir diskutert i *punkt 4.4.1 Trinn 1 – Indikasjon på verdifall*.

4.3 Nedskrivninger generelt

I et foretaks balanse finner vi en beholdning av eiendeler, gjeld og egenkapital med balanseførte verdier. I noen tilfeller kan verdien på eiendeler som anleggsmidler og goodwill falle under balanseført verdi grunnet indikasjoner på verdifall, og det kan derfor være behov for en nedjustering av de balanseførte verdiene på disse eiendelene. En slik nedjustering anses som en nedskrivning, og kan gjennomføres helt delvis for de berørte eiendelene.

Under IFRS for SMEs vil den anvendelige seksjonen være IFRS for SMEs 27 *Verdifall på eiendeler* ved nedskrivningsvurderinger. Formålet med denne standarden er å fastsette framgangsmåter for et foretak for å sikre at deres eiendeler ikke blir balanseført til en høyere verdi enn deres gjenvinnbare beløp, altså høyeste verdi av bruksverdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter. IFRS for SMEs seksjon 27 anvendes ved nedskrivningsvurderinger for alle eiendeler med unntak av eiendeler ved utsatt skatt (seksjon 29), eiendeler som følger av ytelser til ansatte (seksjon 28), finansielle instrumenter innenfor virkeområde seksjon 11 eller seksjon 12, investeringseiendommer som måles til virkelig verdi (seksjon 16), biologiske eiendeler knyttet til landbruk og som måles til virkelig verdi fratrukket salgsutgifter (seksjon 34) samt eiendeler som oppstår som følge av anleggskontrakter (seksjon 23).

Innenfor GRS er det rskl. § 5-3 (3) som regulerer nedskrivninger. Som nevnt tidligere gir regnskapsloven lite veiledning, og Norsk RegnskapsStiftelse har derfor utarbeidet den foreløpige standarden NRS (F) *Nedskrivning* som behandler nedskrivningsproblematikk. Alle varige driftsmidler og immaterielle eiendeler omfattes av standarden med unntak av utsatt skattefordel og finansielle anleggsmidler (NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 1).

4.4 *Nedskrivningsprosessen under IFRS for SMEs og GRS*

Når det kommer til selve nedskrivningsprosessen har vi for oversiktens skyld valgt å dele opp prosessen i en femtrinnsmodell. Vi vil i det følgende gjennomgå og analysere hele prosessen med tanke på både IFRS for SMEs og GRS, hvor vi spesielt fokuserer på forskjellene mellom de to regelverkene. Etter forskjellene er drøftet vil vi under hvert punkt kommentere særnorske løsninger der det er foreslått i høringsutkastet fra 2014 og hvorvidt vi mener disse er hensiktsmessige. Dette kapitlet besvarer dermed oppgavens første problemstilling.

Femtrinnsmodellen består av følgende komponenter:

Trinn 1 – Indikasjoner på verdifall

Trinn 2 – Definere kontantgenererende enhet

Trinn 3 – Goodwill og allokering av goodwill

Trinn 4 – Beregning av gjenvinnbart beløp

Trinn 5 – Nedskrivning av kontantgenererende enheter

4.4.1 Trinn 1 – Indikasjon på verdifall

Den første vurderingen foretak må gjennomføre er å vurdere hvorvidt det foreligger indikasjoner på verdifall. Dersom det ikke foreligger indikasjoner på verdifall på eiendeler, er det ingen plikt til å foreta ytterligere vurdering av nedskrivningsspørsmålet (IFRS for SMEs 27.7). I vurderingen er det viktig å være klar over at det kun foreligger indikasjon på verdifall dersom verdifallet vil være lavere enn balanseført verdi, og ikke dersom verdifallet ikke blir lavere enn den balanseførte verdien på eiendelen eller den kontantgenererende enheten (Schwencke, 2009).

IFRS for SMEs 27.9 lister opp eksterne og interne indikasjoner på verdifall som et foretak må vurdere i en nedskrivningsprosess, disse er som følger:

Eksterne informasjonskilder

- En eiendels markedsverdi har i løpet av perioden falt betydelig mer enn det som kunne forventes som følge av alder eller normal bruk og dette fallet bringer eiendelen under bokført verdi.
- Betydelige endringer med negativ innvirkning på foretaket har skjedd i løpet av perioden, eller vil skje i nær framtid, i foretakets teknologiske, markedsmessige, økonomiske eller juridiske omgivelser, eller i det marked som eiendelen er beregnet på.
- Markedsrenter eller annen markedsavkastning på investeringer har økt i løpet av perioden, og det er sannsynlig at disse økningene vil påvirke diskonteringsrenten som er benyttet ved beregning av eiendelens bruksverdi, og redusere eiendelens virkelige verdi fratrukket salgsutgifter.

- Den balanseførte verdien av foretakets nettoeiendeler er høyere enn estimert virkelig verdi av foretaket. En slik estimering kan være foretatt i forbindelse med et salg.

Interne informasjonskilder

- Det foreligger bevis på at en eiendel er ukurant eller fysisk skadet.
- Vesentlige endringer med negativ innvirkning på foretaket har skjedd i løpet av perioden eller vil skje i nær framtid, med hensyn til omfanget eller arten av en eiendels bruk eller forventet bruk. Slike endringer omfatter at eiendelen blir uvirksom, planer om opphør eller omstrukturering av den virksomhet som eiendelen tilhører, planer om avhending av en eiendel på et tidligere tidspunkt enn tidligere forventet samt en revurdering av en eiendels utnyttbare levetid som bestemt istedenfor ubestemt.
- Det foreligger dokumentasjon fra intern rapportering på at en eiendels inntjening er eller vil bli lavere enn forventet. I denne sammenhengen gjelder driftsresultater og kontantstrømmer.

Innenfor GRS, i likhet med IFRS for SMEs, skal foretaket ved vurderingen av verdifall, minst ta hensyn til de interne og eksterne informasjonskildene som er nevnt ovenfor. Det er viktig å være oppmerksom på at listene for indikasjonene ikke er uttømmende, da et foretak kan identifisere andre indikasjoner på at en eiendel har falt i verdi (NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 3). Dersom en indikasjon ikke klart kan knyttes til et mulig verdifall på spesifikke anleggsmidler, krever NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 3 at foretaket må vurdere muligheten for verdifall på alle anleggsmidler. Vurdering av verdifall på alle anleggsmidler er ikke et krav innenfor IFRS for SMEs, men det kreves at foretaket skal estimere det gjenvinnbare beløpet for den kontantgenererende enheten som eiendelen tilhører dersom det ikke lar seg estimere på enkelteieendelsnivå (IFRS for SMEs 27.8). Tilsvarende bestemmelse er videreført i ny NRS, og etter vår mening er dette en positiv forenkling sammenlignet med dagens foreløpige standard. Bakgrunnen for dette er at foretakene slipper å vurdere alle anleggsmidler for verdifall i de tilfellene foretak har flere enn én kontantgenererende enhet. I disse tilfellene trenger foretakene kun å estimere det gjenvinnbare beløpet for den kontantgenererende enheten som eiendelen tilhører.

Når det gjelder vurderingen av eksterne informasjonskilder vil det være annerledes ved siste indikasjon for foretak som ikke er børsnotert. Foretak som ikke har egenkapitalinstrumenter omsatt på børs eller lignende markedsplass, vil som regel ikke kjenne til markedsverdien av egenkapitalen. Etter NRS (F) *Nedskrivning* er den siste indikasjonen derfor bare relevant i de tilfellene markedsverdien er kjent. I IFRS for SMEs fremkommer det ikke at siste indikasjon kun er relevant i de tilfeller markedsverdien eller den virkelige verdien av foretaket er kjent. På dette punktet er det ikke foreslått særnorsk løsning i ny NRS, og det er etter vår mening uklart hvorvidt det vil bli påkrevd å innhente foretakets virkelige verdi i tilfeller verdien er ukjent. Kravet vil i så måte være svært arbeidskrevende for foretak med ukjent virkelig verdi, og vi mener derfor indikasjonen kun bør gjøres gjeldende i de tilfeller foretakets virkelige verdi er kjent.

4.4.2 *Trinn 2 – Definere kontantgenererende enhet*

Trinn to i nedskrivningsprosessen er å identifisere og fastsette det IFRS for SMEs og ny NRS definerer som kontantgenererende enheter, men som i GRS blir kalt for vurderingsenhet.

I IFRS for SMEs 27.8 omtales kontantgenererende enheter som «den minste identifiserbare gruppen av eiendeler som generer inngående kontantstrømmer, og som i all vesentlighet er uavhengige av inngående kontantstrømmer fra andre eiendeler eller grupper av eiendeler». I ny NRS vil definisjonen for kontantgenererende enhet samsvare med definisjonen i IFRS for SMEs. I NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 4.1 defineres vurderingsenhet som «grensene for vurderingsenhet ved vurdering av verdifall bestemmes av det laveste nivået hvor det er mulig å identifisere inngående kontantstrømmer som er uavhengige av inngående kontantstrømmer fra andre grupperinger av anleggsmidler». Vurderingsenheten kan betraktes som det enkelte anleggsmiddel eller en gruppe av anleggsmidler som ellers vurderes individuelt. IFRS for SMEs og GRS har derfor sammenfallende definisjon selv om benevningen er forskjellige, og vurderingskriteriene innenfor de to regnskapsspråkene er de samme. Videre i oppgaven velger vi derfor å bruke begrepet kontantgenererende enhet.

Anleggsmidler som er holdt for salg, kan ikke være en del av en større kontantgenererende enhet og skal derfor vurderes individuelt ved nedskrivninger NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 4.1. Innenfor IFRS for SMEs 27.8 er det ingen tilsvarende bestemmelse, og anleggsmidler holdt for salg blir vurdert som en del av en kontantgenererende enhet. Anleggsmidler holdt for salg er en intern indikasjon på nedskrivning, men enheten blir følgelig ikke vurdert separat. I ny NRS er det ikke foreslått en særnorsk tilpasning på dette punktet (27.8), noe vi mener er en svakhet da feil fastsettelse av kontantgenererende enheter kan få store konsekvenser for verdiene i regnskapet. En mulig løsning kan derfor være grundigere veiledning i ny NRS 27.8.

Ved identifisering av kontantgenererende enheter innenfor GRS, skal foretaket fordele felleseiendeler og goodwill på de kontantgenererende enhetene. Felleseiendeler er varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som brukes av flere avdelinger i et foretak, men som ikke skaper egne kontantstrømmer. Ved en indikasjon på et mulig verdifall på en felleseiendel, må den eller de kontantgenererende enhetene fastsettes på det laveste nivået som inkluderer hele felleseiendelen i henhold til NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 4.1. Det er imidlertid verdt å legge merke til at verken IFRS for SMEs eller ny NRS har noen bestemmelser om regnskapsmessig behandling av felleseiendeler. Felleseiendeler kan være vesentlig i noen eller visse tilfeller, og vi mener at det er uheldig at dette ikke behandles i ny NRS. En mulig løsning kan være å videreføre veiledningen som foreligger i NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 4.1 til ny NRS 27.8.

Fastsettelse av kontantgenererende enheter er en kompleks øvelse, noe Finanstilsynet også kommenterer i sin oppsummering av nedskrivninger fra 2016 (Finanstilsynet, 2016). Oppsummeringen er tiltenkt børsnoterte selskaper, men vi anser også informasjonen som aktuell for ikke-børsnoterte selskaper. Finanstilsynet påpeker at feil fastsettelse av kontantgenererende enheter kan føre til at nedskrivninger som egentlig skal gjennomføres ikke blir gjennomført, med bakgrunn i at eiendeler som genererer positive kontantstrømmer blir gruppert med andre eiendeler som ikke genererer positive kontantstrømmer (Finanstilsynet, 2016). Ved fastsettelse av størrelsen på kontantgenererende enheter, kan det være relevant med kost-nytte betraktninger for foretak som ikke er børsnotert. For mindre

foretak med kun et forretningsområde, vil det ofte være foretaket som en helhet som er den kontantgenererende enheten etter NRS (F) *Nedskrivninger* pkt. 4.1. Ytterdal påpeker at det utvilsomt blir gjennomført nedskrivningstester av kontantgenererende enheter på for høye nivåer og at foretak blir berget av positive kontantgenererende enheter ved nedskrivningsvurderinger (Ytterdal, 2018). For foretak som har kun én kontantgenererende enhet anser vi påstanden som svært sannsynlig, og vi mener det derfor kan stilles spørsmål til hvor pålitelig nedskrivningstesten blir.

4.4.3 *Trinn 3 – Goodwill og allokering av goodwill*

Før vi begynner med allokering av goodwill, mener vi det er hensiktsmessig å gi en redegjørelse for hvorvidt goodwill er en eiendel ettersom dette har vært et omdiskutert tema innen regnskapsmiljøet i mange år. Spørsmålet stilles på bakgrunn av at regnskapsposten har flere særtrekk som gjør den vanskelig å definere. Posten inneholder en usikker økonomisk verdi, det foreligger mangel på fysisk substans i tillegg til mangel på kontroll og identifiserbarhet. Goodwill blir derfor ansett som en residualpost i regnskapsmessig sammenheng og behandles spesielt i forbindelse med nedskrivninger. Vi vil også kortfattet redegjøre for hvordan innregningen av goodwill skal gjennomføres.

Er goodwill en eiendel?

Etter rskl. § 5-7 er goodwill differansen mellom anskaffelseskost ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og gjeld i virksomheten. Videre fremkommer det at goodwill skal vurderes etter vurderingsregelen for anleggsmidler i rskl. § 5-3, og det er derfor tydelig at goodwill *behandles* som en eiendel i norske regnskap. Regnskapsloven har imidlertid ingen definisjon på hva som er å anse som en eiendel, og vi legger derfor definisjonen til det konseptuelle rammeverket i IFRS til grunn. Eiendelsdefinisjonen er tilsvarende i IFRS for SMEs, men på bakgrunn av manglende veiledning i IFRS for SMEs basis for conclusions, velger vi å benytte oss av basis for conclusions i full IFRS.

Det konseptuelle rammeverket punkt 4.4 definerer en eiendel som «En eiendel er en ressurs som kontrolleres av et foretak som følge av tidligere hendelser, og som forventes å føre til en strøm av framtidige økonomiske fordeler til foretaket», og

spørsmålet blir dermed hvorvidt goodwill tilfredsstillende denne definisjonen. Definisjonen kommer med følgende tre vilkår:

1. eiendelen må *kontrolleres* av virksomheten
2. eiendelen må være et resultat av *tidligere hendelser*
3. eiendelen må gi en *forventning om økonomiske fordeler*

I det neste avsnittet vil vi drøfte de tre vilkårene for å komme nærmere en forklaring på hvorvidt goodwill tilfredsstillende eiendelsdefinisjonen etter det konseptuelle rammeverket.

For det første stilles det krav om at virksomheten kontrollerer regnskapsposten. I IFRS 3 BC323 fremkommer det at både IASB og FASB mener goodwill er kontrollert av den overtakende virksomheten, og dette begrunnes med at den overtakende virksomheten har kontroll over retningslinjene og ledelsen i den overdragende virksomheten. IASB mener imidlertid ikke at den overtakende virksomheten har kontroll over hvordan goodwill oppstår, da de anser goodwill som et resultat av blant annet en velutviklet arbeidsstyrke og lojale kunder. IASB og FASB konkluderer likevel med at kontrollkriteriet er oppfylt, da med bakgrunn i ovennevnte argumentasjon.

Det andre vilkåret er klart oppfylt da goodwill oppstår ved virksomhetssammenslutninger, som igjen er et resultat av tidligere hendelser. Goodwill måles som differansen mellom overført vederlag og nettoverdien av de identifiserbare eiendelene og forpliktelsene (IFRS 3.32).

Når et foretak betaler mer for en annen virksomhet enn verdien av de identifiserbare eiendelene og forpliktelsene, foreligger det en klar forventning fra det overtakende selskapets side om at kjøpet skal generere økonomiske fordeler i fremtiden. Problemet er imidlertid å konstatere hvilke økonomiske fordeler som fremkommer direkte fra goodwill. Goodwill blir derfor fordelt ut på kontantgenererende enheter, som er noe vi kommer tilbake til senere i oppgaven (se 4.4.3 *Trinn 3 – Allokering av goodwill*).

Det tredje vilkåret omhandler hvorvidt goodwill gir en forventning om økonomiske fordeler. IASB innfører i IFRS 3 BC316 begrepet kjernegoodwill som består av to komponenter: fortsatt drift og synergi. Fortsatt drift komponenten handler om at den overtakende virksomheten har mulighet til å oppnå en høyere avkastning etter et oppkjøp av en virksomhet sammenlignet med om kun netto-eiendelene ble overtatt, og at denne mulige meravkastningen kan oppstå dersom virksomheten fortsetter sin drift. I tillegg til dette påpeker IASB at merverdier kan forekomme ved en kombinasjon av to eller flere virksomheter, altså at det oppstår en synergieffekt. Med grunnlag i at den overtakende virksomheten skal fortsette driften og at oppkjøpet er gjort med sikte på å oppnå synergieffekter, mener IASB at vilkåret om forventede økonomiske fordeler blir oppfylt.

Ettersom goodwill har vært et omdiskutert tema i mange år har forskere lett etter sammenhenger mellom rapportert goodwill og virksomheters markedsverdi. Flere studier viser en positiv sammenheng mellom disse komponentene, noe som igjen tyder på at investorer anser goodwill som en eiendel (IFRS 3 BC327). Med bakgrunn i IASBs tolkning og markedets reaksjoner på rapportert goodwill, mener vi at regnskapsposten hører hjemme i balansen og er å anse som en eiendel.

Innregning av goodwill

Goodwill er som nevnt en eiendel som oppstår i balansen ved virksomhetssammenslutning. Den regnskapsmessige behandlingen av virksomhetssammenslutninger følger av IFRS for SMEs og ny NRS 19 *Virksomhetssammenslutninger og Goodwill* samt NRS 17 *Virksomhetskjøp og konsernregnskap*.

Dersom et foretak har kjøpt et annet foretak skal oppkjøpsmetoden benyttes. Det innebærer at det skal identifiseres et overtakende foretak, måling av anskaffelseskost, og fordeling av anskaffelseskost for virksomhetssammenslutningen på anskaffede eiendeler, forpliktelser og avsetninger for betingede forpliktelser på overtakelsestidspunktet (IFRS for SMEs 19.7).

Anskaffelseskost for en virksomhetssammenslutning er summen av de virkelige verdiene på overtakelsestidspunktet av eiendeler som avgis, forpliktelses som påløper eller overtas, og egenkapitalinstrumenter som utstedes av det overtakende foretaket, i bytte mot kontroll over det overtatte foretaket pluss eventuelle utgifter som er direkte henførbare til virksomhetssammenslutningen (IFRS for SMEs 19.11). Oppkjøpsmetoden krever at foretaket på overtakelsestidspunkt skal fordele anskaffelseskost ved å innregne de overtatte og identifiserbare eiendelene, forpliktelsene og avsetninger for betingede forpliktelses. Eventuelle ikke-kontrollerende eierinteresser skal måles og innregnes til deres virkelige verdier (IFRS for SMEs 19.14).

Innenfor IFRS for SMEs skal goodwill innregnes som differansen mellom anskaffelseskost og netto virkelig verdi av de identifiserbare anskaffede eiendelene, forpliktelsene og avsetningene for betingede forpliktelses på overtakelsestidspunktet (IFRS for SMEs 19.22). IFRS for SMEs tillater derfor kun delvis goodwill metode.

Etter foretaket har identifisert eiendelene og forpliktelsene i det oppkjøpte selskapet skal goodwill innregnes til anskaffelseskost minus avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall (IFRS for SMEs 19.23). Videre følger det av samme bestemmelse at goodwill skal avskrives over en maksimal periode på ti år, og at bestemmelsene i IFRS for SMEs 18.19-18.24 skal følges.

Når det gjelder GRS skal virksomhetskjøp i likhet med IFRS for SMEs regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden (rskl. § 5-19 og NRS 17 pkt. 6.1). Oppkjøpsmetoden innebærer identifikasjon av overtakende part, oppkjøpstidspunktet, måling og tilordning av anskaffelseskost og regnskapsføring av goodwill. I henhold til regnskapsloven rskl. § 5-3 (1) skal anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost. Anskaffelseskost defineres som kjøpspris inklusive eventuelle kjøpsutgifter. Anskaffelseskost tilordnes identifiserbare eiendeler og forpliktelses til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet, med goodwill som ufordelt differanse (NRS 17 pkt. 6.1.4).

I henhold til rskl. § 5-7 er goodwill differansen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og gjeld i virksomheten, goodwill er således en residual og skal også vurderes etter rskl. § 5-3. Det betyr at goodwill skal avskrives etter en fornuftig avskrivningsplan, men som i praksis menes over en femårsperiode jf. rskl § 7-14 (Schwencke, 2017, Note 252). Behandlingen av goodwill som et anleggsmiddel betyr også at posten skal nedskrives ved verdifall jf. rskl. § 5-3 (3).

Innenfor ny NRS foreligger det en særnorsk løsning når det gjelder avskrivningsperiode på goodwill. I ny NRS fremkommer det at goodwill skal avskrives over en periode på fem år, med mindre en lenger periode kan begrunnes. Dette er regler Norge må følge på grunn av EU-direktivene. Det følger av det konsoliderte regnskapsdirektiv art. 12 pkt. 11 at goodwill skal avskrives over en periode på maks mellom fem og ti år i de tilfeller det foreligger vanskeligheter knyttet til pålitelig estimering av levetiden. Det kan derfor stilles spørsmål til hvorvidt det vil være gunstig å beholde ti-årsregelen som under IFRS for SMEs «as-is». Vårt syn er imidlertid at det er svært fordelaktig å avskrive goodwill over en periode på fem år ettersom det foreligger mye usikkerhet knyttet til regnskapsposten. Vi støtter derfor at hovedregelen under dagens GRS videreføres slik at verdien av goodwill raskere reduseres.

I GRS finnes det to alternativer for måling av goodwill og kan måles til kun majoritetens andel etter rskl. § 5-7, som vi her vil uttrykke som delvis goodwill. Det andre alternativet er å tilordne goodwillposten til både majoriteten og minoriteten, som innebærer at den blir 100 prosent, det vil si full goodwill (NRS 17 pkt. 6.1.6). Ettersom IFRS for SMEs kun tillater delvis goodwill metode skiller dette seg fra GRS.

Dersom et foretak velger å gå for full goodwill-metode innebærer dette vanligvis at foretaket får en større goodwillpost i balansen samt økt egenkapital. Innenfor GRS er det også krav om at valg av metode må være konsistent over tid (Beisland & Heskestad, 2016). Ved implementering av IFRS for SMEs vil valgmuligheten frafalle og delvis goodwill metode vil derfor være eneste alternativ.

I ny NRS er ikke full goodwill metode foreslått som innregningsalternativ, noe som medfører at delvis goodwill metode er eneste mulig metode for innregning. Vi støtter delvis goodwill metode som det eneste alternativet med bakgrunn i at et alternativ for innregning av goodwill vil resultere i mer sammenlignbare regnskaper, som igjen fører til økt kvalitet i regnskapene. Full goodwill betyr også mer avskrivninger, og eventuelt mer nedskrivninger.

Delvis goodwill metode innebærer en lavere goodwill-verdi, det vil si lavere verdi enn det den ville ha vært ved full goodwill. Ettersom regnskapsposten er en utfordrende størrelse å vurdere, anser vi det som en forenkling for foretak å benytte delvis goodwill metode. En full goodwill metode virker også å være i strid med rskl. § 5-7 som presiserer at dette er differansen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og gjeld. Bestemmelsen formulerer en delvis goodwill metode.

Allokering av goodwill

Etter de kontantgenererende enhetene er definert, skal goodwill anskaffet ved virksomhetssammenslutning fordeles på de kontantgenererende enhetene. Goodwill skal fordeles ut i fra de synergieffektene den er forventet å representere i sammenheng med de kontantgenererende enhetene (IFRS for SMEs 27.25).

Innenfor IFRS for SMEs skal goodwill alltid fordeles til kontantgenererende enheter hvor den laveste inngående kontantstrømmen kan identifiseres, og nedskrivningen blir derfor vurdert ut ifra den kontantgenererende enheten goodwill er allokert til. Dersom goodwill ikke kan allokere til individuelle kontantgenererende enheter på et ikke-vilkårlig grunnlag, åpner IFRS for SMEs opp for å la foretaket teste goodwill for verdifall ved å fastsette gjenvinnbart beløp på overtatt foretak i sin helhet. Dette gjelder bare i de tilfeller hvor overtatt foretak ikke er integrert. Integrert innebærer at det oppkjøpte foretaket er omstrukturert eller tatt opp i det rapporterende foretaket eller et datterforetak. Dersom goodwill relaterer seg til et foretak som er integrert i konsernet, skal gjenvinnbart beløp for hele konsernet testes. (IFRS for SMEs 27.27 og BC108)

Hva som ligger i begrepet «ikke-vilkårlig» gir verken IFRS for SMEs eller tilhørende basis for conclusions veiledning på. Nivået goodwill blir testet på kan ha

vesentlig påvirkning på regnskapet, og det ville derfor ha vært hensiktsmessig med veiledning slik at det oppstår minst mulig usikkerhet knyttet til hvordan goodwillallokering skal gjennomføres. På dette punktet er NRS (F) *Nedskrivning* vesentlig mer utfyllende enn IFRS for SMEs, se neste avsnitt.

I henhold til NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 4.1 skal goodwill henføres til den kontantgenererende enheten som forventes å reflektere fremtidig inntjening som ikke er inkludert i virkelig verdi av identifiserte eiendeler og forpliktelser. Standarden påpeker også at det i enkelte tilfeller kan være svært vanskelig å fastsette en fornuftig fordeling av goodwill og felleseiendeler, og den kontantgenererende enheten må derfor fastsettes på et høyere nivå enn det laveste nivået av uavhengige inngående kontantstrømmer. I slike tilfeller skal nedskrivninger vurderes ut ifra en nedenfra-og-opp metode på det laveste nivået av kontantgenererende enheter, før man tar stilling til nedskrivning ut fra en ovenfra-og-ned metode, som berører alle felleseiendeler og goodwill. Ofte ser man derfor at goodwill fordeles pro rata (forholdsmessig).

I denne delen av nedskrivningsprosessen foreligger det forskjeller mellom IFRS for SMEs og GRS. Hovedforskjellene er at det er lite veiledning innenfor IFRS for SMEs i tillegg til at goodwill må allokere på overtakelsestidspunktet. GRS stiller ikke krav om at goodwill må fordeles på overtakelsestidspunktet, noe hovedregelen til IFRS for SMEs krever (IFRS for SMEs 27.25).

Det er uheldig med lite veiledning i både IFRS for SMEs og ny NRS knyttet til begrepet «ikke-vilkårlig» ved allokering av goodwill til kontantgenererende enheter. Ettersom goodwill skal allokere til kontantgenererende enheter med synergieffekter, kan begrepet «ikke-vilkårlig» tolkes som at det er utfordringer med å identifisere kontantgenererende enheter med synergieffekter som foretakene kan allokere goodwill til. Vårt forslag er derfor at det i ny NRS presiseres at begrepet «ikke-vilkårlig» innebærer utfordringer knyttet til identifisering av kontantgenererende enheter med synergieffekter som goodwill kan allokere til.

4.4.4 *Trinn 4 - Beregning av gjenvinnbart beløp*

Trinn fire i nedskrivningsprosessen er beregning av både virkelig verdi fratrukket salgsutgifter (netto salgsverdi) og bruksverdi. Det første vi vil gjøre er å redegjøre for begrepet «gjenvinnbart beløp», før vi gjennomgår virkelig verdi fratrukket salgsutgifter. Estimering av bruksverdi er en kompleks prosess vi vil gjennomgå nøye i det følgende, hvor vi retter fokus mot beregning av fremtidige kontantstrømmer, diskonteringsrente og tidshorisont.

Det høyeste beløpet av bruksverdi og netto salgsverdi er gjenvinnbart beløp (IFRS for SMEs 27.11 og NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.1). Dersom enten bruksverdi eller netto salgsverdi overstiger eiendelens balanseførte verdi, er det ikke nødvendig å estimere det andre beløpet da det ikke foreligger noe verdifall (IFRS for SMEs 27.12). I utgangspunktet skal gjenvinnbart beløp beregnes for hver enkelt eiendel. Dette gjelder likevel kun så lenge inngående kontantstrømmer knyttet til eiendelen er uavhengig fra inngående kontantstrømmer knyttet til andre eiendeler. Om det ikke er mulig å beregne gjenvinnbart beløp på enkelte eiendeler, blir beløpet beregnet på den kontantgenererende enheten som eiendelen tilhører (IFRS for SMEs 27.11).

4.4.4.1 *Virkelig verdi fratrukket salgsutgifter (netto salgsverdi)*

Virkelig verdi fratrukket salgsutgifter kan være vanskelig å fastsette da det ofte ikke foreligger aktive markeder eller observerbare salgsverdier (Agdesteen, 2015). Virkelig verdi er det beløpet en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse gjøres opp med i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter (IFRS for SMEs 2.34). Eksempler på salgsutgifter kan være juridisk bistand eller utgifter som oppstår ved å klargjøre eiendelen for salg.

Dersom foretaket benytter netto salgsverdi som gjenvinnbart beløp, beregnes dette beløpet som virkelig verdi fratrukket salgsutgifter (IFRS for SMEs 27.14). I en nedskrivningssituasjon må foretak som nevnt tidligere fastsette verdien på eiendelen etter det høyeste av bruksverdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter. Dersom netto salgsverdi er høyere enn bruksverdi indikerer dette at foretaket kan foretrekke å selge eiendelen fremfor fortsatt bruk, da dette i noen tilfeller vil gi foretaket en høyere avkastning på den aktuelle eiendelen. Når foretak skal vurdere virkelig verdi benyttes reglene i IFRS for SMEs 11.27-11.32.

Ved vurderingen av virkelig verdi skal et foretak benytte seg av hierarkiet som følger av IFRS for SMEs 11.27. Dette hierarkiet er tilsvarende hierarkiet i IFRS 13 som er et virkelig verdi hierarki med 3 nivåer, der nivå 1 blir prioritert høyest. Den beste indikasjonen på virkelig verdi er den noterte prisen for en identisk eiendel i et aktivt marked, vanligvis løpende kjøpskurs (IFRS for SMEs 11.27a).

Når noterte priser ikke er tilgjengelige, kan prisen i en nylig transaksjon for en identisk eiendel gi indikasjon på virkelig verdi, forutsatt at det ikke har skjedd en betydelig endring i de økonomiske omstendighetene eller at det har gått urimelig lang tid siden transaksjonen fant sted. Denne prisen blir justert dersom foretaket kan påvise at den siste transaksjonsprisen ikke er et godt estimat på virkelig verdi (for eksempel fordi den gjenspeiler det beløpet et foretak ville motta eller betale i en tvungen transaksjon, ufrivillig avvikling eller tvangssalg). (IFRS for SMEs 11.27b)

Dersom markedet for eiendelen ikke er aktivt og nylige transaksjoner for en identisk eiendel i seg selv ikke er et godt estimat på virkelig verdi, estimerer foretaket virkelig verdi ved hjelp av verdsettelsesmetoder. Eksempler på slike verdsettelsesmetoder kan være diskonterte kontantstrømmer og opsjonsprisinde modeller. IFRS for SMEs 11.28 åpner også for at foretaket kan bruke en annen verdsettelsesmetode, gitt at metoden tidligere har vist seg å gi pålitelige estimater og er hyppig brukt av andre markedsdeltakere. Formålet med verdsettelsesmetoder er å estimere hva transaksjonsprisen ville ha vært på måletidspunktet i et bytte på armlengdes avstand motivert av normale forretningsmessige vurderinger (IFRS for SMEs 11.27c). Dersom det ikke foreligger et aktivt marked for eiendelen og den virkelige verdien ikke kan beregnes pålitelig uten «undue cost or effort», skal den siste balanseførte verdien legges til grunn som salgsverdi (IFRS for SMEs 11.32).

I GRS benevnes beløpet som netto salgsverdi. Etter NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.2 er netto salgsverdi beløpet en kontantgenererende enhet kan selges for i en transaksjon mellom uavhengige parter, fratrukket eventuelle kostnader ved salget. Om tilsvarende enheter omsettes i et godt fungerende marked, beregnes netto

salgsverdi med utgangspunkt i observert markedspris. Dersom det ikke er noe fungerende marked, må netto salgsverdi estimeres ved bruk av skjønn.

I ny NRS 27.14 er det en særnorsk løsning når det gjelder virkelig verdi fratrukket salgsutgifter, selv om dette ikke er markert med en N i standarden. Dersom det ikke foreligger en bindende salgavtale eller et aktivt marked for en eiendel skal virkelig verdi fratrukket salgsutgifter estimeres ut ifra den beste tilgjengelige informasjonen. Ny NRS 27.14 henviser ikke til 11.27-11.32 som omhandler virkelig verdi hierarkiet, noe vi mener er uheldig ettersom det er lite veiledning i 27.14. Etter vår mening burde ny NRS 27.14 henvide til 11.27-11.29 for videre veiledning når det gjelder beregning av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter. Det er likevel verdt å merke seg at vi mener ny NRS er mer presis på innhold og veiledning enn NRS (F) *Nedskrivning* når det gjelder beregning av netto salgsverdi.

4.4.4.2 Bruksverdi

Ved utslag på indikatorene som nevnt under 4.4.1 *Trinn 1 – Indikasjon på verdifall* skal et foretak nedskrive anleggsmidler til gjenvinnbart beløp, altså den høyeste verdien av bruksverdi og netto salgsverdi dersom disse verdiene er lavere enn balanseført verdi. I årsrapportundersøkelsen gjennomført av PwC i 2015 fremkommer det at nærmere 80 prosent av de børsnoterte selskapene benytter bruksverdi som måleattributt når det gjelder nedskrivning av eiendeler med ubestemt levetid (PwC, 2015, s. 36). Resultatet støttes også av en liknende undersøkelse gjennomført av KPMG samme år, og vi mener derfor det er av interesse å gå dypere inn i hvordan bruksverdi blir estimert (Moi & Bjorheim, 2016, s. 24). Vi har ikke funnet lignende undersøkelser for ikke-børsnoterte selskaper, men både Bernhoft og Ytterdal poengterer at bruksverdi benyttes hyppigst som gjenvinnbart beløp og at størrelsen er vanskelig å beregne (Bernhoft, 2018; Ytterdal, 2018).

For å beregne eiendelens bruksverdi skal foretaket beregne netto kontantstrømmer som stammer fra eiendelen og neddiskontere disse med en passende diskonteringsrente (IFRS for SMEs 27.15 og NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.3.1).

IFRS for SMEs 27.16 lister opp hvilke elementer som skal reflekteres i beregningen av en eiendels bruksverdi. For det første må foretaket estimere de fremtidige kontantstrømmene som de forventer å motta fra eiendelen, i tillegg til forventninger om mulige variasjoner i beløpet eller tidsplanen. Tidsverdien av penger, representert ved gjeldende markedssats for risikofrie renter, samt prisen på iboende usikkerhet skal også reflekteres i bruksverdiberegningen. Dersom andre markedsdeltakere for eksempel anser eiendelen illikvid skal foretaket gjenspeile markedsoppfatningen av de forventende kontantstrømmene i bruksverdiberegningen. I NRS (F) *Nedskrivning* er det begrenset veiledning knyttet til hva bruksverdien skal reflektere, og ettersom det ikke er særnorske løsninger i ny NRS 27.16 foreligger det strengere krav til hva som skal inngå i beregningen av bruksverdi. Dette resulterer i en mer kompleks og presis kalkulasjon. Når det kommer til estimering av fremtidige kontantstrømmer er det flere faktorer som har en avgjørende rolle, og dette er noe vi drøfter i neste avsnitt.

4.4.4.2.1 *Fremtidige kontantstrømmer*

For å kunne beregne bruksverdi krever IFRS for SMEs at foretaket må estimere fremtidige netto kontantstrømmer. Estimaten skal omfatte inngående kontantstrømmer ved fortsatt bruk av eiendelen, utgående kontantstrømmer som er nødvendig for å generere inngående kontantstrømmer samt eventuelle kontantstrømmer som forventes å mottas eller betales for avhending av eiendelen mot slutten av dens utnyttbare levetid. Ved avhending skal transaksjonen skje på armlengdes avstand mellom velinformerte og frivillige parter. Dersom foretaket ønsker, kan de bruke de seneste finansielle budsjetter eller prognoser for å estimere kontantstrømmene, men dette er ikke noe krav. (IFRS for SMEs 27.17)

De estimerte framtidige kontantstrømmene skal ikke inneholde kontantstrømmer som stammer fra finansieringsaktiviteter, skatt, forbedring eller restrukturering av eiendelen (IFRS for SMEs 27.18 og 27.19). I ny NRS er det lagt opp en særnorsk løsning i pkt. 27.18(b)N, som sier at estimerer på fremtidige kontantstrømmer ikke skal omfatte inn- eller utbetalinger av inntektsskatt, dersom foretaket anvender en før-skatt diskonteringsrente. Anvendelse av en før-skatt diskonteringsrente er ikke tillatt under IFRS for SMEs, se videre drøftelse under 4.4.4.2.2 *Diskonteringsrente*.

Ettersom estimering av fremtidige kontantstrømmer innebærer usikkerhet krever GRS at beste estimat på bakgrunn av tilgjengelig informasjon skal brukes ved estimering jf. rskl § 4-2. NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.3.2 utdyper dette og sier foretak kan velge å benytte seg av enten forventningsverdien eller det individuelle mest sannsynlige utfallet. Estimat på fremtidige kontantstrømmer skal ta utgangspunkt i fornuftige og holdbare forutsetninger, i tillegg til å gjenspeile ledelsens beste skjønn. Ved beregning av fremtidige kontantstrømmer skal ekstern dokumentasjon tillegges størst vekt, slik at estimatene er i samsvar med analytikernes forventninger til utvikling i bransjen/markedet. (NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.3.2)

Som nevnt over krever NRS (F) *Nedskrivning* at foretak skal bruke beste estimat, ofte praktisert som forventningsverdi, ved estimering av fremtidige kontantstrømmer. Ettersom standarden også åpner for bruk av det individuelt mest sannsynlige utfallet står foretak fritt til å velge ønsket metode. Innenfor IFRS for SMEs og ny NRS er det ingen veiledning knyttet til metodevalg, noe vi mener er uheldig da det åpner for uensartet praksis og vanskeliggjør sammenlignbarhet.

For å demonstrere forskjellen mellom forventningsverdi og det individuelt mest sannsynlige utfallet har vi følgende eksempel:

Et foretak har utarbeidet fire ulike scenarioer for neste års kontantstrøm på en identifisert kontantgenererende enhet. Diskonteringsrenten er satt til 10 % og kontantstrømmene er som følger:

Sannsynlighet	Kontantstrøm år 1
25 %	600
15 %	400
50 %	800
10 %	200

Figur 1 - Sannsynligheter og kontantstrømmer

Ved bruk av det individuelt sannsynlige utfallet vil kun kontantstrømmen med høyest sannsynlighet bli vurdert. I dette tilfelle vil foretaket derfor estimere en *nåverdi* på den kontantgenererende enhet lik 727,3. Velger foretaket derimot metode for forventet kontantstrøm vil *nåverdien* bli 572,7. Differansen som oppstår

ved bruk av de forskjellige metodene vil kunne påvirke hvorvidt det er nødvendig med en nedskrivning.

Fremtidige kontantstrømmer skal baseres på de siste ledelsesgodkjente finansielle budsjetter/prognoser i tillegg til å reflektere fortsatt bruk av eiendelen. Utgående kontantstrømmer som knytter seg til fortsatt bruk av eiendelen må estimeres og trekkes fra da de fremtidige kontantstrømmene skal være nettobeløp. Et eksempel på en utgående kontantstrøm kan være daglig service av eiendelen. Eventuell kontantstrøm ved fremtidig utrangering skal tas med. Dersom den kontantgenererende enheten er avhengig av tjenester fra foretaket som ikke er en del av den kontantgenererende enheten, må kostnaden ved å frembringe disse tjenestene være hensyntatt i beregningen av netto kontantstrømmer. Kostnaden som skal legges til grunn kan være enten prisen på en tilsvarende tjeneste fra en tredjepart, eller full kostnadsdekning. (NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.3.2)

Det presiseres videre at inngående eller utgående kontantstrømmer som forventes å oppstå av fremtidige restruktureringer eller forbedringer av den kontantgenererende enheten, skal ekskluderes gitt at foretaket ikke har forpliktet seg til å gjennomføre slike endringer. (NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.3.2)

Veiledningen innenfor GRS på fremtidige kontantstrømmer er vesentlig mer utfyllende enn under IFRS for SMEs og ny NRS. Verken IFRS for SMEs eller ny NRS sier noe om at foretak kan estimere fremtidige kontantstrømmer ved enten forventningsverdi eller det individuelle mest sannsynlige utfallet, og vi mener det hadde vært nyttig med veiledning knyttet til hvordan fremtidige kontantstrømmer skal estimeres. GRS krever at de forventede kontantstrømmene skal estimeres ut fra de nyeste budsjetter eller prognoser som er godkjent av ledelsen, men dette er følgelig ikke et krav under verken IFRS for SMEs eller ny NRS. Da et budsjett blir ansett som et målskrivningsverktøy er vi enig i Ytterdals påstand om at dette er uheldig for estimeringene (Ytterdal, 2018). Flere av våre intervjuobjekter har også poengtert at problemet ved bruk av bruksverdi som gjenvinnbart beløp er estimering av fremtidige kontantstrømmer, da ledelsen gjerne har tro på sitt eget selskap og har en tendens til å overestimere de fremtidige inngående kontantstrømmene.

Kontantstrømmer skal estimeres utover perioden som omfattes av de siste prognoser, noe som vil si at kontantstrømmene skal deles inn i to ulike perioder: fremtidig prognoseperiode og ekstrapoleringsperiode. (NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.3.2 & IFRS for SMEs 27.17)

Prognoseperiode

IFRS for SMEs presiserer ikke hvor lang prognoseperiode foretakene skal basere seg på, men innenfor GRS kan ledelsen utarbeide fremtidige kontantstrømmer på en maksimal periode på fem år med mindre en lengre periode kan begrunnes. Dersom perioden overstiger fem år, stilles det krav til at ledelsen med sikkerhet kan si at estimatene er pålitelige. For bedrifter som opererer i markeder med store svingninger kan det i mange tilfeller være vanskelig å estimere fremtidige kontantstrømmer fem år frem i tid, og prognoseperioden bedriften presenterer kan derfor ofte være kortere enn fem år. (NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.3.2)

Ettersom verken IFRS for SMEs eller ny NRS presiserer lengden på prognoseperioden, mener vi dette åpner for bruk av skjønn ved fastsettelse av prognoseperiode og dermed bruksverdi. Etter vår mening bør veiledningen i NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.3.2 videreføres da det er stor usikkerhet vedrørende estimering av fremtidige kontantstrømmer. En lang prognoseperiode vil derfor ikke være ideelt da usikkerheten knyttet til bruksverdiberegningen vil øke, og vi mener det er nødvendig med en presisering av antall år tillatt i prognoseperiodeestimeringen.

Ekstrapoleringsperioden/terminalverdiperioden

Ekstrapoleringsperioden kan forstås som terminalverdiperioden (Agdesteen, 2015). Det fremkommer i IFRS for SMEs 27.17 og NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.3.2 at ledelsen kan ekstrapolere kontantstrømestimatene basert på de økonomiske budsjettene/prognosene ved hjelp av en vekstrate de påfølgende årene. Vekstraten vil ofte være jevn eller fallende, da de fleste eiendeler ikke har evigvarende levetid. Det kan også benyttes en økende vekstrate dersom den gjenspeiler objektiv informasjon på mønsteret til et produkt eller en bransjes levetid. Det er viktig å være oppmerksom på at vekstraten ikke skal overstige den langsiktige gjennomsnittlige vekstraten med mindre enn stigende vekstrate er berettiget, da det vil være

vanskelig for et foretak å opprettholde overnormal avkastning over lengre tid grunnet økt konkurranse i markedet. Ny NRS har ingen særnorsk tilpasning ved beregning av ekstrapolingsperiode og etter vår mening er veiledningen tilfredsstillende.

Etter vekstraten er satt må foretaket estimere nåverdien av terminalverdien ved å multiplisere vekstraten med kontantstrømmen, for deretter og neddiskontere med avkastningskravet. Terminalverdien må deretter adderes til de neddiskonterte kontantstrømmene i prognoseperioden slik at summen blir bruksverdien for den kontantgenerende enheten. For immaterielle eiendeler som for eksempel goodwill kan Gordons formel brukes for å beregne terminalverdi, gitt at foretaket antar ubegrenset levetid. Formelen er som følger:

$$TV = \frac{KS}{a - v}$$

TV = terminalverdi	a = avkastningskrav
KS = kontantstrøm	v = vekstrate

Tabell 1 - Terminalverdi-komponenter

Bruksverdien er sensitiv for endringer i kontantstrømmen da terminalverdien i mange tilfeller kan utgjøre en stor del av selve bruksverdien for en kontantgenererende enhet. For å illustrere dette har vi følgende teoretisk eksempel:

Bedrift X har akkurat kjøpt seg en ny maskin. Forventet levetid for maskinen er 15 år, og bedriften har estimert følgende neddiskonterte kontantstrømmer:

År	Diskonterte kontantstrømmer 1	Diskonterte kontantstrømmer 2
1	9 524	7 619
2	9 977	7 982
3	10 452	8 362
4	10 950	8 760
5	11 472	9 177
6-15 (Terminalverdi)	98 150	78 520
Bruksverdi (Nåverdi)	150 525	120 420

Figur 2 - Bruksverdiberegning

Veksten i år 1-5 er 10 %, og avkastningskravet er 5 %. Avkastningskravet er det samme de påfølgende årene, men veksten er forventet å avta til 2 % årlig. I det første eksemplet er kontantstrømmen 10.000 før neddiskontering, mens den i eksempel to er 8.000.

Resultatet av en endring i kontantstrøm kan ha stor betydning for terminalverdien og bruksverdien av den kontantgenererende enheten. I eksemplet over ser vi at en endring i kontantstrøm på 2.000 gir en terminalverdi som er 20 % lavere enn utgangspunktet. Eksemplet viser derfor hvor følsom bruksverdien er for endringer i kontantstrømmen i terminalverdiperioden, noe som igjen viser risikoen ved å estimere unøyaktige kontantstrømmer i perioder langt frem i tid. I tillegg til at terminalverdiperioden er følsom for endringer i kontantstrømmene, er den også følsom for endringer i vekstfaktorer. Dette er noe vi drøfter videre i neste avsnitt.

4.4.4.2.2 *Diskonteringsrente*

IFRS for SMEs 27.20 sier at diskonteringsrenten som skal legges til grunn skal reflektere gjeldende markedsvurderinger av pengers tidsverdi og eiendelens iboende risiko. Renten som skal brukes i neddiskonteringen skal være før skatt. Videre følger det av samme bestemmelse at diskonteringsrenten skal reflektere risiko som ikke allerede er justert for i kontantstrømmen, og det vil her være en skjønnsmessig vurdering rundt hvilken diskonteringsrente som skal legges til grunn. Avkastningskravet er diskonteringsrenten kontantstrømmene skal neddiskonteres med slik at pengenes tidsverdi og eiendelens risiko blir reflektert i beregningen av bruksverdien. Denne diskonteringsrenten skal ikke reflektere risikoene som de estimerte kontantstrømmene allerede er justert for, det ville resultert i at noen av forutsetningene ville blitt tatt med to ganger. Diskonteringsrenten skal derimot reflektere de særskilte risikoer forbundet med eiendelen, noe som impliserer at renten kan være industri- eller eiendelsspesifikk. (IFRS for SMEs 27.20)

I NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.3.3 er hovedregelen at foretaket skal bruke WACC ved neddiskontering av kontantstrømmer. Da foretak som rapporterer etter GRS ikke er børsnotert kan det være vanskelig å ha en formening om egenkapitalkostnaden og standarden åpner derfor for å bruke en alternativ lånerente, gitt at renten ikke representerer et helt misvisende avkastningskrav. Den alternative lånerenten er den renten foretaket måtte ha betalt til en långiver for å fullfinansiere investeringen frem til slutten av investeringens økonomiske levetid. Det som likevel er viktig å merke seg er at standarden ikke stiller krav om at

diskonteringsrenten skal differensieres etter varigheten på kontantstrømestimatene, gitt at renten kan anses representativ for kontantstrømmer av alle varigheter.

Ved beregning av diskonteringsrente foreligger det vesentlig bedre veiledning innenfor GRS sammenlignet med IFRS for SMEs. GRS presiserer at foretrukket diskonteringsrente er WACC, mens IFRS for SMEs krever at diskonteringsrenten skal reflektere tidsverdien av penger samt risikoer som de estimerte kontantstrømmene ikke allerede er justert for.

Gjennomsnittlig kapitalkostnad (WACC) anses som den mest hensiktsmessige diskonteringsrenten for å fastsette bruksverdi. Husmann og Schmidt mener at man skal forkaste marginal lånerente og andre lånerenter i markedet, og fokusere på foretakets vektete gjennomsnittlige kapitalkostnad (Husmann & Schmidt, 2008). Bakgrunnen for dette er at lånekostnaden kan variere med gjeldsgraden, type lån og hvorvidt man legger nominell eller reell lånekostnad til grunn.

Ved bruk av WACC tar man hensyn til totalkapitalen da avkastningskravet på både gjeld og egenkapital blir vektet. For å kunne beregne et foretaks gjennomsnittlige kapitalkostnad er det flere komponenter som må fastsettes. Foretakets gjeldsandel, gjeldskostnad etter skatt, egenkapital og avkastning på egenkapitalen er komponenter selskapet må ha fastsatt ved beregning av WACC for hver enkelt kontantgenererende enhet.

$$WACC = Rg * \frac{G}{E + G} + Re * \frac{E}{E + G}$$

G = Gjeld	Rg = Gjeldskostnad
E = Egenkapital	Re = Egenkapitalavkastningskrav

Tabell 2 - WACC-komponenter

Gjeldskostnaden er den renten kapitaltilbyderen krever for å låne ut et gitt beløp til en låntaker. I mange tilfeller anser man gjeldskostnaden som risikofri rente pluss en risikopremie. Hva gjeldskostnaden er vil derfor variere basert på hvor høy risiko som er forbundet med låntaker og andre markedsavhengige faktorer, i tillegg til

hvordan type lån som er utstedt. Når man snakker om risikofri rente refereres det ofte til langsiktige statsobligasjoner da disse gjennom tidene har vært å anse som risikofrie med få unntak. Ved bruk av statsobligasjoner er det viktig at selve obligasjonen og den kontantgenererende enheten har den samme tidshorisonen og/eller levetiden. Vi går ikke nærmere inn på egenkapitalavkastningskravet da dette er en kompleks beregning for foretak som ikke er børsnotert, og vi anser dette som lite relevant for vår oppgave.

I ny NRS foreligger det særnorske løsninger ved at det åpnes for bruk av både før- og etter-skatt diskonteringsrente (Ny NRS 27.20N-A). Vi antar at endringen er begrunnet i at det er lettere å beregne bruksverdi etter skatt, men etter vår mening burde det kunne dokumenteres at beregningen ikke blir vesentlig forskjellig fra en beregning gjennomført med en før-skatt diskonteringsrente. Bakgrunnen for dette er at standarden kan tolkes dithen at det er akseptabelt å legge forventet betalbar skatt til grunn i kontantstrømmene, noe som kan føre til dobbeltregning og en vesentlig forskjell på nedskrivningen sammenlignet med om beregningen ble gjort før skatt. En mulig løsning kan være å innføre presiserende veiledning som poengterer at foretakene må ta hensyn til eventuelle utsatt skatt-poster i balansen som følger av midlertidige forskjeller, eller at kontantstrømmene justeres slik at utsatt skatt fratrekkes estimert betalt skatt ved beregningen av fremtidige netto kontantstrømmer. Dersom foretak ønsker å benytte etter-skatt diskonteringsrente, kan en iterativ beregning gjennomføres for å finne før-skatt diskonteringsrente. Beregningen går ut på at foretaket først beregner bruksverdien ved å neddiskontere etter-skatt kontantstrømmene med etter-skatt diskonteringsrente. Foretak kan deretter benytte en kontantstrøm før-skatt og beregne hvilken diskonteringsrente som gir en bruksverdi lik den de beregnet ved bruk av etter-skatt diskonteringsrente og etter-skatt kontantstrømmer. Det foreligger et eksempel på en iterativ beregning i IAS 36 BCZ85.

I tillegg til den særnorske løsningen nevnt ovenfor presiseres det i ny NRS 27.20N-B at WACC normalt vil være et godt uttrykk for investeringens avkastningskrav. Den særnorske løsningen er i stor grad sammenfallende med NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.3.3, og foreslår at alternativ lånerente kan brukes som diskonteringsrente gitt at den ikke åpenbart representerer et helt misvisende avkastningskrav. Ny NRS gir

ingen forklaring på hvordan «helt misvisende» skal tolkes eller praktiseres, og det blir derfor en skjønnsmessig vurdering knyttet til hvorvidt standarden godkjenner bruk av alternativ lånerente i ulike tilfeller. Etter vår mening vil det normalt være vanskelig for foretak å innhente alternativ lånerente for fullfinansiering, da banker i sjeldne tilfeller fullfinansierer foretak som helhet. I tillegg til dette vil alternativ lånerente i stor grad variere med foretakets egenkapitalsituasjon. En alternativ lånerente kan derfor ved flere anledninger ligge lavere enn WACC, noe som kan føre til høyere estimert bruksverdi og dermed mindre eller ingen nedskrivning. For selskaper som ikke har en formening om egenkapitalkostnaden kan det være vanskelig å beregne WACC, og problemet oppstår på bakgrunn av vanskeligheter knyttet til estimering av betaverdien. En mulig løsning kan være å finne gjennomsnittlige betaverdi og gjeldsgrad for sammenlignbare børsnoterte selskaper, og deretter estimere en egen betaverdi. Etter vår mening er det positivt at ny NRS 27.20N-B presiserer WACC som foretrukket avkastningskrav, men vi er skeptisk til bruk av alternativ lånerente.

4.4.5 Trinn 5 - Nedskrivning av kontantgenererende enheter

Det femte og siste trinnet i nedskrivningsprosessen er hvordan den kontantgenererende enheten skal nedskrives dersom det foreligger et verdifall.

Når en nedskrivningstest skal gjennomføres skal den kontantgenererende enheten testes sammen med tilhørende goodwill, og balanseført verdi skal sammenlignes med gjenvinnbart beløp (IFRS for SMEs 27.21). Dersom det foreligger indikasjon på verdifall på en kontantgenererende enhet uten tilhørende goodwill, skal enheten testes for verdifall fortløpende ved at man sammenligner enhetens balanseførte verdi med gjenvinnbart beløp (IFRS for SMEs 27.21). Fordelingen av goodwill skal skje på oppkjøpstidspunktet (IFRS for SMEs 27.25). Beregningen av gjenvinnbart beløp skal gjennomføres for alle de kontantgenererende enhetene hvor det foreligger indikasjon på verdifall (IFRS for SMEs 27.9).

Dersom det viser seg at den balanseførte verdien er høyere enn gjenvinnbart beløp, skal den kontantgenererende enheten nedskrives til gjenvinnbart beløp (IFRS for SMEs 27.21). Ved et slikt verdifall skal foretaket først redusere den balanseførte verdien av eventuell goodwill som er allokert til den kontantgenererende enheten

eller grupper av enheter. Etter goodwill er redusert, skal det resterende verdifallet fordeles proratarisk på de andre eiendelene i enheten(e). Ved innregning av verditap i henhold til IFRS for SMEs 27.21 skal et foretak ikke redusere den balanseførte verdien av en eiendel til mindre enn den høyeste av eiendelens virkelige verdi fratrukket salgsutgifter, bruksverdi eller null (IFRS for SMEs 27.22).

Eiendeler med begrenset økonomisk levetid skal avskrives systematisk over dens utnyttbare levetid (IFRS for SMEs 17.18). Innenfor IFRS for SMEs anses goodwill som en eiendel med begrenset økonomisk levetid, og dersom levetiden ikke kan måles pålitelig, skal den avskrives etter ledelsens beste estimat, men estimatet skal ikke overstige ti år (IFRS for SMEs 19.23). Gitt at en nedskrivning har blitt gjennomført og foretaket har nedskrevet en kontantgenererende enhet, med mer enn bare tilhørende goodwill, må avskrivningsplanen for eiendelene som inngår i den kontantgenererende enheten også endres. Den nye avskrivningsplanen må være i samsvar med den bokførte verdien eiendelen har i regnskapet etter nedskrivningen er gjennomført, og det er bare de fremtidige avskrivningene som må korrigeres. Bakgrunnen for dette er at eiendelens balanseførte verdi, med fradrag for eventuell restverdi, skal fordeles systematisk på eiendelens gjenværende utnyttbare levetid (IFRS for SMEs 27.10).

Dersom det foreligger tap på en eiendel grunnet verdifall, skal tapet umiddelbart innregnes i resultatet (IFRS for SMEs 27.6). Dette gjelder likevel ikke dersom verdiendringen er regulert av en annen standard, som for eksempel verdireguleringsmetoden i IFRS for SMEs 17. Da vi i denne oppgaven skal sammenligne forskjeller i nedskrivningsregler mellom IFRS for SMEs og GRS er dette noe vi velger å ikke gå videre inn på.

Når det gjelder nedskrivninger for foretak som rapporterer etter GRS er hovedregelen at anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid skal avskrives etter en fornuftig avskrivningsplan, jf. rskl. § 5-3 (2). Videre følger det av samme lovbestemmelse at anleggsmidler skal nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. I regnskaper vi har sjekket ser vi ved flere tilfeller at foretak kun avskriver goodwill og immaterielle eiendeler da det ikke har forelagt indikasjoner på verdifall. Dersom det likevel skulle foreligge et verdifall

på en eller flere anleggsmidler skal foretaket nedskrive verdien til gjenvinnbart beløp (NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 6). Prosedyren for nedskrivning innenfor GRS er sammenfallende med IFRS for SMEs, hvor goodwill reduseres først, før foretaket eventuelt reduserer verdien på selve anleggsmidlet (NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 6). Dersom nedskrivningen gjennomføres må foretaket også justere avskrivningsplanen (NOU 1995: 30, 1995, pkt. 4.3.6). Hvis anleggsmidlet er besluttet solgt skal nedskrivningen gjennomføres dersom balanseført verdi er lavere enn netto salgsverdi. Det eventuelle tapet på anleggsmidlet skal etter rskl. § 6-1 resultatføres.

I ny NRS er det ikke foreslått særnorske løsninger på de bestemmelser som omhandler innregning og måling av tap ved verdifall. Vi mener imidlertid at det bør være mer veiledning knyttet til hvordan nedskrivningen skal fordeles dersom den kontantgenererende enheten inneholder flere eiendeler. Et forslag er å fordele nedskrivningen etter en prosentvis andel av de ulike eiendelens forholdsmessige verdier av den kontantgenererende enheten.

4.5 Reverseringer

Dersom et foretak har nedskrevet en eiendel eller en kontantgenererende enhet, vil det være mulig å reversere nedskrivningen dersom indikasjonene som forelå på nedskrivningstidspunktet ikke lenger er tilstede. Denne vurderingen skal gjennomføres på slutten av hver rapporteringsperiode, og gjenvinnbart beløp skal da beregnes på nytt (IFRS for SMEs 27.29). Forhold som påvirker hvorvidt en nedskrivning muligens kan reverseres er de samme indikatorene som nevnt i under *4.4.1 Trinn 1 – Indikasjon på verdifall* i nedskrivningsprosessen. Det er likevel viktig å være klar over at reversering av goodwill ikke er tillatt, og at det kun er mulig å reversere en nedskrivning dersom det foreligger en endring i estimatene som ble brukt ved beregningen av eiendelens gjenvinnbare beløp (IFRS for SMEs 27.28).

I tilfelle en reversering skal gjennomføres, er det viktig å være klar over at reverseringen ikke kan føre til at eiendelen/ den kontantgenererende enheten får en høyere balanseført verdi, med fradrag for avskrivninger, enn det den samme eiendelen ville hatt dersom nedskrivningen ikke hadde blitt gjennomført (IFRS for

SMEs 27.30c, 27.31c). Reverseringen av en tidligere nedskrivning skal umiddelbart innregnes i resultatet (IFRS for SMEs 27.30b, 27.31b). Dersom reverseringen gjelder en enkelteiendel skal foretaket justere avskrivningene av eiendelen i fremtidige perioder slik at eiendelens balanseførte verdi, fratrukket eventuell restverdi, fordeles systematisk over eiendelens gjenværende utnyttbare levertid (IFRS for SMEs 27.30d). Er det derimot snakk om reverseringen av en kontantgenererende enhet bestående av flere eiendeler skal reverseringen fordeles proratarisk på enhetens eiendeler (IFRS for SMEs 27.31d). I de tilfeller en reversering er innregnet, skal foretaket justere avskrivningsperioden for hver enkelteiendel i den kontantgenererende enheten, fratrukket eventuell restverdi, så fremt det lar seg gjøre (IFRS for SMEs 27.31e).

Innenfor GRS er det rskl. § 5-3 (3) som regulerer reversering av nedskrivninger. NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 7 gir nærmere veiledning på reverseringer av nedskrivninger. Dersom de interne og eksterne indikatorene som i første omgang førte til nedskrivningen ikke lenger er tilstede, kan nedskrivningen reverseres. De eksterne og interne indikasjonene er de samme indikasjonene som vurderes ved nedskrivninger.

Reversering av nedskrivninger innenfor GRS er i stor grad sammenfallende med IFRS for SMEs. Begge regelverkene krever ved slike indikasjoner en ny estimering av gjenvinnbart beløp, i tillegg til at det nye gjenvinnbare beløpet ikke kan overstige tidligere balanseført verdi. Innenfor GRS påpekes det at økt nåverdi ikke kan skyldes endringer i diskonteringsrenten, men IFRS for SMEs sier ingenting om dette (NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 7). Reversering av goodwill-nedskrivninger er ikke tillatt. I begge regelverkene skal reverseringen fordeles forholdsmessig for de enkelte anleggsmidlene/kontantgenererende enhetene, og reverseringen skal resultatføres (rskl. § 6-1, IFRS for SMEs 27.30c, 27.31d).

I ny NRS er det ikke foreslått særnorske løsninger sammenlignet med IFRS for SMEs. NRS (F) *Nedskrivning* poengterer som nevnt i pkt. 7 at økt nåverdi som kun skyldes endring i diskonteringsrente ikke er tilstrekkelig grunnlag for reversering. Etter vår mening kunne dette med fordel fremkommet som veiledning i ny NRS. Reversering av tidligere nedskrivninger kan være en krevende prosess i de tilfeller

reverseringen skal fordeles ut på flere eiendeler i en kontantgenererende enhet, og vi mener ny NRS kommer til kort med tanke på hvordan dette skal operasjonaliseres. En mulig løsning kan være mer omfattende veiledning knyttet til reversering av nedskrivninger.

4.6 Noteopplysninger

Noteopplysningene innenfor IFRS for SMEs reguleres av pkt. 27.32-27.33. Foretak skal opplyse om beløpet for tap ved verdifall/reversering som er innregnet i resultatet i løpet av perioden, og hvilke poster i totalresultatet som er berørt av endringene. Disse opplysningene skal gis for beholdninger, eiendom (herunder investeringseiendom til anskaffelseskost), anlegg og utstyr, goodwill, andre immaterielle eiendeler og investeringer i tilknyttede foretak samt felleskontrollerte virksomheter. Det stilles ikke eksplisitte krav om at foretaket skal opplyse om hvilke forutsetninger som er lagt til grunn for selve nedskrivningen eller reverseringen, men i IFRS for SMEs 8.7 fremkommer det at foretak skal gi informasjon om viktige kilder til estimeringsusikkerhet. Dersom det foreligger en betydelig risiko for en vesentlig justering av den balanseførte verdien av eiendeler og forpliktelser, plikter foretaket å opplyse om de viktigste forutsetningene som er lagt til grunn for fremtiden, samt viktige kilder tilknyttet estimeringsusikkerhet. Indirekte vil derfor notekravet i IFRS for SMEs 8.7 bli gjeldende i de tilfeller det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til bruksverdberegninger.

Innenfor GRS reguleres noteopplysninger på anleggsmidler og varige driftsmidler av rskl. §§ 7-12 og 7-13. For anleggsmidler skal det etter rskl. § 7-12 (3)(4) under hver post av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler opplyses om samlede avskrivninger, nedskrivninger og reversering av nedskrivninger, i tillegg til årsspesifikke tall for de samme postene. Ved endring i avskrivningsplaner skal dette også opplyses om.

Etter rskl. § 7-13 (1) skal det opplyses om økonomisk levetid og valg av avskrivningsplan av hver post under varige driftsmidler. I henhold til bestemmelsens andre ledd skal det også opplyses om hvilke forutsetninger som er blitt tatt hensyn til for nedskrivning og reversering av nedskrivning. NRS (F) *Nedskrivning* har en ytterligere veiledning i pkt. 10, der standarden krever at det

skal gis tilleggsopplysninger om nedskrivning og reversering av nedskrivning av anleggsmidler. Et foretak skal opplyse om størrelsen på nedskrivning i perioden fordelt på ulike klasser av anleggsmidler om det ikke fremgår av resultatregnskapet. I tillegg skal foretaket opplyse om forutsetninger som er lagt til grunn for nedskrivning, hvordan kontantgenererende enhet og gjenvinnbart beløp er fastsatt, reverseringer samt størrelsen på reverseringen i perioden fordelt på ulike klasser av anleggsmidler.

Likevel følger det av rskl. § 7-1 (3) at opplysninger kan utelates når de ikke er av betydning for å bedømme den regnskapspliktiges eller i tilfelle, konsernets stilling og resultat. Det skal likevel alltid gis opplysninger som nevnt i §§ 7-26, 7-27 og 7-30 til 7-32. Ettersom rskl. § 7-13 ikke listes opp her, kan loven tolkes dithen at opplysninger kan utelates, men dette gjelder kun i de tilfeller opplysningene ikke er av betydning.

En tydelig forskjell mellom IFRS for SMEs og GRS er i dette tilfellet muligheten til å utelate noter som gjelder nedskrivninger, dersom de ikke er av betydning for å bedømme den regnskapspliktiges stilling eller resultat. Hva som er å anse som «av betydning» er et svært skjønnsmessig spørsmål, og vi mener muligheten åpner for uensartet og varierende praksis. Bernhoft kommenterer i intervju at noteopplysningskravene innenfor GRS i prinsippet er strenge nok, men at det svikter i overholdelsen (Bernhoft, 2018). Påstanden samsvarer med observasjonene vi har gjort i vår undersøkelse av noteinformasjon tilhørende nedskrivninger hos GRS rapporterende. Vår undersøkelse viser at det foreligger store variasjoner på noteinformasjonen som gis, noe som tyder på at flere regnskapspliktige tolker sine egne nedskrivninger som ikke «av betydning». IFRS for SMEs er derfor strengere i sin regulering av noter sammenlignet med GRS, men hvorvidt et strengere regelverk vil føre til bedre overholdelse i praksis er vanskelig å si.

I ny NRS 27.32-27.33 er noteopplysningskravene tilsvarende IFRS for SMEs. Regelverkene skiller seg fra hverandre ved at ny NRS har innført en særnorsk løsning i form av tilleggskrav som krever at foretak skal opplyse om hvilke forutsetninger som er lagt til grunn for tap ved verdifall/reversering (ny NRS 27.34N). I tillegg til dette foreligger det en særnorsk løsning som åpner for at alle

noteopplysninger kan utelates dersom de ikke er av betydning for å bedømme foretakets stilling og resultat. Etter vår mening er det utvidede notekravet svært positivt ettersom noteopplysninger tilhørende nedskrivninger for GRS-rapporterende har en tendens til å være ikke-eksisterende eller svært lite relevant. På en annen side har ikke det ekstra notekravet betydning da ny NRS viderefører muligheten til å utelate alle notekrav tilhørende nedskrivninger dersom de ikke er av betydning for å bedømme foretakets stilling og resultat. Etter vår mening blir dette en svært skjønnsmessig vurdering som gir de regnskapspliktige en valgmulighet som ikke er hensiktsmessig. Svae poengterer i intervju at det ikke nødvendigvis er slik at mer noteopplysninger gjør det bedre for regnskapsbrukerne, men at informasjon om vesentlige forhold må inkluderes (Svae, 2018). Svae uttaler dette på vegne av full IFRS, men vi mener dette også er gjeldende for ikke-børsnoterte selskaper og at valgmuligheten burde fjernes.

Påstanden om at valgmuligheten om å utelate noteinformasjon burde fjernes kan blant annet begrunnes med spørreundersøkelsen gjennomført av Norges Finansanalytikers Forening (NFF) på vegne av Regnskapslovutvalget i 2015. Hensikten med spørreundersøkelsen var å kartlegge analytikerens, investorers og andre eksterne regnskapsbrukeres anvendelse av regnskapsinformasjon fra unoterte selskaper. Respondentene uttrykte blant annet at noteinformasjon var nyttig, og at de ønsket seg mer informasjon om nedskrivninger, segmenter og estimatusikkerhet. (NOU 2015: 10, 2015, s. 45-46). Ettersom undersøkelsen gjennomført av NFF viser regnskapsbrukernes behov og ønske om mer noteopplysninger åpner forenklingsforslaget for diskusjon.

Da flere respondenter har poengtert behovet for noteopplysninger tilhørende nedskrivningsdelen av regnskapet kan det være gode grunner til å beholde, og kanskje utvide, notekravene som foreligger under dagens GRS. Undersøkelsen avdekker også at regnskapsbrukerne er skeptiske til økt innslag av måling til virkelig verdi i de tilfeller hvor det ikke eksisterer observerbare markedspriser (NOU 2015:10, 2015, s. 436). Resultatene undersøkelsen har gitt indikerer økt behov for noteopplysninger tilhørende små og mellomstore selskaper, og at slike opplysninger er noe regnskapsbrukerne verdsetter i sine analyser av de unoterte selskapene.

For børsnoterte selskaper stilles det vesentlig strengere notekrav tilhørende nedskrivninger sammenlignet med GRS og IFRS for SMEs. Finanstilsynet har presisert følgende i sitt rundskriv datert desember 2017: «for at brukerne av regnskapet skal forstå effekten av endrede forutsetninger på eiendeler og gjeld, trenger de både kvalitativ informasjon om hvordan forutsetningene vurderes og kvantitativ informasjon om forutsetningene som er benyttet» (Finanstilsynet, 2017). Informasjon om eventuelle nedskrivninger vil derfor være svært viktig for regnskapsbrukerne tilhørende både børsnoterte og unoterte selskaper, da det handler om en reduksjon av selskapets eiendeler. Foreligger det detaljerte noter kan regnskapsbrukerne selv sammenligne selskapets vurderinger med sine egne og vurdere påliteligheten av selskapets estimer.

5.0 Kritisk analyse av ny NRS

Ved gjennomgangen av regnskapsspråkene IFRS for SMEs, GRS og ny NRS har vi i forrige kapittel observert at det ikke er betydelige forskjeller mellom regelverkene innenfor temaet nedskrivninger. NRS har siden 2005 aktivt forsøkt å harmonisere de norske regnskapsstandardene mot full IFRS, med bakgrunn i at det fra dette tidspunkt ble lovbestemt at norske børsnoterte foretak skulle rapportere i samsvar med full IFRS (Norsk RegnskapsStiftelse, 2014). Full IFRS har derfor vært utgangspunktet for både IFRS for SMEs og de norske regnskapsstandarder utgitt av NRS, noe som har resultert i relativt like regelverk. Vi har likevel avdekket flere momenter innenfor ny NRS som vi ønsker å diskutere nærmere når det kommer til nedskrivninger. Oppgavens to siste forskningsspørsmål blir følgelig drøftet i dette kapittel.

5.1 Veiledning

Som nevnt under kapittel fire mener vi det vil være hensiktsmessig med mer veiledning i ny NRS seksjon 27. Ekberg poengterer at hvorvidt det foreligger tilstrekkelig veiledning i IFRS for SMEs er et diskusjonsspørsmål, men at behovet for veiledning vil variere. Ekberg påpeker også at det vil være større behov for veiledning i en overgangsfase, men at behovet på sikt vil reduseres (Ekberg, 2018). Dette er påstander vi stiller oss bak da det etter vårt syn ser ut til at fjerning av veiledning har blitt likestilt med forenkling. Vi mener en kort standard med lite veiledning neppe vil oppfattes forenkende for verken regnskapsbrukerne eller regnskapsprodusentene. Lite veiledning kan derimot åpne for dårligere sammenlignbarhet mellom regnskaper og dårligere kvalitet på rapporteringen. Uensartet praksis vil kunne forekomme dersom regnskapsprodusentene møter på utfordringer ved bruk av standarden, og vi mener det derfor med fordel kan inkluderes mer veiledning på flere av nedskrivningsbestemmelsene innenfor ny NRS.

For det første anser vi det fordelaktig at ny NRS presiserer hvorvidt den siste eksterne indikasjonen for verdifall gjelder i de tilfeller virkelig verdi av foretaket er ukjent. Ettersom ny NRS basert på IFRS for SMEs i prinsippet skal være forenkende, mener vi det mest hensiktsmessig for ikke-børsnoterte foretak er at

indikasjonen kun gjøres gjeldende i de tilfeller den virkelige verdien av foretaket er kjent.

Når det gjelder eiendeler holdt for salg mener vi det burde presiseres i ny NRS at disse eiendelene ikke skal vurderes sammen med andre eiendeler tilhørende samme kontantgenererende enhet. Bakgrunnen for dette er at feil fastsettelse av kontantgenererende enheter kan få store konsekvenser for verdiene i regnskapet. I tillegg til dette nevnes heller ikke felleseiendeler i ny NRS, noe vi mener er uheldig da felleseiendeler kan være vesentlig i visse tilfeller. Etter vår mening burde veiledningen i NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 4.1 videreføres slik at det fremkommer hvorvidt eiendeler holdt for salg skal verdsettes til netto salgsverdi, og hvordan felleseiendeler skal testes for verdifall.

Ny NRS har ikke innført veiledning eller særnorsk løsning på pkt. 27.27 knyttet til hva begrepet «ikke-vilkårlig» innebærer. Etter vår mening burde det klart fremkomme hvordan fordelingen av goodwill skal gjennomføres, da nivået goodwill blir testet på kan gi vesentlig innvirkningen på regnskapet. Vi mener det derfor burde presiseres i ny NRS at begrepet «ikke-vilkårlig» innebærer utfordringer knyttet til identifisering av kontantgenererende enheter med synergieffekter som goodwill kan allokere til.

I ny NRS pkt. 27.14 henvises det ikke til virkelig verdi hierarkiet slik som under IFRS for SMEs «as-is». Vi mener dette er en svakhet i de tilfeller foretak trenger veiledning knyttet til virkelig verdi estimering når det ikke foreligger et aktivt marked eller nylige transaksjoner for en identisk eiendel. I ny NRS 11.27N (c) fremkommer det at beregning av virkelig verdi i slike tilfeller skal estimeres ved bruk av verdsettelsesmetoder. Etter vår mening er veiledningen i ny NRS 11.27-29 mer presis enn veiledningen tilknyttet ny NRS 27.14, og vi mener derfor det burde foreligge henvisning til førstnevnte ved virkelig verdi-estimering.

Ny NRS har ingen veiledning på hvordan fremtidige kontantstrømmer skal estimeres. Ettersom valg av metode kan gi store utslag på bruksverdiregningen mener vi det er hensiktsmessig med presis veiledning på dette området, se *Figur 2 – Sannsynligheter og kontantstrømmer* for eksempel. Når det gjelder

prognoseperiode presiserer heller ikke ny NRS tillatt tidshorisont, noe vi mener er en svakhet da en lang prognoseperiode vil gjøre bruksverdideregningen mer usikker. Vi mener veiledningen i NRS (F) *Nedskrivning* pkt. 5.3.2 bør videreføres for både estimering av fremtidige kontantstrømmer og fastsettelse av prognoseperiode.

Ettersom det i ny NRS åpnes for bruk av etter-skatt diskonteringsrente ved beregning av nåverdien, mener vi det burde foreligge dokumentasjonskrav på at beregningen ikke blir vesentlig forskjellig fra en før-skatt beregning. Vi er av den oppfatning at dette burde presiseres i ny NRS 27.20N-A, og at en mulig metode kan være å omarbeide diskonteringsrenten fra en etter-skatt til før-skatt diskonteringsrente ved hjelp av en iterativ beregning.

Innenfor ny NRS tillates bruk av alternativ lånerente som diskonteringsrente i de tilfeller den ikke åpenbart representerer et helt misvisende avkastningskrav. Etter vår mening er WACC et bedre alternativ, og det burde derfor innføres veiledning knyttet til hva som ligger i begrepet «helt misvisende».

Når det gjelder operasjonalisering av nedskrivninger samt reversering av tidligere nedskrivninger er det ikke foreslått særnorske løsninger i ny NRS, og etter vår mening er veiledningen tilknyttet disse områdene svak i de tilfeller den kontantgenererende enheten inneholder flere eiendeler. Nedskrivningen eller reverseringen bør fordeles etter en prosentvis andel av de ulike eiendelens forholdsmessige verdier av den kontantgenererende enheten, og vi mener dette burde presiseres i ny NRS.

Innenfor noteopplysninger er vi kritisk til at foretaket kan utelate alle noteopplysninger om selskapets nedskrivninger gitt at de ikke er av betydning for å bedømme den regnskapspliktige stilling eller resultat. Da dette er et svært skjønsmessig spørsmål ønsker vi valgmuligheten fjernet i ny NRS slik at noteopplysninger blir obligatorisk som under IFRS for SMEs «as-is».

5.2 Videreutvikling

I 2003 sto IASB ovenfor problemstillingen knyttet til hvem som skulle videreutvikle IFRS for SMEs. Med bakgrunn i IASC Foundation's Constitution bestemte IASB at deres oppdrag ikke var begrenset til utvikling av standarder for foretak som deltok i offentlige kapitalmarkeder, altså børsnoterte foretak og full IFRS. For å få et entydig regelverk besluttet derfor IASB å ta prosjektet med videreutvikling av IFRS for SMEs, og avgjørelsen ble nærmest enstemmig støttet av nasjonale standardsettere.

Som følge av at ny NRS har enkelte særnorske løsninger, og mest sannsynlig ikke vil bli rettslig bindende gjennom forskrift, vil NRS selv stå for utviklingen av ny NRS. På lang sikt mener vi derimot det vil være hensiktsmessig å la ny NRS konvergere mot IFRS for SMEs «as-is» og få standarden rettslig bindende.

Dersom IASB på sikt vil kunne stå for videreutviklingen av IFRS for SMEs slipper NRS å bruke tid og ressurser på videreutvikling ny NRS. Ekberg kommenterer i intervju at NRS (F) *Nedskrivning* fortsatt er foreløpig og uendret siden 2009, og at dette er en indikasjon på at NRS ikke helt har fått til videreutviklingen på egenhånd (Ekberg, 2018). Ytterdal poengterer at det på sikt vil være smart å basere seg på et internasjonalt regelverk, ettersom Norge har et relativt lite regnskapsmiljø i tillegg til at det kreves mye å holde standarden ajour samt lage nye (Ytterdal, 2018). Vi støtter begge påstander og mener utviklingen av regnskapsstandarder i Norge har vært uheldig og lite oppdatert de siste årene, da særlig med tanke på nedskrivninger. Ved en innføring av ny NRS kan utviklingen mulig forbedres, da NRS vil ha mulighet til å ta utgangspunkt i IASBs oppdateringer og presiseringer av IFRS for SMEs. Oppdateringer og/eller presiseringer antas å komme hvert tredje år (IFRS for SMEs BC264c).

Et annet hovedargument for å gradvis konvergere mot IFRS for SMEs «as-is» er SMEIG. SMEIG er oppnevnt av IASB og har som hovedoppgave å støtte den internasjonale tilnærmingen av IFRS for SMEs, i tillegg til at de skal overvåke implementeringen (<https://www.ifrs.org/groups/sme-implementation-group/>). Ved spørsmål knyttet til IFRS for SMEs kan SMEIG kontaktes, og svarene vil ligge offentlig tilgjengelig som ikke-obligatorisk veiledning. Etter vår mening vil det

være svært hensiktsmessig for Norge å være en del av et slikt internasjonalt nettverk.

5.3 Sammenlignbarhet

Med bakgrunn i at ny NRS er basert på IFRS for SMEs, er et allment argument for innføring av ny NRS internasjonal sammenlignbarhet. Etter vår mening er dette et av de svakeste argumentene for ny NRS, da mange av landene som har implementert IFRS for SMEs er land vi verken ønsker å sammenligne oss med eller har som handelspartnere. Dette er også noe Siv Jensen kommenterer i sitt brev til NRS datert juni 2017 (Jensen, 2017). I tillegg til dette har flere av jurisdiksjonene som har implementert IFRS for SMEs gjort vesentlig nasjonale tilpasninger. Når det gjelder sammenlignbarhet innad i Norge mener vi dette er et godt argument for innføring av ny NRS, dersom standarden blir ansett som mer rettslig bindende enn dagens standarder utgitt av NRS.

Bernhoft mener en overgang til IFRS for SMEs ikke er gunstig på generell basis, da ikke begrenset til kun nedskrivninger. Bernhoft kommer med en rekke argumenter mot IFRS for SMEs i intervjuet, hvor hun argumenterer for at ingen regnskapsbrukere har gitt uttrykk for at dagens GRS ikke er et godt nok regelverk. Formålet med regnskapet er å gi beslutningsnyttig informasjon som brukerne kan benytte i økonomiske beslutninger som for eksempel ved utgivelse av lån eller ved en potensiell investering i selskapet. Bernhoft argumenterer for at det må foreligge en forventning om bedre og mer nyttig informasjon dersom det er snakk om bytte av regnskapsspråk, eller at dagens regelverk ikke er tilstrekkelig (Bernhoft, 2018). Vi er delvis enig i noen av Bernhofts påstander, men vi mener likevel at et regelverk som blir oppfattet som mer rettslig bindende vil gi brukerne mer beslutningsnyttig informasjon, i tillegg til å øke sammenlignbarheten innad i Norge. Undersøkelsen gjennomført av NFF viser at regnskapsbrukerne ønsker mer informasjon om noter tilhørende nedskrivninger, og ny NRS vil forhåpentligvis kunne øke nytten av noteinformasjon som gis i forbindelse med nedskrivninger.

Ekberg påpeker at GRS ikke nødvendigvis er et mangelfullt regelverk, men at det imidlertid hadde hjulpet med konkrete krav og rettslig bindende standarder (Ekberg, 2018). Vi stiller oss bak påstanden og mener ny NRS vil kunne øke

sammenlignbarheten av regnskaper innad i Norge dersom regelverket blir rettslig bindende. Et rettslig bindende regelverk kan åpne for en mer presis og lik finansiell rapporteringspraksis blant øvrige foretak, men hvordan standarden kan bli rettslig bindende er som nevnt under 3.7 *Vil ny NRS bli rettslig bindende?* fortsatt uklart. Vi er enig i Ekberg sin påstand om at det foreligger en slurvete praksis for foretak som rapporterer etter GRS, da vi har observert varierende og mangelfulle noteopplysninger i regnskapene vi har innhentet fra proff.no (Ekberg, 2018). Kritikere argumenterer imidlertid med et kost-nytte argument, hvor det påpekes at kostnadene for de øvrige foretakene vil øke mer enn nytten for brukerne ved implementering av ny NRS. Dette er noe vi er uenig i og diskuterer i neste avsnitt.

5.4 Kost-nytte

En rekke kritikere av ny NRS argumenterer for at en innføring av ny NRS basert på IFRS for SMEs ikke kan forsvares ut i fra et kost-nytte perspektiv. Kost-nytte perspektivet kan imidlertid sees fra både de regnskapspliktige og regnskapsbrukernes side. Med bakgrunn i at regnskapsstandardene utgitt av NRS er basert på full IFRS er det begrensede forskjeller mellom dagens standarder, IFRS for SMEs og ny NRS. I vår sammenligningsstudie i kapittel fire fremkommer det få forskjeller mellom IFRS for SMEs og NRS (F) *Nedskrivning*, i tillegg til at det er begrenset med særnorske løsninger i ny NRS. I sammenligningsstudien har vi funnet flere punkter hvor GRS har strengere / mer presis veiledning enn IFRS for SMEs og ny NRS. Vi anser derfor ikke problemet å ligge i selve regelverket, men overholdelsen av dagens standarder. Argumenter mot ny NRS basert på kost-nytte anser vi derfor som et dårlig argument, da det i praksis ikke vil medføre store forskjeller for foretak som allerede følger dagens standard. Ekberg poengterer i intervju at endringen for de regnskapspliktige vil være minimal gitt at dagens regelverk og standarder overholdes, men at endringen vil medføre større endringer og strengere krav for regnskapspliktige som per dags dato kun forholder seg til regnskapsloven (Ekberg, 2018).

Sett ut i fra et brukerperspektiv er vårt synspunkt at ny NRS vil medføre større brukernytte og at dette overveier eventuelle implementeringskostnader for de regnskapspliktige. Dersom ny NRS blir ansett som mer rettslig bindende vil «valgmuligheten» om å følge foreløpige standarder frafalle, og alle

regnskapspliktige vil måtte opplyse om for eksempel estimatusikkerhet dersom forutsetningene som er lagt til grunn innebærer en betydelig risiko for vesentlig justering av den balanseførte verdien i løpet av den neste rapporteringsperioden. Estimatusikkerhet er et vesentlig punkt i de tilfeller hvor det er gjennomført nedskrivninger. Store nedskrivninger kan være kritisk for både børsnoterte og unoterte selskaper av flere grunner. For det første kan foretakets eiendeler blir vesentlig nedjustert, i tillegg til at lånebetingelsene med banken kan endres. I tider med økonomisk usikkerhet vil det være nyttig for regnskapsbrukerne å vite hvilke forutsetninger som er lagt til grunn i nedskrivningsvurderingen. Slik informasjon er i dag svært vanskelig å lese ut i fra regnskapene til GRS-rapporterende.

IFRS for SMEs inneholder som nevnt under *3.1 IFRS for SMEs* begrepet «undue cost or effort». I ny NRS er begrepet utelatt ettersom GRS er historisk-kost basert, og innregning og måling i de fleste tilfeller blir gjort til anskaffelseskost og ikke virkelig verdi. Begrepet står ikke oppnevnt i punktene under nedskrivningsreglene eller estimatusikkerhet, og er derfor ikke særlig relevant i henhold til vår problemstilling knyttet til nedskrivninger. Vi anser det likevel hensiktsmessig å påpeke at begrepet skal anvendes ved vurdering av hvorvidt hoved- eller forenklingsregel skal legges til grunn.

5.5 Avskrivning vs. Nedskrivning

I 2005 sendte IASB ut et spørreskjema til regnskapsprodusenter, regnskapsbrukere og andre faglige interessenter i sammenheng med utviklingen av IFRS for SMEs (IFRS for SMEs BC10). Formålet med spørreskjema var å identifisere temaer, deriblant goodwill, som skulle diskuteres på møter mellom respondentene og IASB. Mange av respondentene mente det ville være for krevende å implementere en årlig nedskrivningstest av goodwill på grunn av ekspertisen og kostnadene ved slike vurderinger, og foreslo derfor at små og mellomstore foretak kun skulle pålegges å beregne ny verdi av goodwill dersom det forelå indikasjoner for verdifall.

Respondentene mente ut i fra et regnskapsprodusentperspektiv at avskrivning av goodwill var en enklere metode enn verdifallstest. IASB var derimot uenig i at avskrivning av goodwill var hensiktsmessig da de mente det ikke gav en dekkende

fremstilling. I tillegg til dette mente IASB at informasjonen som ligger i avskrivning av goodwill ikke var god nok. (IFRS for SMEs BC108-109).

Majoriteten av respondentene anbefalte at avskrivninger skulle tillates eller kreves over en begrenset periode, og at det skulle åpnes for verdifalltest i sammenheng med indikasjon for verdifall. På en annen side mente de avskrivning av goodwill og andre immaterielle eiendeler med ubestemt levetid ikke var konseptuelt korrekt, men poengterte at små foretak ville slite med å vurdere nedskrivninger like nøyaktig som børsnoterte foretak, og at dette ville føre til mindre pålitelig informasjon. Avskrivninger over en kort periode ville også redusere verdifallsberegninger. Etter å ha hensyntatt synspunktene konkluderte IASB med avskrivning av goodwill innenfor IFRS for SMEs, men poengterte at avgjørelsen bygget på en kost-nytte betraktning og ikke på konseptuelle grunner (IFRS for SMEs BC110-112).

Det konsoliderte regnskapsdirektiv art. 12 pkt. 11 krever at goodwill skal avskrives over en periode på maks mellom fem og ti år i de tilfeller det foreligger vanskeligheter knyttet til pålitelig estimering av levetiden. Med bakgrunn i EU-direktivet er derfor Norge pliktig til å avskrive goodwill, og dette er følgelig hovedregelen under GRS. IFRS for SMEs tillater at goodwill skal avskrives over en periode på maksimalt ti år, hvor GRS på den andre siden tillater en avskrivningsperiode på fem år, med mindre en lenger periode kan begrunnes. Ny NRS har en særnorsk løsning sammenlignet med IFRS for SMEs «as-is» når det gjelder behandling av goodwill. Goodwill skal i ny NRS avskrives over en periode på fem år, en lenger periode må begrunnes i noteopplysningene (ny NRS 19.28).

Vårt synspunkt i sammenheng med avskrivningsperiode på goodwill innenfor ny NRS er at vi er positive til en femårsregel som utgangspunkt. Bakgrunnen for dette er at kortere avskrivningsperiode vil redusere verdien av goodwill og dermed minske sannsynligheten for nedskrivning. Det er imidlertid interessant at regnskapsmessig behandling av goodwill varierer mellom full IFRS og IFRS for SMEs ettersom IASB står for utviklingen av begge regelverk. Full IFRS forbyr avskrivninger av goodwill, mens det under IFRS for SMEs er pålagt. Etter vår mening er det positivt at IASB har godkjent avskrivninger av goodwill som en forenklingsregel for små og mellomstore foretak da dette reduserer

arbeidsmengden. Ytterdal kommenterer i intervju at nedskrivninger innenfor full IFRS ofte kommer for sent og at IAS 36 med sin årlige nedskrivningstest ikke alltid fungerer optimalt (Ytterdal, 2018). Med bakgrunn i antall påpekninger fra Finanstilsynet tilhørende nedskrivninger hos børsnoterte foretak er dette en påstand vi stiller oss bak, og mener derfor det er unødvendig at små foretak skal ha en årlig nedskrivningstest på goodwill.

6.0 Konklusjon

Basert på drøftelsen i kapittel 4 og 5 er vi positive til ny NRS 27 *Verdifall på eiendeler* innenfor rammen av dagens gjeldende regnskapslov, basert på IFRS for SMEs. Etter vår mening er det positivt for både regnskapsbrukerne og de regnskapspliktige at standarden blir oppdatert og at status blir endret fra «foreløpig». Det foreligger store diskusjoner i regnskapsmiljøet hvorvidt ny NRS skal bli rettslig bindende, og om den kommer til å bli det. Utgangspunktet vårt er imidlertid at ny NRS 27 *Verdifall på eiendeler* vil oppfattes som mer rettslig bindende enn dagens NRS (F) *Nedskrivning*. Dersom den allmenne oppfatningen rundt ny NRS blir at den skal følges, mener vi dette vil øke regnskapsbrukernes nytte av nedskrivningsinformasjon som gis i regnskapet.

Når det gjelder veiledningen knyttet til ny NRS 27 *Verdifall på eiendeler* mener vi imidlertid det er rom for forbedring. I en implementeringsfase vil det være større behov for veiledning enn hva det vil være på sikt ettersom foretakene lærer gjennom å praktisere det nye regelverket. Etter vår mening vil det være hensiktsmessig å utvikle bedre veiledning knyttet til punktene nevnt under 5.1 *Veiledning* for å slippe uensartet praksis og forvirring blant regnskapsbrukerne.

På sikt mener vi det er fordelaktig å la ny NRS konvergere mot IFRS for SMEs «as-is», både med bakgrunn i sammenlignbarhet og videreutvikling. Ettersom Norge har et relativt lite regnskapsmiljø anser vi IASB som fremtidens standardsettere for både børsnoterte og ikke-børsnoterte foretak, og håper standarden i fremtiden kan få status som rettslig bindende.

Gitt at standarden vil oppfattes som mer bindende enn dagens NRS (F) *Nedskrivning* mener vi også at ny NRS vil øke sammenlignbarheten av regnskapsinformasjon tilhørende nedskrivninger innad i Norge. I dag foreligger det store variasjoner i hvilken type informasjon som gis ved nedskrivninger hos GRS-rapporterende, og vi er positive til at ny NRS vil føre til mer ensartet rapporteringspraksis.

Et allment argument mot ny NRS er imidlertid implementeringskostnadene og at dette må ses i et kost-nytte perspektiv. Vår oppfatning er imidlertid at det i et

nedskrivningsperspektiv ikke vil medføre store merkostnader for de regnskapspliktige dersom de følger dagens foreløpige standard NRS (F) *Nedskrivning*. Sett ut i fra regnskapsbrukernes perspektiv viser undersøkelsen fra NFF behov for økt og bedre noteopplysninger tilknyttet nedskrivninger, og vi mener derfor nytten overgår de eventuelle merkostnadene for de regnskapspliktige.

Vi stiller oss positive til at ny NRS forslår en særnorsk løsning som forkorter avskrivningsperioden på goodwill. Ved å legge en avskrivningsperiode på fem år til grunn, sammenlignet med ti år innen IFRS for SMEs «as-is», vil goodwill raskere falle bort fra regnskapet og nedskrivningsproblematikken vil dermed ikke kunne oppstå over like mange år.

Som en endelig oppsummering og konklusjon er vi positive til ny NRS 27 *Verdifall på eiendeler*, og håper NRS fortsetter arbeidet med å få standarden gjeldende i Norge. På sikt ser vi helst at standarden konvergeres mot IFRS for SMEs «as-is», at standarden blir rettslig bindende og at IASB står for videreutviklingen.

Referanseliste

- Agdesteen, Ø. (2015). Nedskrivninger etter IAS 36 ; en praktisk veiledning. *Revisjon og regnskap*, 85(2), 39-52.
- Aubert, V. (1985). *Det skjulte samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Baksaas, K. M., & Stenheim, T. (2015). Prinsippbaserte versus regelbaserte regnskapsstandarder. *Praktisk økonomi & finans*, 31(01), 80-94.
- Beisland, L. A., & Heskestad, T. (2016). Regnskapsføring av goodwill ; en sammenligning av GRS og IFRS. *Praktisk økonomi & finans*, 32(2), 216-227.
- Bernhoft, A.-C. (2018, 21. Juni) *Telefonintervju med Anne-Cathrine Bernhoft*. EY.
- Boe, E. (2012). *Grunnleggende juridisk metode : en introduksjon til rett og rettstenkning* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Cameron Norge AS. (2017). *Årsrapport 2016*.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Deepwell AS. (2017). *Årsrapport 2016*.
- Ekberg, E. (2018, 5. Juli) *Telefonintervju med Elisabet Ekberg*. KPMG.
- Eni Norge AS. (2016). *Årsrapport 2015*.
- Finanstilsynet. (2016.). Nedskrivningsvurderinger etter IAS 36 Verdifall på eiendeler. Hentet fra https://www.finanstilsynet.no/contentassets/02047e51b51640d0ae4f9a5c3320f152/nedskrivningsvurderinger_etter_ias_36_oppsummering.pdf
- Finanstilsynet. (2017). Finanstilsynets kontroll med finansiell rapportering i 2017. Hentet fra <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/a84ffc2db86f4429ac0843f9bc9883e8/finanstilsynets-kontroll-med-finansiell-rapportering-i-2017>

- Ghauri, P. N., & Grønhaug, K. (2010). *Research methods in business studies* (4th ed. utg.). Harlow: Financial Times Prentice Hall.
- Handeland, Ø. (2017). *Norsk Lovkommentar til Regnskapsloven 1998 ved Øyvind Handeland*. Hentet fra www.rechtsdata.no.
- Husmann, S., & Schmidt, M. (2008). The Discount Rate: A Note on IAS 36. *Accounting in Europe*, 5(1), 49-62. doi:10.1080/17449480802088762
- Idemitsu Petroleum Norge AS. (2016). *Årsrapport 2015*.
- Ineos E&P Norge AS. (2016). *Årsrapport 2015*.
- Interwell Norge AS. (2017). *Årsrapport 2016*.
- Jacobsen, D. I. (2000). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Jensen, S. (2017). *Arbeidet med ny regnskapslov*. Hentet fra <https://www.revisorforeningen.no/contentassets/2fa3318cf83e469a8ae2b090ec37fbf2/20170703-fra-siv-jensen---ny-regnskapslov.pdf>.
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag* (3. utg. utg.). Oslo: Abstrakt forl.
- Lundin Norway AS. (2016). *Årsrapport 2015*.
- Lundin Norway AS. (2018). *Årsrapport 2017*.
- Minde, S. W. (2017). *Juridisk metode og oppgaveteknikk til eksamen*. Oslo: Gyldendal juridisk.
- Moi, M., & Bjorheim, J. (2016). *Basert på praksis; gis det tilstrekkelig noteinformasjon om nedskrivninger under IFRS?* (Master), Norges Handelshøyskole, Bergen.
- Neptune Energy Norge AS. (2016). *Årsrapport 2015*.

- Norsk RegnskapsStiftelse. (2014). *Høringsnotat om ny norsk regnskapsstandard*.
Hentet fra
<http://wpstatic.idium.no/www.regnskapsstiftelsen.no/2015/04/Høringsnotat-Ny-norsk-regnskapsstandard.pdf>.
- Norsk RegnskapsStiftelse. (2018a). *Arbeidet med ny Norsk Regnskapsstandard*.
Hentet fra <http://www.regnskapsstiftelsen.no/arbeidet-med-ny-norsk-regnskapsstandard/>
- Norsk RegnskapsStiftelse. (2018b). *NRS gjenopptar arbeidet med ny Norsk Regnskapsstandard*. Hentet fra <http://www.regnskapsstiftelsen.no/nrs-gjenopptar-arbeidet-med-ny-norsk-regnskapsstandard/>
- Norsk RegnskapsStiftelse. (2018c). *Årsrapporter RSS*. Hentet fra
<http://www.regnskapsstiftelsen.no/regnskap/statusrapporter-rss/>
- NOU 1995: 30. (1995). *Ny Regnskapslov*. Hentet fra
<https://www.regjeringen.no/contentassets/828efa32669b4f6d8318cfcf96d1102d/no/pdfa/nou199519950030000dddpdfa.pdf>.
- NOU 2015: 10. (2015). *Lov om regnskapsplikt*. Hentet fra
<https://www.regjeringen.no/contentassets/18f96a26720645638ba1c3f32128575b/no/pdfs/nou201520150010000dddpdfs.pdf>.
- OMV Norge AS. (2016). *Årsrapport 2015*.
- PwC. (2015). *Årsrapportundersøkelsen 2015*. Hentet fra
<https://www.pwc.no/no/publikasjoner/ifrs/aarsrapportsundersokelsen-2015.pdf>
- Regjeringen. (2013). *Konsolidert regnskapsdirektiv*. Hentet fra
<https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2012/apr/konsolidert-regnskapsdirektiv/id2433376/>.

- Regjeringen. (2014). *Mandat for utvalget for å utrede modernisering og forenkling av regnskapslovgivningen*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/dep/fin/pressemeldinger/2014/Regnskapslovutvalg-oppnevnt/Mandat-for-et-utvalg-for-a-utrede-modernisering-og-forenkling-av-regnskapslovgivningen/id2000933/>.
- Regjeringen. (2015). *Utredning om ny regnskapslov*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utredning-om-ny-norsk-regnskapslov/id2425305/>.
- Schwencke, H. R. (2009). Nedskrivninger av anleggsmidler i årsoppgjøret 2008 ; glem "forbigående art"! *Revisjon og regnskap*, 79(1), 12-13.
- Schwencke, H. R. (2017). *Norsk Lovkommentar til Regnskapsloven 1998 ved Hans Robert Schwencke*. Hentet fra www.rechtsdata.no.
- Schwencke, H. R. (2018) *Veiledningsmøte for Masteroppgave*. Oslo, 8. August.
- Schwencke, H. R., Haugen, D. O., Baksaas, K. M., Stenheim, T., & Avlesen-Østli, E. (2018). *Årsregnskapet i teori og praksis 2017*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Stenheim, T. (2010). Nye IFRS-krav til nedskrivning av goodwill. *Magma*, 13(1), 71-79.
- Stenheim, T., & Baksaas, K. (2017). Resultat- eller balanseorienterte regnskaper. *Magma*.
- Stenheim, T., & Madsen, D. Ø. (2016). God regnskapsskikk erstattes med rettslig bindende regnskapsstandarder.
- Stenheim, T., & Schwencke, H. R. (2016). IFRS for SMEs som grunnlag for ny norsk regnskapsstandard. *Praktisk økonomi & finans*, 32(4), 333-344. doi:10.18261/issn.1504-2871-2016-04-03
- Svae, T. (2018, 9. Mai) *Møteintervju med Tine Svae*. Finanstilsynet.
- VNG Norge AS. (2016). *Årsrapport 2015*.

Ytterdal, T. (2018, 22. Juni) *Telefonintervju med Torstein Ytterdal*. PwC.

Zeff, S. A., & Nobes, C. W. (2010). Commentary: Has Australia (or Any Other Jurisdiction) 'Adopted' IFRS? 1. *Australian Accounting Review*, 20(2), 178-184. doi:10.1111/j.1835-2561.2010.00089.x

Vedlegg 1 Intervju med Tine Svae, Finanstilsynet

Møte med Tine Svae, Finanstilsynet 09. mai kl. 13:00-13:45

Deltakere: Tine Svae, Marielle Just og Li Shen

1.0 Innledning

Spørsmål 1.1 Hva er den vanligste feilen dere avdekker med tanke på nedskrivninger?

Jeg mener den vanligste feilen er at ledelsen er for optimistiske når de fastsetter kontantstrømmene fremover.

Spørsmål 1.2 Det er kontantstrømmene og ikke diskonteringsrenten?

Det er kontantstrømmene som har størst betydning for gjenvinnbart beløp. Det er ikke så rart at ledelsen er optimistisk, ettersom ledelsen har tro på sitt eget selskap og på markedet. Det er lett å glemme at estimatene også må inneholde mulige negative utfall. Ledelsen har en forhåpning om hvor mye de skal selge og til hvilken pris. I slike tilfeller kan prisen settes høyere enn hva andre markedsaktører legger seg på, og dette er vanlig feil. Hvor mye man skal selge er ofte foretaksspesifikt, og i slike vurderinger skal ledelsen legge sine egne vurderinger til grunn. Men når det gjelder pris så er dette noe alle markedsaktørene kan ha en mening om, og her ser vi at foretakene er optimistiske.

Spørsmål 1.3 Ledelsen kan sammenligne seg selv med andre markedsaktører, det er ofte mange som selger tilsvarende produkter. At et foretak skal ha høyere pris over en lengre periode er vel ikke realistisk?

Nei

Spørsmål 1.4 Så det er kontantstrømmene som er den vanligste feilen?

Det er kontantstrømmene som utgjør mest ved nedskrivningsvurderingene, samtidig som fastsettelsen av disse er det som er mest skjønnsmessig i nedskrivningsvurderinger. Derfor tenker jeg at den vanligste feilen er å være for optimistisk ved beregning av de fremtidige kontantstrømmene.

Spørsmål 1.5 Er IFRS reglementet for detaljert og komplekst? Blir det for vanskelig for foretak å forholde seg til det?

Nei, jeg mener ikke det. Jeg mener det er nødvendig med et såpass detaljert regelverk for å kunne gjøre gode vurderinger. Regelverket må inneholde god nok veiledning til hvordan vurderingene skal gjennomføres. IFRS-regelverket IFRS ikke så komplekst.

Spørsmål 1.6 Vi har lest i basis for conclusions, der er det mye veiledning. Vi lurer derfor på hvordan det ble det da de børsnoterte foretakene måtte gå over fra NGAAP til IFRS?

Jeg jobbet ikke i Finanstilsynet på dette tidspunktet, men i og med at IFRS er mer et detaljert og større regelverk enn det NGAAP var og er, så tenker jeg at man får mer veiledning og at vurderingene blir mer sofistikerte.

Spørsmål 1.7 Hvordan påvirker økonomisk usikkerhet, typisk fallet i oljeprisen, nedskrivningene? Fant dere noe oppsiktsvekkende i den situasjonen?

I tilfeller med økonomisk usikkerhet er det større usikkerhet knyttet til kontantstrømmene. Ledelsen skal bruke sitt beste skjønn når de fastsetter kontantstrømmene både når det gjelder salgsvolum, pris og hvilke kostnader de skal legge til grunn.

Spørsmål 1.8 Ble det store nedskrivninger? Vi har sett på flere rapporter fra 2015.

Ja, innenfor oljebransjen og oljeservicebransjen ble det mye nedskrivninger. Det var også forventet da prisene sank i så stor grad. Både oljepris og rater for oljeservice-selskaper gikk veldig ned, og da er det helt naturlig at det ble nedskrivninger.

2.0 Fastsettelse av kontantgenererende enhetene

Spørsmål 2.1 Opplever dere at foretak fastsetter kontantgenererende enhet på en måte som gjør det vanskelig å komme i en nedskrivningssituasjon?

Ja vi har sett det, men jeg vil ikke si at det er veldig vanlig. Finanstilsynet har ikke hatt mange saker på det, men vi har hatt en sak, Statoil-saken for 3-4 år siden. Statoil hadde sett på hele Marcellusfeltet i USA som en kontantgenererende enhet, mens Finanstilsynet mente det ble for stort og at feltet burde ha blitt delt inn i flere

kontantgenererende enheter. Vi mente feltet skulle bestå av flere kontantgenererende enheter ettersom kontantstrømmene som ble generert i feltet var uavhengig av hverandre. Med bakgrunn i dette mente vi den kontantgenererende enheten var fastsatt på et for høyt nivå.

Spørsmål 2.2 Da vi så på Norske Skog hadde de klassifisert kontantgenererende enheter etter region. De så veldig store ut?

Norske Skog hadde ikke mange fabrikker innenfor hver region, så det ville ikke gi store forskjeller å klassifisere på fabrikknivå i forhold til regionsnivå. Gitt at de har flere fabrikker innenfor samme område så er markedet fortsatt det samme, og det blir da naturlig at man selger mindre fra den ene fabrikken hvis den andre fabrikker selger mer, altså at det er en avhengighet. Jeg mener inndelingen av kontantgenererende enheter som Norske Skog brukte ikke var urimelig. Det er kun den ene gangen med Statoil vi har overprøvd en kontantgenererende enhet.

Spørsmål 2.2.1 Hvordan endte Statoil-saken?

Statoil delte den kontantgenererende enhet i to.

Spørsmål 2.3 Hvor stort er omfanget av endringer på kontantgenererende enheter, altså at de ikke er konsistente over tid?

Det tror jeg ikke er så stort problem. Etter det vi har sett er de konsistente over tid.

3.0 Omfanget av bruksverdi / netto salgsverdi

Spørsmål 3.1 I rapporter fra diverse revisjonsselskap fremkommer det at nærmere 80 % velger å benytte seg av bruksverdi, er dette også deres/din oppfatning?

Ja, det er nok det. Ofte er bruksverdi høyere enn netto salgsverdi. Men hvis virkelig verdi overstiger balanseført verdi, og man lett kan få dokumentasjonen gjennom for eksempel et megleranslag for typisk skip og rigger, så er det vanlig å legge dette til grunn. I slike tilfeller trenger man heller ikke beregne bruksverdi. Dersom netto salgsverdi er lavere enn balanseført verdi, så vil foretak ofte beregne bruksverdi i tillegg. Så ja, at det er 80 % som benytter seg av bruksverdi kan jeg godt tenke meg.

Spørsmål 3.1.1 *Så du mener at netto salgsverdi ofte er lavere enn balanseført verdi og at dette er grunnlaget for at foretaket også beregner bruksverdi?*

Foretak skal jo bruke det høyeste av bruksverdi og netto salgsverdi. Det er ikke sånn at det nødvendigvis skal skrives ned til virkelig verdi.

Spørsmål 3.1.2 *Tenker du da at det er flere eiendeler i balansen som i realiteten har lavere verdi enn balanseført verdi?*

Ja, virkelig verdi kan ligge under balanseført verdi. Foretakene skal jo benytte det høyeste av netto salgsverdi og bruksverdi. Hvis selskapet selv mener at de klarer å utnytte eiendelen bedre enn det andre markedsaktører gjør, så kan det riktig. På en del eiendeler er det rimelig å anta at det ikke burde være så store forskjeller mellom bruksverdi og virkelig verdi (netto salgsverdi), som for eksempel på et skip. I disse tilfellene har foretakene som nevnt tidligere megleranslag, og det er mulig å se hva tilsvarende skip blir solgt for. Ved salg av denne type skip vil det ikke være så sannsynlig at et selskap kan oppnå mye høyere priser eller rater. Det kan selvfølgelig være mulig i visse tilfeller ved at de for eksempel kan ha inngått veldig gode kontrakter i et godt marked. Slike hendelser skal hensyntas.

Spørsmål 3.1.3 *Ser dere noen problemer med omfanget av bruksverdi som beregningsmetode?*

Problemet med bruksverdi er at det er mer skjønnsmessig, det er mer opp til ledelsen selv å fastsette forutsetningene. Og igjen, de kan det ofte bli litt for optimistisk, ettersom ledelsen har tro på sin egen virksomhet. I tillegg kan det være et press på ledelsen til å vise bedre tall på grunn av fare for brudd på covenants.

Spørsmål 3.2 *Hvor pålitelige er bruksverdiregningene i tider med stor økonomisk usikkerhet?*

Netto salgsverdi vil også være usikker. For å ta det samme eksemplet som tidligere med megleranslag på skip, da markedet var lavt under nedgangstiden var det ikke mange som hadde tro på megleranslagene heller. Det å fastsette en verdi i et marked som nesten ikke eksisterer og hvor det finnes få transaksjoner er veldig vanskelig. I slike tilfeller er det like vanskelig å estimere netto salgsverdi som bruksverdi.

Spørsmål 3.2.1 Så det blir vanskelig uansett?

Ja.

Spørsmål 3.3 Dersom et foretak velger netto salgsverdi i sin verdivurdering, sender dette signaler om at foretakets drift ikke lenger er lønnsom? Burde de i slike tilfeller velge å selge eiendelen?

Nei det gjør ikke det ettersom de skal velge det høyeste av bruksverdi og netto salgsverdi. Dersom netto salgsverdi er høyere enn balanseført verdi, kan bruksverdi være enda høyere, men uten at den er beregnet. Derfor mener jeg at netto salgsverdi som gjenvinnbart beløp ikke sender signal om at det går dårlig for foretaket.

Spørsmål 3.4 Hvilket nivå i henhold til IFRS 13 benyttes som oftest ved bruk av netto salgsverdi? Er disse estimatene pålitelige?

Når vi snakker om ikke-finansielle eiendeler så er det stort sett ikke noe aktivt marked for eiendelene. I slike tilfeller er det ulike verdsettelsesmetoder som benyttes, da på nivå 3. Det blir altså en skjønnsmessig verdivurdering.

4.0 Diskonteringsrente

Spørsmål 4.1 I kontrollen dere har gjennomført har dere ved flere anledninger kommentert at diskonteringsrenten er for lav, er dette et vanlig problem?

Ja, vi har hatt en del saker der vi har kommentert at den har vært for lav. Som jeg har sagt tidligere er det ofte ikke diskonteringsrenten som er avgjørende, kontantstrømmen er mye viktigere. I de tilfellene vi har kommentert diskonteringsrenten har foretaket gjort feil, for eksempel lagt for kort rente til grunn eller glemt å legge på risikopåslag. De store feilene finner vi oftest i kontantstrømmene da dette er en mer skjønnsmessig vurdering sammenlignet med beregning av diskonteringsrente, som igjen går mer på finansteori.

Spørsmål 4.2 Hvordan vurderer dere landrisiko? Der fant vi en sak fra DNO.

Ja, DNO-saken er den eneste vi har hatt på landrisiko. Saken gjaldt et felt i Kurdistan i Irak. Kurdistan er et område med stor usikkerhet både politisk og økonomisk ettersom man ikke alltid får oppgjør for salg osv. Det er større usikkerhet ved å operere i Kurdistan enn for eksempel andre land i Europa og USA. DNO hadde lagt til et risikopåslag på 4-5 prosent, mens vi mente det skulle være

omtrent dobbelt så høyt ut i fra eksterne kilder Ellers er ikke dette en feil vi vanligvis avdekker ettersom det gjelder få land/områder, men i land/områder som Kurdistan er det nødvendig med et påslag for landrisiko.

Spørsmål 4.3 Når et foretak legger risikofri rente til grunn for å beregne diskonteringsrenten, opplever dere ofte feil ved at tidshorizonten på den risikofrie renten og levetiden til den kontantgenererende enheten ikke stemmer overens?

Ja det har vi sett, at foretaket har brukt for kort rente. I utgangspunktet skal tidshorizonten på den risikofrie renten og levetiden til den kontantgenererende enheten være den samme, men vi ser i flere tilfeller at foretak bruker en lang rente, typisk 10 årsrente, selv om eiendelen er ment å være i bruk lenger enn det. Dette er ikke nødvendigvis så veldig galt, da differansen på en 10 og 20 års-rente ikke gir store utslag i dagens marked.

Spørsmål 4.4 Finnes det andre risikopåslag man må ta hensyn til ved fastsettelsen av diskonteringsrente?

Ja det gjør det, eksempler kan være småselskapsrisiko, likviditet med mer. Vi har ikke hatt noen saker hvor dette har blitt vurdert. Ofte ser vi at foretakene legger dette til selv, en type alfa av noe slag.

5.0 Scenarioanalyser

Spørsmål 5.1 Hva brukes mest av tradisjonell metode og metode for forventet kontantstrøm?

Det er den er tradisjonelle metoden som er mest brukt, det er det ikke tvil om. I det siste har vi likevel sett at foretakene bruker mer scenarioanalyser, og dette er typisk dersom sannsynligheten i utfallene ikke er normalfordelt. I slike tilfeller vil det være bedre å ta hensyn til skjevhet i fordelingen i stedet for å kun legge mest sannsynlig til grunn. I Norske Skog-saken anbefalte vi metode for forventet kontantstrøm ettersom det var stor sannsynlighet for at prisene kom til å falle. Vi så på sannsynligheten som ikke-normalfordelt og mente dermed at dette måtte hensyntas. Vi er av den oppfatning at metode for forventet kontantstrøm skal benyttes dersom det ikke er symmetri i fordelingen.

Spørsmål 5.2 Hva er deres oppfatning av foretakets egne scenarioanalyser?

Problemet med scenarioanalyser er at det blir enda mer skjønnsmessig. Hvor stor sannsynlighet man skal legge til de forskjellige scenarioene kan være svært vanskelig. Noe rimelighet kan selvfølgelig begrunnes, men hvorvidt det skal være 40 % eller 45 % sannsynlig har man ikke mulighet til å dokumentere. Problemet i disse tilfellene er at foretaket vil kunne få et ønsket utfallet ved å sjonglere med sannsynlighetene.

Spørsmål 5.2.1 Er foretakene for optimistiske i scenarioanalysene?

Jeg tror foretakene generelt er optimistiske. Det får betydning for alle forutsetninger, både på sannsynligheter for ulike scenarioer og forutsetningene i de ulike kontantstrømmene.

Spørsmål 5.3 Hvor mange scenarioanalyser mener du er tilstrekkelig?

Dersom man går bort fra den tradisjonelle metoden med et scenario, mener jeg tre scenarioer ofte vil være passende. Det er selvfølgelig mulig med flere også. Dette må vurderes i de enkelte tilfellene.

6.0 Allokering av goodwill

Spørsmål 6.1 Opplever dere at foretak har problemer med å allokere goodwill?

Når det gjelder allokering av goodwill opplever jeg reglene som litt uklare. Det er tillatt å allokere goodwill til en gruppe av kontantgenererende enheter som forventes å nyte godt av synergieffektene av sammenslutningen. Vi har aldri overprøvd hvorvidt goodwill skulle vært allokert til et lavere nivå ettersom vi ikke har funnet grunnlag til å overprøve det.

Spørsmål 6.1.1 Det er standarden som er gjør det vanskelig eller er uklar?

Ja jeg synes det, standarden sier at goodwillen kan allokere til et høyere nivå enn kontantgenererende enheter basert på noen kriterier, men jeg synes ikke kriteriene fremkommer tydelig nok.

Spørsmål 6.2 Basis for conclusions sier at goodwillen skal fordeles på "reasonable and consistent basis", er din oppfatning at disse vilkårene blir fulgt?

Goodwill ligger ofte på et annet nivå enn på kontantgenererende enheter, og der blir den liggende, noe som er konsistent. Spørsmålet om det er reasonable er om kriteriene er overholdt.

Spørsmål 6.3 Er det pro rata fordeling?

Nei, det blir ikke det i de tilfellene der goodwillen ligger på et høyere nivå. Hvis vi for eksempel har fem kontantgenererende enheter og så sier vi at goodwill er knyttet til tre av dem. Da ligger goodwillen på toppen av de tre kontantgenererende enhetene, den fordeles ikke videre ned. Når foretaket da skal vurdere goodwill ser de på de tre kontantgenererende enhetene samlet, finner kontantstrømmene knyttet til disse, og sammenligner med bokførte verdier på goodwill og hver av de kontantgenererende enhetene. Kommer foretaket da i en nedskrivningssituasjon, blir goodwillen nedskrevet. Etersom de kontantgenererende enhetene først blir vurdert hver for seg, blir det ofte en nedskrivning på enhetene først, selv om standarden sier at goodwill er det første som skal reduseres. Bakgrunnen for dette er at goodwill er allokert på et høyere nivå.

Spørsmål 6.3.1 Så i disse tilfellene blir enhetene nedskrevet først?

Hvis en enhet har et gjenvinnbart beløp som er lavere enn balanseført verdi, så nedskriver man enheten. Dersom denne enheten inngår i en gruppe med flere kontantgenererende enheter og goodwill, så har man allerede en lavere balanseført verdi på enheten, men totalt sett kan det gjenvinnbare beløpet av hele den kontantgenererende enheten være høyere slik at man ikke havner i en nedskrivningssituasjon. Ofte havner man derfor ikke i en nedskrivningssituasjon ettersom man slår sammen flere eiendeler i den kontantgenererende enheten. Det med pro rata fordeling blir derfor ikke aktuelt, ettersom goodwill ligger på et annet nivå.

7.0 Noteopplysningskravene

Spørsmål 7.1 Vi har sjekket notene i diverse årsrapporter fra flere selskaper, hvor de blant annet viser til beregning av WACC, kontantstrømmer osv. Ofte opplyses det ikke om forutsetningene bak beregningene, mener dere dette burde kommet tydeligere frem?

Det er ikke et krav etter standarden å opplyse om dette. Det er derimot krav til å opplyse om veksten i terminalleddet og diskonteringsrenten. Hvis andre forutsetninger er veldig viktig for nedskrivningsvurderingen, så mener vi at det skal gis opplysninger om det i tillegg. Vi hadde for eksempel en sak på dette for ikke så lenge siden, da Statoil ikke hadde gitt opplysninger om hva de la til grunn som langsiktige prisforutsetninger for olje og gass. Regnskapet vi kontrollerte var fra 2015, altså det året de virkelig store nedskrivningene skjedde, nedskrivninger i 50-60 milliarderklassen. De fremtidige kontantstrømmene i dette tilfellet var mest sensitive for de langsiktige prisforutsetningene, altså hvilke priser Statoil så for seg om 5 til 15 år. På dette tidspunktet var det også store variasjoner i hva analytikere og markedsaktører så for seg, og alt fra 40 til 100 dollar fatet var oppfatningen på den tiden. Så store variasjoner ville påvirke nedskrivningsvurderingene betydelig og få en vesentlig effekt. I slike tilfeller har man imidlertid bestemmelsene i IAS 1.12 som sier at når det er forutsetninger som påvirker balanse eller resultat vesentlig i løpet av et år, skal dette gis opplysninger om. I dette tilfellet krevde vi derfor at Statoil skulle gi opplysninger om de langsiktige prisforutsetningene som de hadde lagt til grunn i sine nedskrivningstester. Statoil svarte med å opplyse om prisen på flere tidspunkter frem i tid slik at det var mulig å se hvilken pris de hadde lagt til grunn ved beregning av fremtidige kontantstrømmer. Slik informasjon er noe vi mener gjelder for alle, men Statoil-saken er et godt eksempel på hvor viktig disse forutsetningene er i tilfeller hvor det ikke er konsensus i markedet om fremtidige priser. Hvorvidt den fremtidige prisen lå på 50 eller 100 dollar fatet ville gi store utslag i nedskrivningstesten, og vi i Finanstilsynet mener derfor slik informasjon er veldig viktig. Det er i slike tilfeller regelen i IAS 1 inntreffer, men den inntreffer bare dersom ulike forutsetninger kan få vesentlig forskjellig effekt.

Spørsmål 7.1.1 Som du sier er det vanskelig å vite hvilke forutsetninger som blir lagt til grunn. Hvordan kan man eventuelt få tak i den informasjonen?

Vi i Finanstilsynet kan spørre de enkelte selskapene om hvilke forutsetninger som er lagt til grunn og vurdere hvorvidt det er rimelig. I tilfellet med Statoil-saken gikk vi ikke inn på diskusjonen for å si hva som var en rimelig langsiktig oljepris, ettersom ingen hadde fasit på dette fremover i tid. Det vi mente i dette tilfellet var at Statoil skulle opplyse om forutsetningene slik at regnskapsbrukerne kunne vurdere rimeligheten selv.

Spørsmål 7.1.2 Så det endte med at Statoil oppga disse opplysningene?

Ja, det stemmer.

Spørsmål 7.2 Hvor innhenter dere informasjon fra når dere mener at diskonteringsrenten er feil for eksempel?

Vi bruker finansteorien og eksterne kilder, i tillegg til at vi har eksperter som kan det godt. I tilfellet hvor det var snakk om landrisiko brukte vi blant annet Damodaran som er en kilde som beregner landrisiko. Ellers bruker vi det som er av offentlig tilgjengelig informasjon.

Spørsmål 7.3 Opplever dere at noteopplysningskravene blir holdt?

Overholdelse av noteopplysningskravene kunne ha vært bedre, vi tar kun tak i det groveste. Det er ikke nødvendigvis slik at mer informasjon i et regnskap gjør det bedre for regnskapsbrukerne, men informasjon om vesentlige forhold må inkluderes. Hva som er vesentlig blir en vurdering fra regnskap til regnskap.

8.0 Norske Skog

Spørsmål 8.1 Norske Skog har fått påpekninger fra både dere og revisor. Vi lurer derfor på om IAS 36 er vanskelig å forstå eller om dere mener det handler om å slippe unna nedskrivninger, altså i den spesifikke casen?

Det handler nok til en viss grad om å slippe unna nedskrivninger, men igjen så tror jeg det handler mest om at ledelsen er positiv til sin egen virksomhet. Norske Skog har kjempet og kjempet, og hele tiden hatt tro på at prisene skal opp og at konkurransen skal bli mindre ettersom mange andre foretak har lagt ned en rekke fabrikker rundt om i verden. Til slutt gikk jo Norske Skog konkurs, men de har hele

tiden hatt en positiv innstilling til egen drift, og i slike tilfeller vil det nok være vanskelig å legge forutsetninger de ikke selv har tro på til grunn i nedskrivningstester. Jeg synes ikke IAS 36 er spesielt vanskelig å forstå, men den kan være vanskelig å praktisere og krever at det utvises mye skjønn.

9.0 Ekstra spørsmål

Spørsmål 9.1 Opplever dere at revisor sliter med nedskrivningsvurderingene?

Ja, revisor sliter med nedskrivningsvurderingene ettersom store deler av det er skjønnsmessig. En del av forutsetningene som blir lagt til grunn er det virksomheten selv som kjenner best. Virksomheten kjenner både markedet, produktene og prisene, og det er ikke alltid like lett for verken oss eller revisor å overprøve. Revisor skal likevel ha en kritisk gjennomgang og utfordre foretaket, og vi tenker nok at enkelte revisorer kunne ha gjort en bedre jobb her. Det er viktig å være kritisk og kreve god dokumentasjon.

Spørsmål 9.2 I de tilfellene dere avdekker feil i kontrollene, er ikke dette noe revisor burde ha avdekket i første omgang?

Jo, de burde stilt de samme spørsmålene. Forskjellen er at vi ofte bruker mer tid enn det revisor ofte har anledning til å gjøre innenfor sine budsjett.

Spørsmål 9.3 Hvordan fungerer modellen dere bruker for utvelgelse av kontroller?

Vi sender ut et Altinn-skjema til foretakene hvert år, hvor de skal fylle ut en del spørsmål knyttet til både hva slags eiendeler og gjeld de har i balansen, og hvordan type transaksjoner de har hatt. Typiske spørsmål kan være om de har gjennomført oppkjøp, om de har avvirket virksomhet, om de har mye goodwill osv. Det er i hovedsak ja/nei spørsmål. Basert på hva foretaket svarer gis det en score, og høy score er grunnlag for utvelgelse.

Tusen takk for at du kunne stille opp!

Møte-slutt

Vedlegg 2 Intervju med Anne-Cathrine Bernhoft, EY

Telefonintervju med Anne-Cathrine Bernhoft, EY 21. juni kl. 12:00-13:00

Deltakere: Anne-Cathrine Bernhoft, Marielle Just og Li Shen

Det presiseres at Anne-Cathrine Bernhoft uttaler seg som privatperson, og ikke på vegne av EY.

1.0 Innledning

Spørsmål 1.1 Mener du IFRS-reglementet er for detaljert og komplekst?

Nei, det gjør jeg ikke. Nedskrivninger er krevende vurderinger, og for store foretak som rapporterer etter IFRS mener jeg det er viktig med et såpass detaljert regelverk og tilstrekkelig veiledning. Ettersom nedskrivninger baserer seg på skjønnsmessige vurderinger kan det ofte oppstå diskusjoner, men det baserer seg ikke på at regelverket er for komplekst, det handler heller om ulike måter å tolke regelverket på. Jeg mener derfor regelverket må være såpass detaljert som det er.

Spørsmål 1.2 Hvordan påvirker økonomisk usikkerhet foretaks nedskrivningsvurderinger?

Ettersom jeg jobber i fagavdelingen er jeg ikke «hands on» og i direkte diskusjon med den aktuelle kunden når det gjelder nedskrivningsvurderinger. I perioden rundt oljekrisen var nedskrivningsvurderingene selvsagt en vesentlig problemstilling jeg jobbet mye med, og dette skapte en reduksjon i forventet kontantstrøm som videre gikk utover bruksverdiestimatet. På denne tiden så vi at det var større nedskrivninger i oljerelatert virksomhet samt innenfor supply. Jeg kan ikke huske å ha sett noe oppsiktsvekkende, vi så heller at selskapene og revisor gjorde en ordentlig og grundig vurdering av nedskrivningsspørsmålet. Har dere noe spesielt i tankene?

Spørsmål 1.2.1 I intervjuet med Finanstilsynet fremkom det at den vanligste feilen var at ledelsen var for optimistiske med tanke på å fastsette fremtidige kontantstrømmer. Finanstilsynet presiserte at dette ikke nødvendigvis ble gjort med vilje, men fordi ledelsen har tro på sin egen virksomhet. Sitter du med samme oppfatning?

Ja, det gjør jeg. Vi snakker om svært skjønnsmessige vurderinger som handler om predikering av fremtiden, både på priser og andre innsatsfaktorer. Ledelsen skal gjøre så objektive vurderinger som mulig, men de har en tendens til å være tilbakeholden med å nedskrive. De fleste bedriftsledere har en iboende tro på selskapet sitt og det de produserer/leverer. Jeg mener det ligger i sakens natur, de er positive av natur og har tro på sitt eget selskap, noe som igjen fører til at de kan være tilbakeholden med å nedskrive.

Spørsmål 1.3 Hvordan mener du IFRS for SMEs vil påvirke foretak som rapporterer etter GRS med tanke på nedskrivningsreglene?

Jeg er usikker på hvorvidt IFRS for SMEs kommer til å påvirke nedskrivninger ettersom regelverket er relativt likt. Det er visse forskjeller mellom GRS og IFRS, og eksempler er detaljeringsgrad og nedskrivningstest for goodwill. Innenfor IFRS for SMEs er det samme tilnærming som under GRS, goodwill skal avskrives og det foreligger ikke nedskrivningskrav.

Spørsmål 1.4 Vi har sett på noteinformasjonen under IFRS for SMEs «as is». Hva mener du om noteopplysningskravene sammenlignet med GRS?

Det står i IFRS for SMEs kapittel 27 at foretaket skal gi informasjon om beløpet på nedskrivningen som er resultatført, og at informasjonen skal gis per klasse av eiendeler. Dette er egentlig ganske tynt sammenlignet med GRS. I dagens GRS er notekravene regulert av kapittel 7 og foreløpig standard om nedskrivning, som begge sier at foretaket skal gi informasjon om forutsetninger som er lagt til grunn for både nedskrivning og reversering.

Spørsmål 1.4.1 I de regnskapene vi har sjekket fremkommer ikke alltid denne informasjonen. Opplever du at noteopplysningskravene blir overholdt?

Nei, her er det forskjeller mellom hva regelverket sier og hva som blir gjort i praksis. Det er derfor ikke gitt at det å endre regelverket, som i dette tilfellet vil være å gå fra strengere noteopplysningskrav i GRS til mindre detaljerte og mer generelle noteopplysningskrav i IFRS for SMEs, vil gi noe innstramming, kanskje tvert imot. Det er likevel viktig å være klar over kapittel 8 i IFRS for SMEs, ettersom dette kapitlet regulerer estimeringsusikkerhet. Finnes det usikkerhet i estimatene som er lagt til grunn, som for eksempel ved beregning av gjenvinnbart beløp, og dette kan gi vesentlige utslag i regnskapet, skal det opplyses om. Dersom diskonteringsrenten endres fra for eksempel 8 % til 8,5 % og dette gir et vesentlig utslag i regnskapet skal foretaket gi opplysninger om forutsetningene i tillegg til hvilken effekt det gir. Kapittel 8 i IFRS for SMEs utfyller derfor kravene i kapittel 27, noe som gjør at brukerne skal kunne forstå usikkerheten som ligger i estimatene. Gitt at det er estimatusikkerhet, noe det ofte er i nedskrivningsvurderinger, vil derfor reglene i kapittel 8 supplere de eksplisitte kravene i kapittel 27. Hvorvidt innføring av IFRS for SMEs vil ha effekt på praksisen avhenger av regnskapsprodusentene og revisorene.

Spørsmål 1.4.2 Ettersom noteopplysningskravene i kapittel 27 er svake mener du kapittel 8 vil gjøre at foretakene likevel må gi mer opplysninger enn det som fremkommer direkte i kapittel 27?

Potensielt må foretakene ofte gi mer opplysninger ettersom det er estimeringsusikkerhet ved nedskrivningsvurderinger. Det er ikke sikkert foretaket har gjennomført nedskrivninger, men dersom en endring på for eksempel 0,5 prosentpoeng i diskonteringsrenten ville ha ført til vesentlige nedskrivninger må selskapet opplyse om dette. Slik jeg ser det er det ikke helt sammenlignbart, men det er verdt å ta med seg at kapittel 8 ofte vil slå inn slik at selskapet må opplyse om mer enn det som følger direkte av kapittel 27.

Spørsmål 1.5.1 Mener du IFRS for SMEs er nødvendig, eller anser du dagens regelverk som godt nok?

Mitt hovedargument på generell basis er at det ikke finnes indikasjoner på at brukerne av regnskapet trenger IFRS for SMEs. Uten brukerforankring er det ingen gode argumenter for å gå over til IFRS for SMEs, ettersom formålet med regnskapet er å gi brukerne den informasjonen de trenger for å fatte beslutninger knyttet til selskapet. Hvis vi i Norge skal bytte regnskapsspråk må det være fordi vi forventer at det nye regnskapsspråket gir bedre og mer nyttig informasjon til brukerne, eller at dagens regelverk ikke holder mål. Det er ingen som har tatt til ordet for at det vi bruker i dag er for dårlig. Som vi var inne på i forrige spørsmål spiller praksis inn, ikke bare regelverket som sådan. GRS er ikke et firkantet regelverk i den forstand, og det er noe både brukerne og regnskapsprodusentene er vant med. Dersom informasjonen som gis i regnskapet ikke er god nok kan dette løses ved at praksisen forbedres, og ikke nødvendigvis implementering av et nytt regelverk.

Spørsmål 1.5.2 Hva tenker du om IFRS for SMEs og sammenlignbarhet?

Det er et interessant spørsmål. På IASB sine nettsider fremkommer det at omtrent 70 land bruker IFRS for SMEs, men spørsmålet er om dette er land vi sammenligner oss med eller har som handelspartnere. Eksempler på land som bruker IFRS for SMEs er Mongolia, karibiske stater, land i Sør-Afrika i tillegg til en rekke land utenfor Europa som ikke har hatt egne regnskapsregler for ikke-børsnoterte foretak. Sør-Afrika tok i bruk høringsutkastene til IFRS for SMEs fordi de ikke hadde egne regnskapsregler for slike foretak, og i jurisdiksjoner som dette kan det være et godt grep å gå for IFRS for SMEs med bakgrunn i at regelverket er gjennomarbeidet. Ser vi på Norges handelspartnere er det naturlig å sammenligne med andre europeiske stater som for eksempel Sverige. Sverige startet med IFRS for SMEs da de utviklet K3, men gjennomførte så store nasjonale tilpasninger at det nesten ikke er gjenkjennbart. En utfordring med IFRS for SMEs er også begrensningen i EU-direktivet, i tillegg til at det er få land som har implementert regelverket. Storbritannia og Irland er eksempler på land som har implementert IFRS for SMEs, men her er det også gjort nasjonale tilpasninger. Som en oppsummering på spørsmålet vil jeg derfor si at landene vi ønsker å sammenligne oss med eller har som handelspartnere ikke bruker IFRS for SMEs, og at utbredelsen av IFRS for SMEs ikke er stor nok til at dette i seg selv er et argument for implementering i

Norge. Dette har også Siv Jensen kommentert i et brev til RegnskapsStiftelsen i 2017.

Spørsmål 1.6 Oppstår det ofte problemer med tanke på nedskrivninger for foretak som rapporterer etter GRS?

Jeg mener utfordringene er de samme som under IFRS, det er vanskelig å fastsette gjenvinnbart beløp. Ettersom det er mye skjønnsmessige vurderinger ligger det i sakens natur, og jeg opplever det som en vanskelig øvelse uavhengig av regelverk ettersom det baseres på skjønn. Diskusjoner oppstår uansett.

Spørsmål 1.7 Mener du det er nok veiledning i GRS når det gjelder nedskrivninger?

Veiledningen i GRS er kortere enn i IFRS, og spørsmålet blir jo da hvor mye veiledning som skal til for at alle skal forstå hva som skal gjøres. Nedskrivninger er ofte så komplekst at til og med de store revisjonsfirmaene må tilføye revisjonsteamet verdsettelseseksperter som kan bistå med å revidere nedskrivningene. Ved komplekse nedskrivninger holder det ikke å lese standarden, verken innenfor IFRS eller GRS. Det krever skjønnsmessige vurderinger, og det skaper utfordringer ettersom tolkningen kan være forskjellig. Utfordringen for brukerne i disse tilfellene blir å forstå hvorfor det er, eller ikke er, gjennomført nedskrivninger. I disse tilfellene er vi tilbake til gode noteopplysninger, noe som er veldig viktig.

Spørsmål 1.7 Mener du vi i Norge praktiserer en såkalt «frivillighetskultur» når det kommer til noteopplysninger?

I regnskapsloven kapittel 7, og i § 7-1 som er faneparagrafen, står det at opplysninger kan utelates når de ikke er av betydning for å bedømme den regnskapspliktige, eller i tilfelle konsernets stilling og resultat. Videre står det at det alltid skal gis opplysninger som følger av §§ 7-26, 7-27 osv. Rskl. § 7-13 er ikke listet opp, og dette kan tolkes forskjellig. Dersom foretaket tolker det dithen at det obligatoriske kun er det opplistede vil ofte noteopplysninger om nedskrivninger falle utenfor. Litt av utfordringen er at foretakene ikke leser det som egentlig står i loven, nemlig at dersom nedskrivningsspørsmålet er vesentlig skal det gis opplysninger om, jf. Rskl. § 7-1(3). Ofte tror jeg regnskapsloven kapittel 7 brukes

som en sjekklister, og at foretakene skiller mellom obligatoriske og ikke-obligatoriske notekrav. Noe anses derfor kanskje som frivillig.

2.0 Fastsettelsen av kontantgenererende enheter

Spørsmål 2.1 Oppfatter du at foretak fastsetter kontantgenererende enheter på en slik måte at det blir vanskelig å komme i en nedskrivningssituasjon?

Dette er ikke noe jeg pleier å være involvert i, men jeg har vært i diskusjoner omkring hva de kontantgenererende enhetene skal være. I store foretak og store konsern er dette ofte en vanskelig vurdering, men på vegne av GRS-rapporterende kan jeg ikke uttale meg. Med tanke på foretakene som rapporterer etter IFRS er min oppfatning at de fleste aktørene er svært profesjonelle i denne tilnærmingen, og at det er unntakstilfeller der hvor ledelsen har ønske om en større kontantgenererende enhet for å muligens demme opp for en nedskrivningssituasjon i en annen del av foretaket.

Spørsmål 2.2 Etter hva vi har sett i noteopplysningene til de børsnoterte selskapene opplyser de om hva de(n) kontantgenererende enheten(e) er. Dette gjør ikke nødvendigvis GRS-rapporterende, hva tenker du om dette?

Mindre selskaper som rapporterer etter GRS har i mange tilfeller kun én kontantgenererende enhet ettersom de ikke har flere uavhengige inngående kontantstrømmer. Det er derfor få tilfeller av flere kontantgenererende enheter hos mindre foretak, men dette er likevel noe de burde opplyse om. Informasjonen er nyttig. I IFRS er det et klart notekrav dersom det foreligger goodwill. Har foretaket goodwill skal denne fordeles ut, og det må gis informasjon om hvor mye goodwill foretaket har allokert til de enkelte kontantgenererende enhetene. Informasjon om forutsetningene skal gis separat. Dersom foretaket verken har goodwill eller nedskrivninger er det lite noteopplysningskrav innenfor IFRS knyttet til de kontantgenererende enhetene. IAS 36.134 gjelder goodwill, og det følger av bestemmelsen at foretaket må gi opplysninger uavhengig av om det skjer en nedskrivning eller ikke, i tillegg at foretaket må informere om hvilke kontantgenererende enheter goodwill er fordelt til. IAS 36.130 gjelder dersom foretaket har nedskrevet varige driftsmidler uten tilhørende goodwill, og

noteopplysningskravene er vesentlig mindre i disse tilfellene. Dette gjelder spesielt i Tyskland. Standarden gjør det derfor vanskelig å kreve informasjon i de tilfellene foretakene ikke har goodwill.

Spørsmål 2.3 Er det slik at noteopplysningene blir mer utfyllende dersom foretaket har goodwill?

Ja, i hvert fall innenfor IFRS ettersom det er krav om årlig nedskrivningstest på goodwill.

Spørsmål 2.4 Opplever du at foretak endrer på de kontantgenererende enhetene, altså at de ikke er konsistente over tid?

Etter min erfaring skjer det i ytterst få tilfeller, og dersom det skjer handler det om endringer i underliggende aktiviteter. Det er ikke slik at foretaket selv kan velge, en kontantgenererende enhet skal være på det laveste nivået av uavhengige inngående kontantstrømmer. Min erfaring er at foretakene er konsistente over tid.

Spørsmål 2.4.1 Så du opplever ikke at foretak prøver å endre for og slippe unna nedskrivninger?

Dersom det skjer er ikke det noe revisor aksepterer uten videre forklaring. Kravet for en kontantgenererende enhet er at den skal identifiseres på det laveste nivået av uavhengige inngående kontantstrømmer. Dersom nivået på de uavhengige kontantstrømmene ikke har endret seg er det heller ingen grunn til å endre den kontantgenererende enheten.

3.0 Bruksverdi og netto salgsverdi

Spørsmål 3.1 I rapporter fra diverse revisjonsselskap fremkommer det at nærmere 80 % velger å benytte seg av bruksverdi, er dette også din oppfatning?

Ja.

Spørsmål 3.1.1 Ser du noen problemer med omfanget av bruksverdi som beregningsmetode?

Nei, jeg ser ikke noen problemer med omfanget av bruksverdi som beregningsmetode. I utgangspunktet skal foretaket beregne både bruksverdi og netto salgsverdi, og det vil være usikkerhetsmomenter i begge estimatene.

Spørsmål 3.2 Dersom et foretak velger netto salgsverdi i sin verdivurdering, sender dette signaler om at foretakets drift ikke lenger er lønnsom? Burde de i slike tilfeller velge å selge eiendelen?

Jeg ser ikke slik på det. I teorien vil en rasjonell aktør selge fordi det er mer lønnsomt enn å drive videre, men på sett på en annen måte: noen er villig til å betale salgsspris og anser derfor kjøpet som lønnsomt. Jeg mener derfor ikke bruk av netto salgsverdi sender signaler om at foretakets drift ikke lenger er lønnsom. Hva foretaket velger å bruke avhenger av en rekke elementer, men for selskaper i oppstartsfasen uten inntekt vil det være svært vanskelig å beregne bruksverdi. Ser man for eksempel på Oslo Børs er det en rekke småselskaper med lave inntekter som stadig gjennomfører emisjoner fordi folk har tro på selskapet. I slike tilfeller vil ikke en bruksverdiberegning gi mening.

Spørsmål 3.3 Hvilket nivå i henhold til IFRS 13 benyttes som oftest ved bruk av netto salgsverdi? Er disse estimatene pålitelige?

Jeg er usikker på statistikken her, men jeg antar det er nivå 3. Ved fastsettelsen av netto salgsverdi bruker nok foretakene også DCF-modellen både innenfor IFRS og GRS, altså at de i realiteten har en diskontert kontantstrøm som utgangspunkt. Jeg mener estimatene som blir lagt til grunn er pålitelige.

4.0 Allokering av goodwill

Spørsmål 4.1 Opplever du at foretak har problemer med å allokere goodwill?

Jeg er ikke kjent med hvorvidt foretakene har problemer med å allokere goodwill, men det er ingen tvil om at det er en vanskelig og skjønnsmessig vurdering.

5.0 Noteopplysningskrav

Spørsmål 5.1 Vi har sjekket notene i diverse årsrapporter fra flere selskaper, hvor de blant annet viser til beregning av WACC, kontantstrømmer osv. Ofte opplyses det ikke om forutsetningene bak beregningene, mener du dette burde komme tydeligere frem?

I rskl. § 7-13 og i den foreløpige standarden NRS (F) *Nedskrivning av anleggsmidler* er det krav om at disse opplysningene skal gis, gitt at det er snakk om en vesentlig post i regnskapet. Dersom nedskrivningen er vesentlig og det ikke gis opplysninger om forutsetningene bak beregningene mener jeg det er en svikt i praksis. Hvorvidt en klarere regulering vil stramme inn praksis er jeg usikker på.

Spørsmål 5.1.1 I årsrapportene ser vi store variasjoner i hvilke opplysninger som gis. Vår observasjon er at IFRS-rapporterende følger notekravene i større grad enn GRS-rapporterende, er dette også din oppfatning?

Ja, selskapene som rapporterer etter IFRS er innforstått med vesentlige noteopplysningskrav. I tillegg til dette er det ofte en annen brukergruppe tilhørende børsnoterte foretak sammenlignet med GRS-rapporterende. Jeg tror settingen gjør at foretakene har større bevissthet rundt behovet for noteopplysninger og at dette påvirker praksis.

Spørsmål 5.2 Mener du noteopplysningskravene innenfor GRS er utfyllende nok?

Ved første øyekast mener jeg GRS krever nok opplysninger om forutsetninger. Det jeg likevel kunne tenkt meg innenfor GRS er noe tilsvarende kapittel 8 i IFRS for SMEs og IAS 1.122 i full IFRS. Jeg mener det hadde vært nyttig med informasjon om usikkerhet i estimatene og hvilke utslag endringer kan få. På en annen måte mener jeg GRS indirekte krever dette i regnskapsloven kapittel 7. Vi kommer fort tilbake til hvorvidt noteopplysningskravene blir overholdt innenfor GRS, og jeg mener det er der det svikter. Jeg mener bakgrunnen for svikten kan ligge i at informasjonen ikke blir etterspurt og at revisorene ikke er strenge nok på å kreve at denne informasjonen blir gitt. I slike tilfeller er det viktig å tenke over hvorfor man lager regnskap og hvilken informasjon som kan være nyttig for brukerne.

Spørsmål 5.2.1 I årene rundt oljeprisfallet var det flere selskaper som skrev at bruksverdien var basert på fremtidige kontantstrømmer og at oljeprisen var basert på interne estimer. Hvilken oljepris de la til grunn var det ingen informasjon om. Hva tenker du om dette?

Som regnskapsbruker er det lett å bli rådvill når disse opplysningene ikke gis. Det blir i tillegg vanskelig å vite hvor subjektive vurderingene egentlig er og hvorvidt de er samstemt med resten av markedet. Slike opplysninger burde absolutt gis, og dette har også Finanstilsynet kommentert i en kontroll av Statoils finansielle rapportering tilknyttet 2015-regnskapet.

6.0 IFRS for SMEs

Spørsmål 6.1 Mener du IFRS for SMEs vil heve kvaliteten på norske regnskap?

Etter min mening vil ikke IFRS for SMEs heve kvaliteten på norske regnskap ettersom problemet ligger i anvendelsen av det eksisterende regelverket. Jeg tror heller ikke at innføring av IFRS for SMEs vil føre til mer relevant og nyttig informasjon til regnskapsbrukerne. Utgangspunktet for IFRS for SMEs var full IFRS, hvor IASB valgte ut de viktigste paragrafene, gjorde visse tilpasninger og utelot endel veiledning. Det betyr at det er relativt lite veiledning i IFRS for SMEs slik den er per dags dato. Veiledningen tilhørende full IFRS er ikke alltid brukbar ettersom full IFRS har utviklet seg på flere områder etter IFRS for SMEs ble et eget regelverk. Innenfor GRS er det mye veiledning, og jeg mener en overgang til IFRS for SMEs kan åpne opp for mer uensartet praksis. I tillegg til dette er sammenlignbarhet en viktig del av kvalitetsspørsmålet knyttet til regnskap, og ved implementering av særnorske tilpasninger i IFRS for SMEs vil ikke regnskapene bli sammenlignbare. Jeg er ikke overbevist om at kvaliteten på norske regnskap er for dårlig grunnet GRS, men det er ingen tvil om at det finnes forbedringspotensial med tanke på hvordan type informasjon som gis.

Spørsmål 6.2 Hva er din tanke om det nye lovforslaget?

Mitt syn er godt beskrevet i høringsvarene til både NOU 2015:10 og NOU 2016:11. Hvis dere med det nye lovforslaget mener innføring av IFRS for SMEs har jeg en rekke argumenter som tilsier at jeg er negativ. Jeg mener som nevnt

tidligere at IFRS for SMEs ikke kan begrunnes i brukerbehovet i tillegg til at det vil være kostnadskrevenne. En eventuell implementering vil bli kostnadskrevenne med tanke på innføring, konvertering, opplæring og eventuelle endringer som for eksempel muligheten til å måle aksjeinvesteringer til virkelig verdi. Et annet argument er utbredelsen av IFRS for SMEs og sammenlignbarhet. Land som har tatt i bruk IFRS for SMEs er land Norge verken kan sammenlignes med eller har som handelspartnere. Det tredje argumentet mot IFRS for SMEs er mangelen på veiledning.

7.0 Avslutning

Spørsmål 7.1 *Gitt de temaer vi har vært innom, mener du det er noe annet som er relevant for nedskrivninger innenfor de tre regelverkene?*

Jeg mener dere har vært innom mange av de områdene som er utfordrende både i et praktisk og teoretisk perspektiv. Det å beregne usikre estimater på en god nok måte, fastsette kontantgenererende enheter og gi gode noteopplysninger er alle viktige elementer i en nedskrivningssituasjon. Nedskrivninger er et krevende område innenfor regnskap, men det er også utrolig viktig, spesielt i vanskelige tider. Sjekker man statistikken på brevene fra Finanstilsynet vil man nok se at nedskrivninger er et dominerende emne.

Tusen takk for at du stilte opp!

Møte-slutt

Vedlegg 3 Intervju med Torstein Ytterdal, PwC

Telefonintervju med Torstein Ytterdal, PwC 22. juni kl. 13:00-14:20

Deltakere: Torstein Ytterdal, Marielle Just og Li Shen

1.0 Innledning

Spørsmål 1.1 Mener du IFRS-reglementet er for detaljert og komplekst?

Begrenset til nedskrivningsreglene generelt og IAS 36 mener jeg ikke reglene er for detaljerte og komplekse. Det er likevel deler av standarden som utfordrende, og utfordringene knytter seg ofte til hvilket nivå av uavhengige inngående kontantstrømmer foretakene tester for verdifall sammenlignet med kontantgenererende enheter. Allokering til de kontantgenererende enhetene kan også være en utfordring. Selv om regelverket byr på utfordringer i praksis er det likevel helt nødvendig at IAS 36 er så detaljert som den er, ettersom foretak hadde testet på høyere nivåer og sluppet unna nedskrivninger helt til det hadde gått virkelig dårlig med hele foretaket. Standarden er detaljert, men dette er et bevisst valg fra IASB's side og absolutt nødvendig for at regelverket skal fungere slik det er tiltenkt.

Spørsmål 1.1.1 Mener du det burde vært mer veiledning til IAS 36?

Etter min mening er standarden klar, det mest utfordrende er vurderingene. Etter hva jeg vet har det vært få IFRIC-henvendelser knyttet til IAS 36. Dersom IFRS-reglementet er uklart blir det gjerne sendt henvendelser til IFRIC, dette er også noe dere kan sjekke opp ettersom alle IFRIC-møter er offentlig tilgjengelig.

Spørsmål 1.2 Hvordan påvirker økonomisk usikkerhet foretaks nedskrivningsvurderinger?

I tider hvor det skjer endringer i økonomiske forutsetninger ser vi ofte at nedskrivningene kommer for sent. Dette er også noe Finanstilsynet har kommentert ved flere anledninger, både Statoil og Odfjell er eksempler på foretak som har fått påpekninger knyttet til tidspunkt for nedskrivning. Generelt sett er det mange tilsynssaker knyttet til nedskrivninger, og jeg tror dette handler om at foretakene i utgangspunktet anser nedgangstiden som kortvarig. Oljekrisen er et godt eksempel ettersom det var svært lite nedskrivninger innenfor offshore og supply i 2014.

Nedskrivningene tok seg opp i 2015 men nådde ikke toppen før i 2016. I regnskap fra 2017 kan man fortsatt finne nedskrivninger som var knyttet til oljekrisen, men jeg tror det meste knytter seg til refinansiering ettersom det ble konvertert en god del gjeld til kurser som var langt under den bokførte egenkapitalen i selskapet.

Spørsmål 1.2.1 Er refinansiering hovedgrunnen for nedskrivningene som er foretatt i 2017-regnskapene?

Jeg mener graden av refinansiering viste behovet for nedskrivninger, da særlig innenfor offshore. Det er flere foretak som fortsatt trenger lettelser i lånestrukturene sine ettersom de sliter med å betjene den gjelden de har. Refinansiering er nok derfor hovedgrunnen for nedskrivningene i 2017-regnskapene. I 2018 tror jeg derimot ikke det vil komme store nedskrivninger med bakgrunn i oljekrisen. Tidligere har PwC gjennomført nedskrivningsundersøkelser hvor vi har sett på hvilke forutsetninger foretakene legger til grunn og hvor store nedskrivninger de gjennomfører, men jeg tror ikke dette er gjort siden 2016. Undersøkelsene var ikke bransjespesifikke men gikk over hele Oslo Børs.

Spørsmål 1.3 Hvordan mener du IFRS for SMEs vil påvirke foretak som rapporterer etter GRS?

Begrenset til nedskrivninger mener jeg det vil bli lite endringer ettersom de to regelverkene er helt like. I praksis er det også liten forskjell mellom GRS og IFRS.

Spørsmål 1.3.1 Det er mer noteopplysningskrav i IFRS sammenlignet med GRS, i tillegg til at goodwill blir avskrevet under GRS.

Ettersom goodwill blir testet for nedskrivninger hvert år innenfor IFRS kreves det mer noteopplysninger knyttet til selve nedskrivningstesten. Innenfor GRS blir goodwill kun testet for nedskrivning dersom det foreligger indikatorer, og foretakene skal gi opplysninger om hvilke forutsetninger som er brukt og hvordan framtidsutsiktene er. De detaljerte notekravene innenfor IFRS er derfor ikke nødvendig ettersom GRS-rapporterende også må opplyse om for eksempel avkastningskrav og vekst i terminalleddet. Reelt sett er det ikke stor forskjell på informasjonen som gis etter GRS og IFRS, begge regelverkene skal gi brukerne en forståelse for det som er gjort.

Spørsmål 1.3.2 Vi er av samme oppfatning som deg, men vi ser at det er store forskjeller i overholdelsen av noteopplysningene?

Det er åpenbart, det er begrenset kvalitet på notene hos GRS-rapporterende. Innenfor GRS går foretakene gjerne gjennom en «sjekkliste» for å se at bestemmelsene i loven er overholdt, men kvaliteten på informasjonen som gis har en tendens til å være dårlig. På en annen side er det en kost-nytte betraktning i disse tilfellene, ettersom det er kostbart å utarbeide et regnskap som oppfyller kravene til IFRS. Informasjonen som gis innenfor IFRS er derfor bedre og mer detaljert.

Spørsmål 1.3.3 Vi har sjekket flere GRS-rapporterende selskaper, hvor noen skriver at bruksverdiregningen er basert på interne estimater. Dersom dette er gjennomført vil det ikke koste mye å informere om hvilke estimater de har lagt til grunn?

Når det er snakk om noteopplysninger er dette informasjon foretakene allerede skal ha i sin besittelse dersom de har utført den jobben de sier de har gjort. Dette gjelder også for nedskrivninger, det vil aldri være aktuelt å gi mer informasjon knyttet til nedskrivningene enn den informasjonen foretakene for eksempel har brukt til å estimere bruksverdien. Dersom det er snakk om et oljeselskap bør informasjon som omhandler oljepris gis ettersom dette er en direkte faktor i nedskrivningsmodellen. Er det derimot snakk om et foretak som driver innenfor offshore er det naturlig at foretaket opplyser om framtidsutsiktene for oljeprisen, men tallfesting blir da ikke like aktuelt eller nødvendig. Statoil fikk påpekt dette av Finanstilsynet i 2015 eller 2016 ettersom de kun hadde en verbal beskrivelse av den framtidige forventede oljeprisen. Finanstilsynet mente at dersom et foretak opererte i et likvid marked burde estimatene tallfestes med mindre det var lagt forward-kurver til grunn.

Spørsmål 1.4 Mener du IFRS for SMEs er nødvendig eller anser du dagens regelverk som godt nok?

Jeg mener GRS er et godt regelverk i utgangspunktet, men videreutvikling av GRS vil være utfordrende. Norge har et relativt lite regnskapsmiljø og det krever mye å holde standarder ajour i tillegg til å lage nye. Hvis vi går over til IFRS for SMEs overlater vi utviklingsarbeidet til IASB. IFRS for SMEs har også noe mer veiledning sammenlignet med GRS. Kapitlene som omhandler finansielle instrumenter i IFRS for SMEs er derimot ikke så tilfredsstillende, de er vanskelig å

bruke. I utgangspunktet er jeg ganske nøytral til IFRS for SMEs, men på sikt mener jeg det vil være smart å basere seg på et internasjonalt regelverk.

Spørsmål 1.5 Oppstår det ofte problemer med tanke på nedskrivninger hos foretak som rapporterer etter GRS?

Ja, det er like vanskelig for GRS-rapporterende som for IFRS-rapporterende. Fordelen innenfor GRS er at goodwill blir avskrevet slik at nedskrivningspotensialet blir lavere ettersom årene går. Dersom det er snakk om nedskrivning av fysiske driftsmidler er selve nedskrivningsvurderingen like aktuell innenfor GRS som IFRS. Andel nedskrivninger vil også være større hos IFRS-rapporterende sammenlignet med foretak som rapporterer etter GRS, men dette knytter seg igjen til hovedregelen om at goodwill blir avskrevet.

Spørsmål 1.6 Vet du hvorfor goodwill avskrives både innenfor GRS og IFRS for SMEs?

Hovedargumentet for å avskrive er at det er en enklere prosess. Når det gjelder goodwill er det også vanskelig å fastsette en bestemt levetid slik at avskrivninger ikke nødvendigvis reflekterer realiteten. Goodwill som har oppstått på tidligere tidspunkt vil kunne bli erstattet av annen goodwill dersom foretaket gjør nye oppkjøp, men goodwill er åpenbart ikke evigvarende. Etter hva jeg har skjönt er det også slik at avskrivning av goodwill er et aktuelt diskusjonstema innad i IASB ettersom foretakene sliter med nedskrivningstesten. Hvorvidt det skjer endringer i IAS 36 er usikkert og mest sannsynlig langt frem i tid, men bakgrunnen for diskusjonen er at nedskrivningene ofte kommer for sent og noen mener det derfor vil være mer hensiktsmessig å gå over til en mer mekanisk avskrivningsmodell.

Spørsmål 1.6.1 IASB mener det er mer hensiktsmessig med avskrivning av goodwill enn å gjennomføre en årlig nedskrivningstest?

Noen mener det er mer hensiktsmessig med avskrivninger ettersom foretakene sliter med nedskrivningstesten, noe som igjen fører til at nedskrivningene ofte kommer på et for sent tidspunkt. Dersom avskrivning av goodwill blir gjeninnført vil det klart være en forenkling, men hvorvidt det vil forbedre regnskapet er jeg usikker på.

2.0 Fastsettelse av kontantgenererende enheter

Spørsmål 2.1 Fastsettelse av de kontantgenererende enhetene er en skjønnsbasert vurdering, opplever du at foretak fastsetter kontantgenererende enheter på en slik måte at det blir vanskelig å komme i en mulig nedskrivningssituasjon?

Det er ofte slik at de kontantgenererende enhetene er store slik at man kan teste for mye samlet. Diskusjoner som knytter seg til de kontantgenererende enhetene omfatter i stor grad hva som er innenfor standarden ettersom det er mye skjønn knyttet til disse vurderingene. Det er ikke tvil om at det forekommer nedskrivningstester på for høye nivåer, og at foretak blir berget av positive kontantgenererende enheter i nedskrivningsvurderinger. Fastsettelse av kontantgenererende enheter er også tema i tilsynssaker, noe som utfordrer de skjønnsmessige vurderingene som har blitt foretatt.

Spørsmål 2.2 Hvor stort er omfanget av endringer på kontantgenererende enheter, altså at foretakene ikke er konsistente over tid?

Jo større nedskrivningene er, desto viktigere er det å ha et bevisst forhold til hva de kontantgenererende enhetene består av. Bevisstheten rundt identifiseringene av de kontantgenererende enhetene vil ofte øke dersom et foretak begynner å gå dårlig. Dersom et foretak går bra blir det ofte mindre omfattende vurderinger rundt hva som ligger i de kontantgenererende enhetene ettersom nedskrivninger ikke er aktuelt. Snur situasjonen blir det viktigere å identifisere de kontantgenererende enhetene, men dersom det er snakk om nedskrivningstest på goodwill er ikke de kontantgenererende enhetene like viktig. Bakgrunnen for dette er at testnivået til goodwill er der den blir overvåket, noe som ofte er på driftssegment. Å teste goodwill på driftssegment i stedet for på kontantgenererende enheter er svært normalt i praksis ettersom IAS 36 åpner for en slik løsning. I slike tilfeller vil foretakene ofte ha en aktiv oppfølging på den balanseførte verdien av goodwill.

Spørsmål 2.2.1 I praksis blir goodwill ofte testet på segmentnivå?

Ja, det er vanlig at goodwill ligger på segmentnivå og blir testet der. Dersom goodwill skal allokere lenger ned blir det en vanskelig vurdering, og det er typisk for produksjonsbedrifter. Dersom det er det er snakk om en produksjonsbedrift med

flere fabrikker involvert i ferdigstilling av samme vare kan det bli en krevende og vanskelig vurdering. Er det derimot snakk om shipping og slike typer virksomheter er det åpenbart at hvert enkelt skip er en kontantgenererende enhet, med mindre det foreligger svært spesielle strukturer innad i foretaket.

3.0 Bruksverdi og netto salgsverdi

Spørsmål 3.1 I rapporter fra diverse revisjonsselskap fremkommer det at nærmere 80 % velger å benytte seg av bruksverdi, er dette også din oppfatning?

Ja, på immaterielle eiendeler og goodwill er bruksverdi totalt dominerende. På andre anleggsmidler som eiendom og skip blir takster ofte brukt som en slags «proxy» på netto salgsverdi. Dersom foretaket må gjennomføre en nedskrivning må bruksverdi likevel beregnes ettersom IAS 36 krever at foretaket skal nedskrive til det høyeste beløpet av bruksverdi og netto salgsverdi. Foretak må derfor ha et forhold til både bruksverdi og netto salgsverdi, men dersom de opererer i et marked hvor det foreligger takster blir disse ofte ansett som pålitelige. Dersom det foreligger takster blir ofte bruksverdien satt lavere enn netto salgsverdi ettersom bruksverdi anses mindre objektiv og pålitelig. Shippingbransjen har gode noter på dette i regnskapet da de i mange tilfeller beskriver samspillet mellom takstene og bruksverdieregningene. Foretak bruker de bruksverdi og netto salgsverdi som en kvalitetssikring mot hverandre ettersom det i utgangspunktet ikke skal være store forskjeller mellom bruksverdiestimatet og netto salgsverdi.

Spørsmål 3.1.1 I utgangspunktet burde det altså ikke være store differanser mellom bruksverdi og netto salgsverdi?

Nei, det burde det ikke. Dersom det er snakk om anleggsmidler som skip og eiendom er det lett å innhente takster, men i andre tilfeller kan det være vanskelig å finne netto salgsverdi dersom det ikke foreligger aktive markeder for lignede eiendeler. Er selskapet børsnotert er det likevel en sterk indikasjon på at noe skurrer dersom den bokførte kapitalen er høyere enn børskursen.

Spørsmål 3.2 Dersom et foretak velger netto salgsverdi i sin verdivurdering, sender dette signaler om at foretakets drift ikke lenger er lønnsom? Kan netto salgsverdi forsvares ut i fra for eksempel gode kontrakter?

Det kan være forskjeller mellom netto salgsverdi og bruksverdi, men jeg mener kvaliteten på opplysningene som gis har blitt vesentlig bedre de siste årene. I foretak hvor det har vært problemer tilknyttet nedskrivninger har både revisorene og ledelsen utviklet en bedre metodikk på vurderingene som må gjøres. Gode kontrakter er kan i mange tilfeller forsvare differansen mellom netto salgsverdi og bruksverdi.

Spørsmål 3.3 Hvilket nivå i henhold til IFRS 13 benyttes som oftest ved bruk av netto salgsverdi?

Det er ofte nivå 3, men det kan også være på nivå 2 i visse tilfeller. Det finnes ingen eiendeler som er identiske, og når takstmenn kommer med sine vurderinger er disse basert på både den aktuelle selgeren og aktuelle kjøpere. Det er i svært sjeldne tilfeller at man har en observerbar transaksjon tett opptil balansedato for en identisk eiendel. Det er selvfølgelig forskjell på en skipstakst og en takst på en standardisert tonnasje, men i de fleste tilfeller må foretakene justere for forskjeller som gjør at de havner på nivå 3 i henhold til IFRS 13.

4.0 Diskonteringsrente

Spørsmål 4.1 På Finanstilsynets nettsider fant vi en tilsynssak på landrisiko, er dette noe dere ofte må påpeke eller legger foretakene inn denne risikoen selv?

Det er jeg usikker på, men det kan være fagavdelingen blir involvert på et senere tidspunkt. Hvorvidt dette er noe vi må påpeke eller noe kunden skjønner selv er jeg dessverre ikke sikker på. Jeg tror likevel de fleste foretak har en intuitiv forståelse for at det er høyere risiko å operere i visse land og at dette gir utslag på avkastningskravet. Damodaran er en god kilde på landrisiko ettersom de innhenter eksterne markedsdata på slike risikoestimer i tillegg til å publisere artikler om risiko i ulike land.

Spørsmål 4.2 *Når et foretak legger risikofri rente til grunn for å beregne diskonteringsrenten, opplever dere ofte feil ved at tidshorisonen på den risikofrie renten og levetiden til den kontantgenererende enheten ikke stemmer overens?*

I praksis legges renten på en 10-årsrente ettersom den blir ansett å være representativ, men det er selvfølgelig ikke slik at alle fremtidige kontantstrømmer varer i 10 år. Jeg opplever imidlertid ikke at det oppstår problemer med tanke på at den risikofrie renten og levetiden på den kontantgenererende enheten ikke stemmer overens ettersom terminalleddet blir hensyntatt ved de fleste beregninger. I shippingbransjen har foretakene ofte et bevisst forhold til levetiden og derfor også lengden på kontantstrømmene, men i de fleste tilfeller vil levetiden være over 10 år.

5.0 Scenarioanalyser

Spørsmål 5.1 *Hva brukes mest av tradisjonell metode og metode for forventet kontantstrøm?*

De fleste foretak lager separate kontantstrømmer ut i fra tre scenarioer, low-, base- og high case, hvor den endelige kontantstrømmen er et vektet resultat av de tre scenarioene. Dersom foretaket tar utgangspunkt i ett scenario sjekker de også ofte hva resultatet hadde blitt dersom det for eksempel hadde skjedd en renteendring eller en endring i omsetning/driftsresultat. Hvis det er stor sannsynlighet for nedskrivning er foretakene ofte flinke på scenarioanalyser, og noteopplysningskravene gjør at brukerne får innsikt i hva foretaket legger til grunn i sine beregninger. Scenarioanalyser har alltid blitt brukt, men noteopplysningene har vært begrenset. Etter min mening har dette blitt mer formelt de siste årene, og dokumentasjonen rundt scenarioanalyser har blitt vesentlig bedre.

Spørsmål 5.1.1 *Gir foretakene mer informasjon i notene dersom de er i en nedskrivningssituasjon?*

Ja, jeg mener det stort sett blir gjort. Foretakene skriver om de forskjellige scenarioene, men det er ofte en verbal beskrivelse. Det er heller i sjeldne tilfeller at foretakene opplyser om hvilke input som ligger bak beregningene, da hvilke renter og priser de har lagt til grunn. På en måte kan man derfor si at noteopplysningene som omhandler forutsetninger er litt fritt og subjektivt.

Spørsmål 5.1.2 Vi har sjekket noteopplysningen i regnskapet til Norske Skog fra 2016, de opplyste om sensitivitet i pris og salgsvolum. Mener du dette er tilfredsstillende?

Det er ganske vanlig at foretakene legger ved analyser i årsrapporten, men dette er som regel en tabell som viser hvor sensitive estimatene er for endringer i for eksempel salgspris og volum. Analysen viser hvor mye visse variabler må endre seg før foretaket må gjennomføre en nedskrivning. Disse analysene illustrerer følsomheten, men det blir stort sett ikke opplyst om tall-spesifikke endringer i for eksempel pris. Jeg mener en scenarioanalyse skal inneholde mer informasjon, og ikke bare informasjon om hvordan markedet som helhet kan utvikle seg.

Spørsmål 5.2 Hva mener du om foretaks egne scenarioanalyser? Er de ofte for optimistiske?

Etter min mening er det en ulempe at bruksverdberegningene skal baseres på ledelsesgodkjente budsjetter, slik IAS 36 krever. Bakgrunnen for dette er at budsjetter kan endres og at budsjettene som brukes er fremtidige prognoser. Et budsjett er et målskrivningsverktøy og ikke nødvendigvis realiteten. Hvis budsjettet er en målsetting burde det faktisk bli justert for i modellen, noe som i liten grad blir gjort. Jeg mener derfor foretakene automatisk, med regelverket i ryggen, kan være for optimistiske i sine scenarioanalyser ettersom bruksverdberegningene skal baseres på de siste ledelsesgodkjente budsjetter.

Spørsmål 5.3 Mener du scenarioanalyser burde ha vært pålagt innen GRS?

Nei, det ser jeg ingen grunn til. Det er naturlig å diskutere endringer med revisor, og jeg ser derfor ingen grunn til at det skal være obligatoriske formelle krav rundt scenarioanalyser innenfor GRS.

6.0 Allokering av goodwill

Spørsmål 6.1 Opplever du at foretak har problemer med å allokere goodwill?

Det er sjelden, men jeg har hatt en case hvor et foretak hadde et prosjekt hvor utgangspunktet var én kontantgenererende enhet fordelt på to forskjellige

segmenter. I dette tilfelle ble det en annen fordeling enn det vanlige på segmentnivå, men stort sett ser jeg ikke at foretak har problemer med å allokere goodwill.

Spørsmål 6.1.1 Er dette etter IFRS eller GRS?

Det er innen IFRS. IFRS-rapporterende kjøper en oppkjøpsanalyse (PPA), og i disse tilfellene er det rådgivere som fastsetter verdien på eiendelene og tar stilling til hvordan goodwill skal allokere.

Spørsmål 6.2 I basis for conclusions fremkommer det at goodwill skal fordeles på "reasonable and consistent basis", er din oppfatning at disse vilkårene blir fulgt?

Jeg ser for meg at Finanstilsynet mener goodwill skal allokere til et lavere nivå enn segment. Vurderingene er individuelle, men jeg anser ikke allokering på segmentnivå som et problem. Når det gjelder GRS-rapporterende er noteopplysningene tilhørende goodwill mindre omfattende, og dersom det kommer en nedskrivningssituasjon kan det være svært vanskelig å allokere goodwill på et senere tidspunkt på grunn av utfordringer til å gjenskape historikken da goodwillen ble kjøpt. I disse tilfellene handler det om at oppkjøpsanalysen ikke var god nok i utgangspunktet, og det er et typisk problem for GRS-rapporterende.

Spørsmål 6.2.1 Oppkjøpsproblemene oppstår ikke like ofte hos IFRS-rapporterende ettersom de kjøper PPA?

Nei, dette pleier ikke å være et problem hos børsnoterte selskaper. GRS-rapporterende har færre og lavere transaksjoner, så oppkjøpsanalyser blir sjelden prioritert.

7.0 Noteopplysningskrav

Spørsmål 7.1 Vi har sjekket notene i diverse årsrapporter fra flere selskaper, hvor de blant annet viser til beregning av WACC, kontantstrømmer osv. Ofte opplyses det ikke om forutsetningene bak beregningene, mener du dette burde kommet tydeligere frem?

Kravene er der i og for seg allerede, både innenfor IFRS og GRS, men det hadde ikke skadet med mer eksplisitte krav. En stor del av standarden omhandler hvordan

man fastsetter pris på topplinjen, men mer konkrete opplysningskrav hadde hevet kvaliteten på regnskapet. Det er åpenbart mye opplysninger som skal gis innenfor de gjeldene regelverkene, for eksempel fremtidig utvikling i både tid og tall. Å overholde kravene vil ikke være like lett for alle foretak, men generelle beskrivelser mener jeg hadde vært bra.

Spørsmål 7.2 Mener du det foreligger en frivillighetskultur med tanke på noteopplysninger hos foretak som rapporterer etter GRS, eller mener du regelverket ikke er utfyllende nok?

Jeg tror det foreligger en slurvete praksis for foretak som rapporterer etter GRS. Det er ikke noe galt med det gjeldene regelverket, men jeg mener det hadde hjulpet med mer konkrete krav innenfor GRS.

Spørsmål 7.3 Mener du noteopplysningskravene innenfor GRS er utfyllende nok?

Jeg jobber for det meste med IFRS-rapporterende så jeg kan kun uttale meg på generelt grunnlag. Innenfor GRS skal foretakene gi informasjon som gjør at brukerne forstår regnskapet, men problematikken rundt goodwill er stort sett mindre ettersom goodwill blir avskrevet.

Spørsmål 7.4 Mener du noteopplysningskravene innenfor IFRS blir overholdt?

Det hadde ikke skadet om flere var nøyere på opplysningene som omhandler forutsetninger, men jeg mener det har vært en positiv utvikling de siste 2-3 årene. Det er flere som har tatt rundskrivet fra Finanstilsynet innover seg og brukt dette aktivt i sin rapportering.

Spørsmål 7.4.1 Så Finanstilsynets rundskriv og kontroller blir hyppig brukt blant børsnoterte foretak?

Ja, brevene fra Finanstilsynet blir generelle lærepunkter. De fleste revisjonsselskapene tar lærepunktene inn i videre kursing og kommunikasjon slik at praksisen forbedres.

8.0 IFRS for SMEs

Spørsmål 8.1 Mener du IFRS for SMEs vil heve kvaliteten på de regnskapene som per dags dato rapporterer etter GRS?

Det er mulig notekravene er mer konkret, men dette er jeg usikker på. Jeg tviler på at det vil få en revolusjonerende effekt.

Spørsmål 8.2 Er du positiv til innføring av IFRS for SMEs?

Jeg er ganske nøytral til innføring av IFRS for SMEs, men jeg mener det vil være en god idé på sikt ettersom man slipper å vedlikeholde og videreutvikle regelverket. Per dags dato er det slik at revisjonsselskapene må videreutvikle, og kapasiteten strekker ikke alltid til. Jeg mener det vil være smart å la IASB ta seg av videreutviklingen.

Spørsmål 8.3 Et av argumentene for innføring av IFRS for SMEs er sammenlignbarhet, men mange av landene som har tatt i bruk dette regelverket er land vi stort sett ikke har som handelspartnere. Hva tenker du om dette?

Det vil alltid være særuntak fra land til land, men i forhold til internasjonal sammenlignbarhet mener jeg dette er et dårlig argument. Det er svært få investorer som sammenligner ikke-børsnoterte selskaper, de gjennomfører sine egne analyser.

Spørsmål 8.4 Mener du det bør være mer veiledning i IFRS for SMEs?

Det er ikke noe jeg har tenkt over.

Tusen takk for at du stilte opp!

Møte-slutt

Vedlegg 4 Intervju med Elisabet Ekberg, KPMG

Telefonintervju med Elisabet Ekberg, KPMG 05. juli kl. 16:00-16:30

Deltakere: Elisabet Ekberg, Marielle Just og Li Shen

1.0 Innledning

Spørsmål 1.1 Mener du IFRS-regelverket er for komplekst?

Ja. Det er ikke basert på erfaring, men det er likevel min oppfatning.

Spørsmål 1.1.1 Har du en begrunnelse for det?

Jeg mener det blir for detaljert.

Spørsmål 1.2 Hvordan påvirker økonomisk usikkerhet, som for eksempel fall i oljepris, foretaks nedskrivningsvurderinger? Har du avdekket noe oppsiktsvekkende i slike situasjoner, da både innenfor GRS og IFRS?

Jeg kommer ikke på noen oppsiktsvekkende, men det er klart at flere foretak må vurdere nedskrivninger når det foreligger økonomisk usikkerhet. Det tar ofte litt tid før foretakene forstår alvoret og innser at situasjonen ikke er forbigående.

Spørsmål 1.2.1 I et intervju med en annen revisor ble nedskrivningstidspunkt også problematisert. Mener du dette er en svakhet i IAS 36?

Jeg er ikke sikker på hvorvidt nedskrivningstidspunkt skyldes standarden ettersom det også gjelder for GRS-rapporterende. Jeg tror det er en iboende positiv holdning hos de fleste foretaksledere, og at dette er bakgrunnen for at nedskrivninger kan la vente på seg.

Spørsmål 1.3 Hvordan mener du IFRS for SMEs vil påvirke foretak som rapporterer etter GRS i dag?

Jeg ser ikke for meg de store endringene. Hovedproblemet med dagens regelverk knyttet til nedskrivning er at den norske standarden er foreløpig, status er uklar. Det problemet blir eliminert hvis vi får ny norsk standard. Ellers mener jeg ikke IFRS for SMEs vil medføre store endringer i praksis når det gjelder nedskrivninger.

Spørsmål 1.3.1 Vi opplever ny norsk regnskapsstandard og forslag til ny regnskapslov som noe forvirrende. Har du mulighet til å utdype?

Kort fortalt ligger det et forslag for lovutredning, NOU 2015:10 og NOU 2016:11, som har stoppet opp. Hva som vil skje videre er jeg usikker på, men forslaget gikk ut på at vi skulle lage en ny norsk regnskapsstandard som i all hovedsak var identisk med IFRS for SMEs. Lovforslaget stoppet opp hos Finansdepartementet og har siden blitt satt på vent. I dag diskuteres det hvorvidt vi skal gå tilbake til høringsforslaget fra 2014. Høringsforslaget fra 2014 omhandler også ny norsk standard basert på IFRS for SMEs, men det forslaget ligger innenfor rammen av norsk regnskapslov, med grunnleggende prinsipper, gjeldende vurderingsregler mv.

Spørsmål 1.3.2 Diskusjonen ligger altså i hvorvidt det skal jobbes videre med NOU 2015:10 og NOU 2016:11 eller høringsforslaget fra 2014?

Ja, men dersom vi kun forholder oss til nedskrivninger vil ikke utfallet ha noe å si. Dagens norske regnskapslov er ikke i konflikt med IFRS for SMEs på dette området. Standarden basert på IFRS for SMEs er lik i høringsforslaget fra 2014 og det som ville fulgt hadde vi innrettet oss etter forslagene i NOU 2015:10 og NOU 2016:11.

Spørsmål 1.3.3 Det er ingen særnorske løsninger i standarden?

Det er et godt spørsmål ettersom det finnes særnorske løsninger i dagens foreløpige standard om nedskrivninger. Hvorvidt forenklingene skal videreføres eller ikke er ikke bestemt, men det vil ikke ha innvirkning på det prinsipielle. De foreliggende særnorske løsninger når det gjelder nedskrivning har bare betydning for praktiske tilnæringsmetoder.

Spørsmål 1.4 Mener du IFRS for SMEs er nødvendig eller anser du regelverket som godt nok per dags dato?

Jeg mener IFRS for SMEs er nødvendig, og begrenset til nedskrivninger er begrunnelsen at vi per dags dato har en standard med status «foreløpig». Standarden har ikke vært endret siden 2009, en så lang periode som foreløpig standard mener

jeg er uheldig og dette forsterker at status er uklar. Hensikten med systemet med foreløpige standarder er at foretakene skulle få en viss tid til å tilpasse seg, hvorefter standardene skulle omgjøres til endelige standarder (med avklart status). Det er sagt at det normalt skal gå ca 2 år før en foreløpig standard gjøres om til endelig standard. Dette understreker at det kan reises spørsmål om status for en foreløpig standard som ikke er endret siden 2009.

Spørsmål 1.5 *Oppstår det ofte problemer med tanke på nedskrivninger hos foretak som rapporterer etter GRS?*

Ja, men jeg vet ikke om problemene kan forklares ut i fra GRS. Det er flere foretak som legger den foreløpige standarden om nedskrivninger til grunn. Men som nevnt tidligere, enkelte stiller spørsmål til den foreløpige standardens status.

Spørsmål 1.6 *I et av de andre intervjuene vi har gjennomført var et argument for IFRS for SMEs at vi kunne overlate videreutviklingen av regelverket til IASB. Er du enig i dette?*

Ja definitivt. Eksemplet med nedskrivningsstandard som fortsatt er foreløpig og uendret siden 2009 er en indikasjon på vi ikke helt har fått til videreutviklingen på egen hånd.

Spørsmål 1.6.1 *Kan den manglende utviklingen forklares på bakgrunn av at lovforslaget har stoppet opp hos Finansdepartementet eller skyldes det manglede ressurser?*

Utviklingen fra 2014 og fram til i dag skyldes stoppet hos Finansdepartementet, men utviklingen i tidsrommet 2009-2014 har jeg ingen forklaring på. Min tanke er at det må være en grunn for at standarden ikke har fått status som endelig, og at dette kan skyldes at noen mener den foreløpige standarden ikke er god nok.

2.0 Noteopplysninger

Spørsmål 2.1 *Mener du det burde bli pålagt at foretak gir opplysninger om forutsetningene som ligger til grunn i beregningen av gjenvinnbart beløp?*

Både ja og nei. Sett ut i fra et regnskapsbrugerperspektiv er det et åpenbart ja, men sett fra de regnskapspliktiges side vil det bli en byrde, som må vurderes ut fra

praktiske og pragmatiske grunner. I en ideell verden hadde det selvfølgelig vært det beste, men det er en kost-nytte betraktning som også må hensyntas.

Spørsmål 2.1.1 Dersom beregningene er gjennomført på en ordentlig måte vil det ikke medføre økt kostnad for foretakene?

Sett ut i fra en ideell verden, nei. I praksis vil det likevel tvinge foretakene til å gjennomføre beregningene på en mer ordentlig og omfattende måte.

Spørsmål 2.1.2. Du mener foretakene kan slurve med beregningene ettersom de per dags dato ikke må opplyse om forutsetningene?

Ja, det stemmer nok.

Spørsmål 2.2 Mener du noteopplysningskravene i GRS er utfyllende nok?

Ja, det står i den foreløpige standarden at foretakene skal opplyse om forutsetninger samt hvordan vurderingsenhet og gjenvinnbart beløp blir fastsatt. Dette er krav etter standarden, men hva som blir gjennomført i praksis er en annen sak.

Spørsmål 2.2.1 Mener du overholdelsen av noteopplysningskravene kan begrunnes i «frivillighetskulturen»?

Ja, jeg tror det er lett å argumentere for mindre noteopplysninger ettersom standarden ikke har endelig status.

Spørsmål 2.2.2 Du mener status på standarden brukes som en unnskyldning?

Ja.

3.0 IFRS for SMEs

Spørsmål 3.1 Er din oppfatning at innføring av IFRS for SMEs vil heve kvaliteten på norske regnskap som per dags dato rapporterer etter GRS?

Ja det tror jeg.

Spørsmål 3.1.1 Kvaliteten på hele regnskapet?

Ja, det vil bli færre muligheter for å lande på standarder som ikke blir fulgt.

Spørsmål 3.1.2 Hva tenker du om veiledningen til IFRS for SMEs?

Det er ikke mye veiledning til IFRS for SMEs. Jeg er usikker på hvorvidt mer veiledning vil øke kvaliteten. I dagens regnskapslov er det varierte mengder veiledning på ulike områder, og det kan være vanskelig å få oversikt i og med at det er et fragmentert bilde. Jeg mener det vil være mer nyttig å få samlet alt på et sted, kanskje kan det også hjelpe på overholdelsen av kravene.

Spørsmål 3.2 Mener du IFRS for SMEs vil gi brukerne mer nyttig opplysninger? Mener du det er det detaljert nok?

Ja, jeg mener det er detaljert nok ettersom IFRS for SMEs er tilrettelagt internasjonalt. Da tenker jeg også at IASB har funnet et fornuftig nivå på noteopplysningskravene.

Spørsmål 3.2.1 Noen mener sammenlignbarhet er et dårlig argument for innføring av IFRS for SMEs. Synspunktet begrunnes i at landene som har tatt i bruk regelverket er land vi verken handler med eller ønsker å sammenligne oss med. Hva tenker du om dette?

Det er jeg enig i. Det er likevel viktig å poengtere at dersom man sammenligner noteopplysningskravene i IFRS for SMEs med det vi har i den gjeldende norske regnskapsloven er det små forskjeller. Jeg mener IFRS for SMEs vil føre til en mer ensartet rapportering, ikke innenfor alle europeiske land, men for alle som rapporterer etter standarden.

Spørsmål 3.2.2 I IFRS for SMEs er det et eget kapittel som omhandler noteopplysninger. Supplerer dette noteopplysningskravene i kapittel 27?

Ja

Spørsmål 3.3 Hvilke tanker har Regnskapsstandardstyret om en eventuell implementering av IFRS for SMEs?

Det er delte meninger rundt innføring av IFRS for SMEs i Regnskapsstandardstyret. Noen mener det blir for omfattende og komplisert, mens andre mener det ikke vil medføre de store endringene. Dersom jeg skal komme med et kompromiss så mener

jeg det vil være få endringer for foretakene som forholder seg lojale og godt innenfor dagens gjeldende standarder. For foretakene som praktiserer den såkalte «frivillighetskulturen» kan det derimot bli en stor overgang.

Spørsmål 3.3.1 Kan innføring av IFRS for SMEs medføre en innstramning i praksis?

Ja, og etter min mening er det bra.

Spørsmål 3.4 Det blir sagt at IFRS for SMEs skal være et enkelt regelverk å forholde seg til. Påstanden begrunnes i lite veiledning. Hva mener du om dette?

Som sagt innledningsvis mener jeg full IFRS er for detaljert og kompleks. Jeg mener det vil medføre en forenkling dersom noen av detaljene fjernes i tillegg til at det vil åpne for større vurderingsrom. Hvorvidt det er tilstrekkelig veiledning i IFRS for SMEs er et diskusjonsspørsmål, men behovet for veiledning vil også variere. I en overgangsfase vil det være større behov for veiledning, men på sikt vil behovet reduseres.

Spørsmål 3.4.1 I møte med vår veileder var et argument for lite veiledning at foretakene fikk større frihet i utarbeidelse av regnskapet. I den sammenheng lurer vi på om IFRS for SMEs har sammenlignbarhet som kvalitetskrav ettersom større frihet kan medføre forskjeller?

Lite veiledning kan bli en utfordring. Det må være en avveining, det holder ikke å si at regnskapet skal være riktig og at det skal gis tilstrekkelige noteopplysninger. Jeg har ikke noe entydig svar på hvor mye veiledning som trengs, da det kan bli både for mye og for lite detaljert.

4.0 Avslutning

Spørsmål 4.1 Gitt de temaer vi har berørt i dette intervjuet, har du andre innspill som kan være relevant for vår oppgave?

Dere kan se på de særnorske forenklingene dersom dere ønsker å gå i detalj på den foreløpige standarden. Hvorvidt vi skal videreføre disse forenklingene i en norsk versjon av IFRS for SMEs er enda et diskusjonstema.

Tusen takk for at du stilte opp!

Møte-slutt